

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY

Kyberšikana a její prevalence na druhém stupni vybrané základní školy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Autor práce: Bc. Dagmar Slováková

Vedoucí práce: Mgr. Kamil Kopecký, Ph. D.

2017

PALACKÝ UNIVERSITY OLOMOUC
FACULTY OF EDUCATION
DEPARTMENT OF CZECH LANGUAGE AND LITERATURE

Cyberbullying and its prevalence
on the lower secondary degree
at the specific school

DIPLOMA THESIS

Author: Bc. Dagmar Slováková
Supervisor: Mgr. Kamil Kopecký, Ph. D.

2017

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Já, níže podepsaná studentka, tímto čestně prohlašuji, že text mnou odevzdané závěrečné práce v písemné podobě i na CD nosiči je totožný s textem závěrečné práce vloženým v databázi DIPL2.

Olomouc dne

.....

podpis studentky

ABSTRAKT

Diplomová práce je zaměřena na kyberšikanu a její prevalenci na druhém stupni vybrané základní školy. Po teoretickém zmapování historie a současné situace tohoto jevu je v empirické části vyhodnocení realizovaného dotazníkového šetření. Cílem dotazníkového šetření bylo odhalení počtu agresorů i obětí a nejčastější formy kyberšikany na konkrétní škole v Moravskoslezském kraji.

Klíčová slova: internet, kyberšikana, prevence, prevalence, agresor, oběť

ABSTRACT

The thesis is focused on cyberbullying and its prevalence on the lower secondary degree at the specific school. In the theoretical part there is described history and contemporaneity of this phenomenon, in the empirical part there is evaluation of the survey. The main purpose of the survey was to reveal the number of aggressors and victims and the most common form of cyberbullying at the specific school in Moravian-Silesian Region.

Keywords: internet, cyberbullying, prevention, prevalence, aggressor, victim

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce Mgr. Kopeckému, Ph.D. za ochotu spolupracovat, za trpělivé odpovídání na všechny mé dotazy a za odborné rady poskytnuté při tvoření této diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat mému manželovi za veškerou pomoc a podporu během celého studia, rodičům za psychickou i finanční podporu.

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne

.....

OBSAH

ÚVOD	9
1 KYBERŠIKANA JAKO TEORETICKÝ PROBLÉM	11
1.1 Kyberšikana, šikana a obtěžování online	11
1.1.1 Formy kyberšikany.....	12
1.2 Oběti a pachatelé kyberšikany.....	14
1.2.1 Oběti.....	15
1.2.2 Pachatelé	16
1.3 Kyberšikana a legislativa ČR	17
2 INTERNET A SOCIÁLNÍ SÍŤ	18
2.1 Výčet základních sociálních sítí a komunikačních programů	18
2.1.1 Seznam.cz a 42ideas.....	18
2.1.2 Facebook a Instagram	19
2.1.1 Twitter.com	19
2.1.2 Google.com	20
2.1.3 Snapchat.com	21
2.1.4 Facebook Messenger.....	22
2.1.5 Skype.....	22
2.1.6 ICQ a qip.....	22
2.1.7 Viber a WhatsApp Messenger	23
3 RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ V PROSTŘEDÍ INTERNETU	24
3.1 Primární prevence kyberšikany	26
3.1.1 Minimální preventivní program	27
4 VYBRANÉ PROJEKTY VĚNUJÍCÍ SE RIZIKOVÉMU CHOVÁNÍ V PROSTŘEDÍ INTERNETU V ČESKÉ REPUBLICE	28
4.1 Projekt E-bezpečí (www.e-bezpeci.cz)	28
4.2 Seznam se bezpečně (www.seznamsebezpecne.cz)	29
4.3 SaferInternet.cz (www.saferinternet.cz).....	30
4.4 Nenech to být (www.nntb.cz).....	30
5 ZMAPOVANÉ PŘÍPADY KYBERŠIKANY	31
5.1 Případy kyberšikany žáků.....	31

5.1.1	Star Wars Kid.....	31
5.1.2	Megan Meiers.....	32
5.2	Případ kyberšikany beauty blogerky	33
5.2.1	Petra Lovelyhair	33
5.3	Kyberšikana učitelů	34
5.3.1	Případ Ludmily W.....	34
5.3.2	Fajn lyžák	35
6	PSYCHOLOGIE PUBESCENTŮ	36
6.1	Rozdělení období dospívání a změny vzhledu	36
6.2	Vývojové fáze podle Freuda, Piageta a Ericksona	38
6.3	Maslowova pyramida potřeb	38
6.4	Činitelé ovlivňující psychologický vývoj adolescentů.....	39
6.4.1	Rodina	39
6.4.2	Škola a školní třída.....	41
6.5	Rizikové chování dospívajících.....	42
7	EMPIRICKÁ ČÁST	44
7.1	Metodologie.....	44
7.2	Stanovení výzkumných problémů a hypotéz.....	45
7.2.1	Výzkumné problémy	45
7.2.2	Hypotézy	45
7.3	Prezentace dat výzkumných otázek	46
7.3.1	P1: Kolik procent žáků se stalo obětí kyberšikany?.....	46
7.3.2	P2: Kolik procent žáků je v roli kyberagresora?.....	48
7.3.3	P3: Umí žáci poučení o rizikové komunikaci řešit kyberšikanu?	50
7.3.4	P4: Jaká platforma je nejčastěji prostředkem ke kyberšikaně?	56
7.3.5	P5: Co je nejčastější formou kyberšikany?	57
7.3.6	P6: Kolik procent žáků vidělo ztrapňující video někoho ze školy na internetu?.....	59
7.3.7	P7: Kolik procent žáků vidělo ponižující fotografii někoho ze školy na internetu?.....	60
7.4	Prezentace dat hypotéz	61
7.4.1	H ₁ : Dívky jsou častějšími oběťmi kyberšikany.....	61
7.4.2	H ₂ : Kyberagresori jsou většinou chlapci.....	66

7.4.3 H ₃ : Žáci, kteří zažívají tzv. tradiční šikanu bývají rovněž obětmi kyberšikany.	68
7.4.4 H ₄ : Žáci, kteří mají limitovaný čas strávený na internetu, bývají zřídka agresory kyberšikany.	70
7.5 Shrnutí výsledků.....	75
7.6 Diskuze výsledků.....	76
ZÁVĚR.....	79
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	81
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ	86
SEZNAM GRAFŮ	87
SEZNAM TABULEK	88
SEZNAM PŘÍLOH.....	89

ÚVOD

Diplomová práce se zaměřením na kyberšikanu a její prevalenci je rozdělena celkem do sedmi částí. V prvních šesti kapitolách je tento jev popsán na teoretické úrovni, definována kyberšikanu, role účastníků, výčet základních sociálních sítí a softwarů, dále typy rizikového chování v prostředí internetu. Je zde popsána prevence na úrovni státu a školy. Jsou vyjmenovány projekty, které se zabývají prevencí a řešením kyberšikanu. Nechybí ani zmínka o medializovaných případech. Právě kvůli zaměření diplomové práce na druhostupňové děti, je zařazena kapitola týkající se psychologie pubescentů. V těchto teoretických částech diplomové práce jsem používala především analýzu zdrojů – jak tištěných, tak v elektronické podobě – a syntézu myšlenek jednotlivých zdrojů. V praktické části, tedy v kapitole sedmé, se nachází výzkumné otázky, hypotézy a také výsledky dotazníkového šetření s následnou komparací s výsledky z České republiky, Slovenské republiky a Spojených států amerických.

Práce je zaměřena především na zjištění prevalence, tedy na výskyt kyberšikanu na druhém stupni základní školy. Z projevů kyberšikanu jsem se zaměřila nejvíce na šíření pomluv prostřednictvím internetu, pořizování fotografií a videozáznamů spolužáků, rozesílání nevhodných e-mailů, SMS, vytváření webu, zesměšňujících počítačových her a používání sociálních sítí k šíření kyberšikanu. K dosažení tohoto cíle bylo nutné realizovat dotazníkové šetření, které pomohlo odhalit nejčastější formy, počet agresorů a obětí. Hlavním úskalím tohoto jevu je nejednotná a velmi široká definice a s tím spojené potíže při hodnocení výsledků výzkumu.

Výchovnému poradci a metodikovi prevence mohou výsledky posloužit k vhodnému přizpůsobení současného minimálního preventivního programu, jiným čtenářům ke srovnání prevalence s jinou školou v rámci České republiky.

Problematiku rizikového chování v prostředí internetu jsem si zvolila díky tomu, že se během své budoucí kariéry chci věnovat především prevenci se zaměřením na informační technologie. Učitelství je jedna z pomáhajících profesí a věřím, že tato práce mě po stránce informací ohledně tzv. tradiční šikanu a kyberšikanu obohatila z hlediska pedagogického osobnostního růstu.

Zároveň díky mému životnímu stylu přicházím do styku s informačními technologiemi denně, práci na počítači jsem v období dospívání zvládala daleko lépe než mí rodiče.

O rizicích spojenými s komunikací přes internet jsme byli kolem roku 2005 poučeni jen velmi zběžně – jak ze strany rodičů, tak ze strany školy. Sami jsme si rizika neuvědomovali a ani nepřipouštěli. Informační technologie se vyvíjí velmi rychle a na tento fakt se snaží pružně reagovat školy, rodiče i děti.

1 KYBERŠIKANA JAKO TEORETICKÝ PROBLÉM

První kapitola diplomové práce je zaměřena na seznámení se s rozdíly mezi kyberšikanou, tradiční šikanou a obtěžováním online. Jsou zde popsány jednotlivé formy tohoto typu šikany, role oběti a kyberagresorů a také část věnovaná legislativě ve spojitosti s kybernetickými útoky. Nechybí také kapitoly popisující zmapované příběhy kyberšikany a projekty, které se zabývají bezpečností na internetu a poradenstvím.

1.1 Kyberšikana, šikana a obtěžování online

Definice kyberšikany je velké množství, jedná se totiž o stále se proměňující jev, obsahuje mnoho proměnných, závisí na mnoha faktorech, především na dostupnosti internetu a vývoji a dostupnosti přístrojů s připojením k internetu. Nejjednodušší definice je: jedná se o použití elektronické komunikace k útoku prostřednictvím zpráv zastrašující či ohrožující povahy (OxfordDictionary.com). Kopecný a kolektiv (2015) uvádí, že široká definice kyberšikany vychází z definice tzv. tradiční šikany. Ta je podle Říčana (1995) zlomyslným obtěžováním, zahrnuje týrání, pronásledování, přílišné lpění na předpisech atd. Bendl (2003), Vágnerová (2009) ve své publikaci dělí šikanu na fyzickou a psychickou, dále uvádí, že se vyskytuje napříč všemi sociálními skupinami bez ohledu na věk a pohlaví. Tento problém je tedy celospolečenský a netýká se pouze prostředí školy. Kolář (2001) popisuje pět stadií šikany – zrod ostrakismu¹, fyzická agrese² a přitvrzování manipulace, klíčový moment – vytvoření jádra, většina přijímá normy agresorů a totalita neboli dokonalá šikana. Ševčíková (2014) vyjmenovává základní znaky kyberšikany, těmi jsou prostředky, tedy elektronická média, opakovanost, záměrnost poškozujícího obsahu, nerovnováha z pozice moci agresora a oběti a má nepříjemný a zraňující dopad na oběť.

Naopak nejpřesnější definici v současné době nabízí Dalglish a Price (2010, in Ševčíková 2014); ti popisují kyberšikanu jako formu šikany, která probíhá v prostředí elektronických médií, používá technologie jako internet a mobilní telefony, ty slouží jako prostředek k poškozování uživatele médií. Stejně jako Ševčíková (2014) i Dalglish

¹ Jednání, které ústí ve vyloučení jedince ze společnosti, příp. činnosti

² V tomto případě ve smyslu fyzických útoků

a Prince (2010, in Ševčíková 2014) zmiňují záměrnost jednání, opakovanost a rozdíl mezi silami agresora a uživatele. Jedná se tedy o záměrné a vědomé chování agresora s cílem poškodit oběť. Prostředkem k tomuto typu šikany se stávají elektronická média. Oběť se cítí nepříjemně, agresor má převahu.

Kopecký a kolektiv (2015) hovoří o kyberšikaně jako o třibodovém komplexu. Rozumíme tomu tak, že pachatel libovolně kombinuje tři složky, jimiž jsou formy psychické šikany, formy obsahu a nástroje pro šíření šikany, tím vznikne forma kyberšikany. Do psychických forem řadí Kopecký a kolektiv (2015) ponižování, nadávání, urážky, pomluvy, provokace, obtěžování, pronásledování atd., do obsahu pak text, fotografie, videa, prozvánění apod. a do nástrojů pro šíření se řadí používání elektronických médií – veřejné chaty, e-maily, MMS, SMS, hlasové zprávy apod.

Online obtěžování jsou podle Černé (2013, in Kopecký a kolektiv 2015) jednorázové útoky, které v oběti nenechávají z dlouhodobého hlediska téměř žádné nelibé pocity.

Dalším aspektem, který je nutno vzít v potaz při definici kyberšikany, je povaha prostředí, ve kterém ke kyberšikaně dochází – většina dětí tráví aktivně na internetu mnoho času, nezřídka se tak setkávají se závadným materiálem prostřednictvím svých elektronických médií. Materiál se tak snadno šíří mezi ostatními uživateli sítě. V Příloze č. 7 Metodického doporučení MŠMT (2010) je navíc uvedeno, že mnohdy je pachatel anonymní. Útoky mohou přicházet kdykoliv, odkudkoliv a nekončí přerušáním komunikace s pachatelem. Dopady na oběti této formy šikany jsou rozepsány v kapitole s názvem Oběti a pachatelé kyberšikany.

1.1.1 Formy kyberšikany

Kopecký a kolektiv (2015) jmenuje specifické formy kyberšikany v prostředí internetu, jsou jimi: zveřejňování hanlivých fotografií, videí a zvukových záznamů, šíření pomluv a ponižování, krádež identity, vytváření falešných profilů s cílem ztrapňování jedince, provokace a útoky na uživatele, zveřejňování cizích tajemství, vyloučení z internetové komunity, obtěžování, krádež postav v prostředí online her, happy slapping a kyberstalking. NoBullying.com (2014) k výčtu přidává vydírání jako formu kyberšikany a Kids.Kaspersky.com (2015) outing a fraping. Kopecký a kolektiv (2015) řadí do forem kyberšikany i projevy tzv. tradiční šikany s využitím informačních

technologií; jmenovitě dehonestaci³, vyhrožování a zastrašování, vydírání, pomlouvání. Pro větší přehlednost je níže uvedena tabulka obsahující název a krátkou charakteristiku jevu; za povšimnutí stojí rozdíl mezi členěním Kopeckého a kolektivu (2015) a webu NoBullying.com (2014) – v tabulce níže je vydírání uvedeno jako forma kyberšikany a nikoliv jako prostředek tzv. tradiční šikany. Pešat (2011) řadí k formám rovněž sexting a texting, a stejně jako webové stránky NoBullying.com (2014), do forem řadí i vydírání, proto také z tohoto důvodu je začleněno do tabulky vydírání jako forma kyberšikany.

FORMA KYBERŠIKANY	CHARAKTERISTIKA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zveřejňování hanlivých fotografií, videí a zvukových záznamů 	kyberagresor umísťuje na internet obsah, který nějakým způsobem uráží oběť
<ul style="list-style-type: none"> ▪ pomluvy a ponižování (denigration) 	agresor využívá internet k šíření pomluv a ponižování
<ul style="list-style-type: none"> ▪ krádež identity (impersonation) 	napodobování či používání cizí identity
<ul style="list-style-type: none"> ▪ vytvoření falešného profilu (fake profiles) 	útočník se skrývá za cizí identitou, kdy mají útočníci strach z odhalení
<ul style="list-style-type: none"> ▪ provokace a útoky na uživatele (flaming, bashing) 	tato forma kyberšikany se objevuje často v prostředí diskusních fór, skupinových chatů a herních chatů; jsou posílány urážlivé zprávy přímo uživateli
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zveřejňování cizích tajemství (trickery) 	poté, co útočník získá důvěru oběti, vyláká tajemství, která obratem sdílí veřejně
<ul style="list-style-type: none"> ▪ vyloučení z virtuálního světa (exclusion) 	jedná se o záměrné vyloučení ze skupin jako např. ze skupiny přátel, případně je vyloučeno z konverzační skupin, protože samo dítě nemá smartphone apod.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ obtěžování (harassment) 	trvalá, konstantní a úmyslná forma šikanování zahrnující hrubé nebo jinak poškozující zpráv zaslané oběti
<ul style="list-style-type: none"> ▪ krádež postav online her 	odcizení uživatelského účtu s přístupem k online hře a následné získání postavy a s tím souvisejícím online-zbožím

³ Urážka

▪ happy slapping	projev kyberšikany, kdy útočník napadá fyzicky oběť, vše je zaznamenáno na video, to je pak zveřejněno
▪ kyberstalking (cyberstalking)	tato forma je na pomezí pronásledování a kyberšikany, ohrožuje fyzickou pohodu dítěte a bezpečí
▪ vydírání (blackmail)	pomocí anonymních e-mailů či telefonátů je oběť vydírána, kyberagresor hrozí oběti vyzrazením tajemství a za mlčenlivost žádá odměny
▪ prozrazení (outing)	natáčení či fotografování oběti v intimních či trapných situacích (např. na WC, během převlékání na tělesnou výchovu apod.)
▪ fraping	útočník se přihlásí na cizí profil a sdílí na něm nevhodný obsah
▪ sexting	šíření zpráv se sexuálním obsahem (fotografie, videa)
▪ texting	kommunikace pomocí krátkých textových zpráv

Zdroj: KidsKaspersky.com (2015), Kopecný a kolektiv (2015), NoBullying.com (2014), Pešat (2011)

Tabulka č. 1: Formy kyberšikany charakteristika

Pešat (2011) dále uvádí, že happy slapping se může pojít s vydíráním, pachatel kyberšikany má kompromitující materiál, jehož prostřednictvím vydírá oběť.

1.2 Oběti a pachatelé kyberšikany

Sociální skupinu, ve které dochází k šikaně či kyberšikaně, lze rozdělit podle Vágnerové (2009) na oběť, agresora a přihlížející většinu. Uvnitř malé sociální skupiny, jako je třída, přecházejí vztahy na novou úroveň, vztahy ve třídě nejsou zdravé, nejsou vyvážené. Agresor mívá často převahu nad obětí, ta mívá různé újmy na fyzickém i psychickém zdraví. V této kapitole vycházím z premisy, že kyberšikana vychází z tzv. tradiční šikany, přičemž se kyberšikana liší v použití elektronických médií k šikanování. Kopecný a kolektiv (2015) uvádí přepínání mezi rolí oběti a pachatele, tento jev lze rozdělit na dva typy: oběť se stává agresorem pomocí použití stejné formy útoku,

kteřá byla pouŕžita na něj, druhým typem je pouŕžití jiné formy útoku, než té, kteřá byla na původní oběť pouŕžita.

1.2.1 Oběti

Z mnoha definic šikany lze vyčíst, ŕe oběti bývají odlišné od kolektivu; tato odlišnost nemusí být jen fyzické povahy, může se jednat i o mimořádně nadané dítě. Kolář (2011) upozorňuje na fakt, ŕe oběti se může stát jakékoliv dítě; zároveň však jmenuje tzv. typické oběti, pro které je charakteristické, ŕe jsou nejslabší z kolektivu, neumí skrývat strach, jsou viditelně bojácné a zranitelné.

V příloze MŠMT č.j. MSMT-21149/2016 (dále jen MŠMT 2016) jsou vyjmenovány přímé a nepřímé varovné signály při šikanování. Mezi přímé signály jsou zařazeny jevy jako posměšky, dehonestující přezdívky, nadávky, přílišná kritika žáka, fyzické útoky mírnější povahy, které jsou zřetelné a žák se je nesnaží „oplácet“, v chování se to může projevit jako odmlouvání učitelům atd. Mezi nepřímé projevy signalizující to, ŕe je dítě obětí šikany, lze podle MŠMT (2016) zařadit osamocení během školních přestávek, nemá kamarády, bývá smutné, uzavřené, vyhledává důvody pro absenci ve škole, často mu chybí pomůcky apod.

Kolář (2011) uvádí typologii obětí, ve které se nachází čtyři kategorie – tzv. slabé oběti s tělesným i psychickým handicapem⁴, silné a nahodilé, deviantní⁵ a nekonformní⁶ a žáci s životním scénářem obětí. Rovněž uvádí další dělení jako děti izolované, tedy úplně bez kamarádů a děti, které mají alespoň jeden pozitivně laděný vztah s vrstevníkem.

Janošová a kolektiv (2016) uvádí dopady na školní život žáka, který je šikanován; žák má trvalý pocit ohrožení, je vystaven riziku kritiky a posměchu, vykazuje neoptimální výkon ve vyučovacím procesu. Kolář (2001) dělí dopady šikany z hlediska jejího trvání – existují tedy typy obětí: oběti počátečních stadií šikanování a oběti dlouhodobé šikany. K prvnímu typu – dítě jako oběť v počátečních stadiích šikany – Kolář (2001) uvádí, ŕe dopad může být dlouhodobý. Potřeby těchto žáků jsou dlouhodobě neuspokojovány, a tak bývá vztah dítěte ke škole spíše negativní. K dlouhodobým dopadům Thompson, Arora, Sharp (2002, in Janošová a kolektiv 2016) řadí sníženou

⁴ Slovo má více významů, v tomto případě se jedná o význam překládaný jako nevýhoda

⁵ Odchylka v jednání člověka či skupiny

⁶ Tímto adjektivem označujeme člověka, který se snaží odlišit se, nezapadnout v davu, nebýt jako ostatní

sebeúctu, úzkost a depresivitu. K tomu Mackay, Carey a Stevens (2011, in Janošová a kolektiv 2016) dodává, že se těmto stavům mohou žáci snažit vyhnout pomocí užívání návykových látek, případně sebepoškozováním.

1.2.2 Pachatelé

Pachatele kyberšikany, i tzv. tradiční šikany, můžeme označit jako agresory, v případě kyberšikany i jako kyberagresory. Nakonečný (1997) agresi popisuje jako jev zahrnující mnoho různých aktivit – útoky, napadání, poškozování i ničení. Dodává, že útoky mohou být kontaktní povahy a mohou být i útoky slovní. Kolář (2001) ze svých zkušeností popisuje agresora – iniciátora – jako silného jedince v prostředí určité skupinové konstelace a dělí je na tři typy – prvním typem je jedinec, který je primitivní, hrubý, impulzivní, mívá kázeňské problémy. U prvního typu zmiňuje také vliv rodinného prostředí – v rodině agresora se nezdá vyskytuje agrese a brutalita rodičů. Druhým typem iniciátora šikany jmenovaným Kolářem (2011) je slušné, kultivované, zvýšeně úzkostné dítě, které může mít i sadistické tendence v sexuálním smyslu. V rodině takového jedince se často vyskytuje důslednost, náročný přístup hraničící s drilem a s absencí lásky. Třetím typem je podle Koláře (2011) tzv. srandista, který je osobnostním laděním spíše optimistický, dobrodružný, je dosti sebevědomý, výřečný, bývá v kolektivu oblíbený a vlivný. Z rodinného prostředí nejsou zaznamenána významnější specifika, v obecnější rovině je zde citová subdeprivace a rovněž rodina postrádá duchovní a mravní hodnoty.

Vágnerová (2009) zmiňuje tzv. minitest pro rodiče, který může sloužit i pro pedagogy, k určení potenciálního dětského agresora. Těmito vlastnostmi jsou např. těžkosti při vyjadřování vlastních citů, malá míra empatie, nepřiměřené reakce na kritiku, impulzivita, náladovost, obliba v činnostech, které vadí spolužákům, časté problémy s kázní, touha být středem pozornosti, bývá zlomyslný, závistivý apod. Nicméně k výčtu těchto vlastností je nutné přistupovat objektivně a nezaujatě.

Při řešení kyberšikany je nutné podle Přílohy MŠMT č. 7 (2016) postupovat v souladu se školním řádem a s využitím vypracovaného krizového plánu.

1.3 Kyberšikana a legislativa ČR

Na problematiku legislativy je nutno pohlížet z více úhlů; Dočekal a Eckertová (2013) nabízí několik možností: z pozice oběti, z pozice pachatele, z pozice rodiče, případně vychovatele a na pozici internetu jako prostředku k páchání trestné činnosti. Trestní odpovědnost je v České republice stanovena po dosažení patnáctého roku věku. Tato kapitola slouží pouze jako přehled jednotlivých zákonů, které se týkají problematiky kyberšikany. Výčet zákonů může sloužit k definování problému, se kterým se jedinec (ať už v roli oběti, agresora či v roli učitele, rodiče) potýká a jsou uvedeny i délky trestů u jednotlivých zákonů. Případně může sloužit pro výchovného poradce či metodika prevence k rychlému nahlédnutí. Pro větší přehlednost jsou tyto zákony seřazeny do tabulky a rozděleny do kategorií. Veškeré tresty jsou uváděny pro věkovou skupinu dětí mladších patnácti let, není-li uvedeno jinak. Veškeré zákony týkající se násilí na internetu jsou uvedeny v příloze této diplomové práce.

2 INTERNET A SOCIÁLNÍ SÍTĚ

Prvním pojem, který je nutno krátce definovat, je internet. Definice internetu je velmi mnoho; drtivá většina z nich uvádí, že se jedná o síť, která propojuje počítače na celém světě. Podle webové stránky Jaknainternet.cz (2012) vznikla tato síť na konci 60. let 20. století a sloužila původně k výměně textových zpráv. V České republice byl internet spuštěn v roce 1992 na pražském ČVUT. Internet rovněž nabízí množství služeb, sem patří např. sociální sítě, ty umožňují svým členům vytvářet veřejné, uzavřené nebo i firemní profily, prezentace, diskuzní fóra, a nabízí prostor pro sdílení fotografií, videí, obsahu a dalších aktivit (Kožišek, Písecký 2016). Společně s vývojem těchto technologií se rovněž posunul vývoj v oblasti osobních počítačů, tabletů a chytrých telefonů, které jsou připojeny k internetu, často i neomezeně, buď pomocí tarifu s neomezenými daty, případně pomocí bezdrátového připojení k internetové síti, tedy wi-fi.

2.1 Výčet základních sociálních sítí a komunikačních programů

V této kapitole jsou stručně popsány jednotlivé sociální sítě a softwary, které byly použity v rámci výzkumu. Nejprve jsou zde popsány tuzemské sociální sítě pod záštitou Seznam.cz a 42ideas. Následně ze zahraničních sociálních sítí Facebook.com a s ním spojené komunikátory a přidružené služby – Facebook Messenger, Instagram. Ve výčtu sociálních sítí je dále Google.com, Twitter.com, Snapchat.com a Ask.fm. Z programů se v dotazníku vyskytuje Skype, qip, ICQ, Viber, Whatsapp Messenger a Facebook Messenger. Poslední jmenovaný program je, jak jsem již uvedla, popsán přímo pod sociální sítí Facebook.com.

2.1.1 Seznam.cz a 42ideas

Mezi první sociální sítě v České republice patří Lidé.cz, Spoluzaci.cz, Libimseti.cz, Xchat.cz. První dvě jmenované služby poskytuje společnost Seznam.cz, která na českém internetu působí již od roku 1996. Službu Xchat.cz v současné době vlastní společnost 42ideas, dříve patřila pod Centrum.cz, vznikla v roce 1999. Služba Libimseti.cz vznikla v roce 2002.

2.1.2 Facebook a Instagram

V současnosti nejpropracovanější a nejlidnatější sociální sítí je bezesporu **Facebook.com**. Podle informací, které lze vyčíst přímo na profilu firmy Facebook.com(2004). Byl založen 4. února 2004 Markem Zuckerbergem. Hlavní myšlenkou je podle profilu Facebook.com (2004) dát lidem možnost sdílet a udělat svět otevřenějším a propojenějším. Lidé zůstávají díky Facebooku ve spojení se svou rodinou a s přáteli, zjišťují, co se děje ve světě a sdílejí a vyjadřují, co je u nich nového. Podle UP Olomouc, Seznam.cz (2014), má na této sociální síti 80,95% dětí účet na Facebooku. Za zmínku určitě stojí, že i přesto, že je Facebook přeložen do češtiny, nejedná se o českou službu, nýbrž o službu Spojených států, kde platí práva USA. Mezi licenčními podmínkami této sociální sítě je, že si lze profil založit nejdříve ve věku 13 let. Mezi přidružené služby patří rovněž hraní online her v rámci Facebooku, Messenger, **Instagram**, jednoduché vytváření nových profilů a stránek apod. Dostupnost této sociální sítě je na velké úrovni. Existuje také mobilní aplikace Facebooku i ostatních přidružených služeb k přímé instalaci do chytrého telefonu či do tabletu. Uživatel sítě je tak často neomezeně na síti, tedy online, a je schopen sdílet, sledovat či být v jiném kontaktu s ostatními uživateli.

Facebook nabízí živá vysílání; zde je potencionální nebezpečí v tom, že někdy ani sám tvůrce videa nemůže ovlivnit situaci, která se kolem něj děje – např. jede autem do práce a prostřednictvím živého vysílání zdraví fanoušky, nemůže ovlivnit dopravní situaci kolem sebe, nesleduje dění kolem sebe. Facebook disponuje technologií, která rozpozná dětskou pornografii a propagandistická videa ISIS, nicméně často se do vysílání dostává i závadný obsah, např. sebevraždy, vraždy.

2.1.1 Twitter.com

Společnost Twitter.com je dalším z poskytovatelů sociálních sítí. Podle informací na Twitter.com byla tato síť vytvořena v USA v roce 2006 Jackem Dorseyem, který je v současné době generálním ředitelem této společnosti. I tato služba je přeložena z velké části do českého jazyka, je však stále nutno mít na paměti, že se nejedná o českého poskytovatele služby z právního hlediska. Uživatelé této sítě mohou číst příspěvky

uživatelů, které sledují. Tyto příspěvky se označují jako tweets⁷. Tyto zprávy obsahují krátký text, datum zveřejnění a malé ikony, kterými mohou uživatelé příspěvek okomentovat, sdílet dál a uložit do oblíbených. Nezřídka se v těchto tweetech objevují i tzv. hashtagy⁸. Hashtag je značka mřížky či křížku, tento znak pomůže proměnit slovo s tím spojené bez mezery v odkaz. Díky tomu mohou ostatní uživatelé přímo hledat příspěvky týkající se tématu, který hledají, např. #love, #fun, #school apod.

2.1.2 Google.com

Další populární společností mezinárodního charakteru je společnost **Google**. Tato společnost v současné době nabízí velké množství služeb – je to oblíbený vyhledávač informací, vlastní sociální síť Youtube.com, Google+, Blogger, chatovací aplikaci Hangouts a další. V současné době je populární platforma **Youtube.com**, který umožňuje nahrávat videa a následně je sdílet. Při nahrávání videí je uživatel vyzván, aby video zařadil do některé z kategorií, které Youtube.com. Nabízí, a zároveň žádá, uživatele o klíčová slova, která pomohou ostatním uživatelům podobná videa podle těchto slov vyhledávat. Případně po přihlášení sám uživatel vidí seznam svých oblíbených videí, generují se návrhy na podobná videa, na úvodní obrazovce vidí nová videa kanálů, které odebírá. Díky této službě vznikla komunita youtuberů, kteří točí videa různého zaměření. Mezi dětmi a dospívajícími jsou populární videa typu gameplay, kde sledují průběh hry jiného uživatele. Často zde bývají návody na hraní online her, na splnění misí apod. Pro dívky jsou zajímavější beauty videa, která mají co dočinění s úpravami zevnějšku. Mezi nejznámější youtubery České a Slovenské republiky patří podle časopisu Forbes (2015) Hoggy s přidruženým kanálem Hoggy vlogy, Stejk, Gogoman, Jirka Král, Expl0ited, MenT a Teri Blitzen. Samozřejmě výčet youtuberů je velmi dlouhý, často se mění, navíc se každý věnuje jiné kategorii – např. gameplay, beauty, shopping, lifestyle. Youtubeři také využívají často svůj merchandising. Často se na kanálech objevují tzv. **výzvy**, jejichž podstata tkví v tom, že na podobný princip opakují výzvu někoho jiného. Jedná se o nejrůznější záležitosti – u beauty blogerek jsou výzvy týkající se různých produktů - např. použití pouze jedné rtěnky k nalíčení celého obličeje, použití

⁷ V překladu znamená pípnutí, ptačí štěbetání

⁸ Forma klíčového slova

pouze tekutých produktů pro nalíčení apod., ve většině u chlapeckých youtuberů se jedná o výzvy typu pizza challenge⁹, kdy uživatelé náhodně dávají na syrové těsto pro přípravu pizzy různé suroviny podle čísla, které si hodí kostkou. Dalším formátem videí jsou tzv. **pranky**¹⁰. Samozřejmě každý formát videa lze využít k nejrůznějším účelům, vždy záleží na účastnících a celkové povaze videa. Prank spočívá v tom, že se jedná o uměle vytvořenou situaci, ve které jeden či více účastníků nemá tušení o vykonstruovanosti situace.

Uživatelé mohou dlouhodobě sledovat youtubera pomocí stisknutí tlačítka Odebírat pod každým videem. O těchto youtuberech se zmiňuji v této kapitole proto, že se navracím k tezi o Maslowově teorii potřeb a anticipaci ke vzorům, což může mít také dopady na chování adolescentů. Bohužel ani youtuberům se často nevyhnou projevy kyberšikany, těm se budu věnovat podrobněji v jiné kapitole. Youtube také nabízí svým uživatelům vysílání videí živě, která mají stejná rizika, jako živá vysílání videí přes Facebook.com.

Služba **Google+** umožňuje přidávat si známé do tzv. kruhů, které lze navíc pojmenovat a sdílet obsah pouze s určitou skupinou jiných uživatelů. Lze zde sdílet fotografie, videa, dokumenty, dotazníky, odkazy, statusy apod. Tato služba také využívá tzv. hashtagy, které byly popsány u sociální sítě Twitter.com. Avšak prostředí této služby není příliš velkým lákadlem pro děti – podle výzkumu mělo tuto síť v roce 2014 pouze 44,56% dětí. Služba Blogger od společnosti Google.com umožňuje uveřejňovat články nejrůznějšího zaměření s připojením videí či fotografií. Službu Blogger jde propojit se službou **Ask.fm**, která umožňuje přihlášení přes účty Facebook.com, Twitter.com a VK.com. Služba Ask.fm umožňuje položit dotaz jinému uživateli, i anonymně, čehož se často zneužívá a záležitost nabývá závažných rozměrů. I společnost Google.com nabízí v prostředí svých stránek chatovací okno – Hangouts, používání tohoto programu nebylo v otázkách dotazníku zjišťováno.

2.1.3 Snapchat.com

Další sociální síť zařazenou do výzkumu je **Snapchat.com**. Tato sociální síť je svým používáním a filosofií velice jednoduchá na používání. Podle jejich stránek

⁹ Výzva

¹⁰ Žert, šprým

se jedná o službu, která využívá především fotografie a krátká videa prezentována na profilu uživatele po nastavenou dobu. Tato služba pobízí uživatele, aby žili okamžikem, tedy v přítomnosti. Veškeré tyto charakteristiky lze rovněž odvodit ze samotného názvu této služby – slovo snap znamená podle OxfordDictionaries.com (2017) sloveso zachytit (např. zachytit okamžik), jako podstatné jméno znamená momentka, snímek. Potencionální nebezpečí této sociální sítě se ukrývá právě v omezeném čase pro sdílení videí a fotografií; na síti může být dočasně umístěn nevhodný obsah.

2.1.4 Facebook Messenger

Tento program, či komunikátor, vznikl díky Facebooku. Je dostupný k přímé instalaci do telefonu či tabletu a konverzace jsou dostupné i online na stránce Facebook.com či Messenger.com. Kontakty a funkce jsou synchronizovány s facebookovým účtem. Program lze v chytrém telefonu používat i ke čtení a posílání SMS zpráv. Mezi jeho funkce patří posílání krátkých zpráv, videohovory, posílání fotografií, videí, skupinové konverzace apod.

2.1.5 Skype

Dalším programem, který je v této části představen, je Skype. Tento program v současnosti patří firmě Microsoft. Nabízí uživateli přenos telefonických hovorů, videohovorů, posílání textových zpráv prostřednictvím komunikačního okna a konferenčních hovorů. Případně lze použít i libovolnou kombinaci, kdy jeden uživatel tohoto programu používá i webkameru a druhý používá pouze mikrofon ke komunikaci, tudíž nelze vidět jeho obličej. Ze Skype lze telefonovat i na čísla mobilních telefonů a pevné linky, tato služba je však zpoplatněna. Zároveň je však na stránkách Skype.com uvedeno, že tento program nelze použít pro volání na tísňové linky.

2.1.6 ICQ a qip

Dalšími komunikátory jsou ICQ a qip. Tyto programy fungují na velmi podobném principu. ICQ se anglicky čte foneticky tak, že lze usuzovat význam slova podle nich – *I seek you* – což znamená *hledám tě*. Tento program lze mít nainstalovaný v počítači, chytrém telefonu, lze používat online verzi dostupnou přímo na stránkách www.icq.com.

Po registraci do této služby dostane uživatel unikátní devítimístné číslo, které může dát jiným uživatelům k navázání spojení. Vyhledat uživatele však lze i podle jména a příjmení, případně podle přezdívky. V současné době tento program nabízí individuální chaty, skupinové chaty, posílání hlasových zpráv a dokonce i videohovory.

Qip je ruskou službou, je dostupný ze stránek www.qip.ru. Instalací tohoto programu zjistíme, že zkratka qip znamená *quiet instant paging* – tedy rychlé tiché listování – díky záložkám v konverzacích, které by se daly označit jako stránky. Po přihlášení do tohoto programu můžeme tento komunikátor používat pro více programů – lze se zaregistrovat pro účet ICQ, hangouts od Google, jabber apod.

2.1.7 Viber a WhatsApp Messenger

Dalšími médii jsou softwary, které jsou používány nejčastěji v mobilních telefonech. Viber vyžaduje, po instalaci do chytrého telefonu, přístup k telefonnímu číslu uživatele a k seznamu dalších uložených telefonních čísel. Po povolení přístupu se kontakty, které používají Viber, nakopírují do programu Viber. Takto můžeme s kontakty komunikovat za pomoci internetu, nepoužíváme tedy kredit či paušál, nutností je mít přístup k datům ať už přes wi-fi, či pomocí datového tarifu. Pomocí tohoto programu lze posílat i fotografie bez použití služby MMS.

WhatsApp Messenger je komunikátor na podobné bázi jako Viber. Název aplikace je odvozen z otázky *what's up?* – přičemž slovo up se čte stejně jako app¹¹. V překladu tato otázka znamená *co nového?*. Podle Whatsapp.com (2017) lze posílat zprávy jednotlivcům i skupinám, telefonovat, posílat videa i fotografie zdarma – pouze za použití internetového připojení. Na rozdíl od programu Viber se lze ke službě připojit i přes počítač do tzv. online verze, kde máme synchronizované konverzace.

¹¹ Zkratka pro slovo application znamenající aplikace, program

3 RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ V PROSTŘEDÍ INTERNETU

Rizikové chování a s tím spojené potíže vychází z porušování pravidel o bezpečném používání internetu. Podle Desatera bezpečného internetu není vhodné uživatelům, které známe pouze z internetu dávat svou adresu a telefonní číslo, dále je doporučeno neposílat svou fotografii, rozhodně ne intimní fotografii, udržovat hesla v tajnosti, nedomlouvat si schůzku s někým z internetu, aniž by o tom věděl někdo další, neodpovídat na neslušné a vulgární vzkazy, dále je podle desatera doporučeno opustit webovou stránku, kde narazíme na obsah, který nás šokuje, neotevírat přílohy e-mailů odeslaných z neznámých adres, každou informaci získanou na internetu si řádně prověřit a poslední zásadou je, že se nemáme bavit s někým, s kým se bavit nechceme (Seznamsebezpecne.cz). Web Safekids.com (2013) k těmto pravidlům přikládá velkou zodpovědnost rodičům – vše znepokojivé na síti mají děti řešit přímo s rodiči, publikování fotografií a jiného obsahu mají předem s nimi konzultovat, dále doporučuje, aby si dítě s rodiči stanovilo pravidla pro používání internetu – doba jeho užívání, přístup na zakázané stránky a možnost kontroly internetové komunikace rodičem. Dále je v těchto pravidlech zohledněn i přístup samotného uživatele k ostatním uživatelům internetu – příslib korektního chování, tedy žádné urážky, posmívání, pomlouvání apod. Při nedodržování těchto pravidel se uživatel může snadno stát obětí vydírání, když např. odešle neznámému člověku intimní fotografii apod.

Podle Kožíška a Píseckého (2016) se sem řadí webcam trolling, kybergrooming, sexting, stalking (nebezpečné pronásledování) a phishing. Podle projektu Univerzity Palackého e-bezpeci.cz (2017) je nutné sem zařadit také hoax a spam. Pachatelé těchto praktik využívají sociální inženýrství. SocialEngineer.com (2017) uvádí, že tato činnost je směsicí vědy, psychologie a umění. Podle Avast.com (2017) je snaha o vylákání citlivých údajů doplněna právě elementem podvodu, kdy po navození uvěřitelného stavu útočník manipuluje s obětí, tím podle Mitnicka (2009) využívá kognitivní chyby úsudku. Oběť je tedy nejprve vmanipulována do navozeného stavu, který je uvěřitelný, pachatel od oběti vyláká materiál, který pak na síti zneužije. Zaměření této diplomové práce je spíše na mapování kyberšikany, která se odehrává v prostředí školy.

Webcam trolling je podle Kožíška a Píseckého (2013) typ virtuální webkamery, ta umí oběti přehrávat video smyčku, která se chová stejně jako záznam z webkamery, útočník

používá falešnou identitu. Při webcam trollingu chce pachatel z oběti vylákat videa intimní povahy. Tato videa mohou sloužit k vydírání, případně mohou být umístěna na internet.

Nobullying.com (2015) popisuje kybergrooming jako praktiku, která má nejprve v dítěti vytvořit pocit důvěry k uživateli, který bývá na internetu zpravidla pod falešnou identitou. Dále uvádí, že tito pachatelé se často prezentují jako dítě a po získání důvěry se snaží dítě vylákat na osobní schůzku.

Sexting vznikl spojením dvou slov – sex a text. Podle e-bezpeci.cz (2009) se jedná o rozesílání zpráv, fotografií nebo videí se sexuální tematikou prostřednictvím elektronických médií. Stejně jako u předchozích typů dopadů rizikového chování, veškeré získané materiály mohou být zneužity. Navíc dochází k šíření pornografického materiálu mladistvých, který je trestně postihnutelný.

Podle Policie.cz (2014) je stalking systematickým obtěžováním oběti prostřednictvím nevyžádané a nechtěné pozornosti. Zákon č. 40/2009 sb., § 354 označuje stalking jako nebezpečné pronásledování a uvádí výčet skutkové podstaty činu: jedná se o dlouhodobé pronásledování, pachatel vyhrožuje újmou oběti či blízkým oběti, vyhledává osobní setkání s obětí, případně ji sleduje, vytrvale se snaží oběť kontaktovat (pisemně, telefonicky, prostřednictvím internetu apod.), oběť je omezena ve svém běžném způsobu života, pachatel rovněž může využít oběť k získání osobních údajů oběti. Takové jednání vzbuzuje v oběti pocity o život a bezpečí sebe a svých blízkých.

Dalším typem je phishing: jedná se o typ zprávy, která má za úkol vylákat z uživatele čísla účtů, čísla kreditních karet, pobízí ho ke sdělení hesel. Podle Kožíška a Píseckého (2016) se tak děje pod záštitou cizí identity (bankéř, exekutor), případně autority (firemní) s cílem vylákat z uživatele citlivé údaje. Uživatel může být přesměrován na stránky, které se vzhledově i obsahově podobají stránkám např. banky, které jsou klientem. Po zadání všech zmíněných identifikačních údajů se uživatel dostává do situace, kdy je ohrožen; zejména z finanční stránky.

Hoax podle OxfordDictionaries.com (2017) ve významu podstatného jména znamená humorný či škodlivý podvod. Hoax.cz (2000) označujeme hoaxem poplašnou zprávu šířenou pomocí internetu a jiných sítí. Taková zpráva často vypadá věrohodně. V období dubna 2017 probíhala mediální hysterie okolo hry *Modrá velryba*. Na webových stránkách Dotyk.cz (2017) byl sdílen článek s názvem *Modrá velryba nutí děti k sebevraždě. Policie nyní tvrdí, že o ní ví i v Česku*. V tomto článku, stejně jako v různých skupinách na Facebooku, je popsán průběh této hry, kdy je zájemci o hru po přihlášení

do hry přiřazen kurátor, který mu po dobu padesáti dnů dává úkoly různé povahy, posledním úkolem je sebevražda. E-bezpeci.cz (2017) tento hoax vyvrací s tím, že není prokázána souvislost mezi sebevraždami dětí a hrou Modrá velryba. Nicméně zároveň na stránkách projekt E-bezpečí upozorňuje na přílišnou publicitu a na online poradnu začaly chodit dotazy právě na tuto hru, některé děti tvrdily, že znají někoho, kdo hru hraje, jiné děti se svěřovaly s pocity strachu.

Podle Oxford Dictionaries (2017) se u spamu jedná o nevyžádané zprávy poslané prostřednictvím internetu, obvykle většímu množství uživatelů za účelem reklamy, phishingu¹² a šíření malwaru¹³. Těmto e-mailům lze do budoucna zabránit označením nepřechtené pošty jako spamu, kdy se tato zpráva přesune do složky s názvem Spam a zprávy z původní adresy již nebude, v případě dalšího posílání nevyžádaných e-mailů, doručovat do běžné internetové pošty.

3.1 Primární prevence kyberšikany

Prevenici lze rozdělit do tří kategorií – primární, sekundární a terciární. Primární prevence se týká osob, které doposud nepřišly s jevem, kterému se snažíme předcházet, do styku. Sekundární prevence se potýká s řešením a další prevencí rizikového chování, které už u skupiny bylo zaznamenáno. Terciární prevence je zacílena na předcházení zdravotních a sociálních dopadů na jedince či skupiny. Tato kapitola je věnována primární prevenci, kterou lze rozdělit na specifickou a nespecifickou. Zároveň je nutno podotknout, že škola má, dle § 29 Školského zákona 561/2004 Sb. Bezpečnost a ochrana zdraví ve školách a školských zařízeních, povinnost zařídit podmínky pro zdravý vývoj žáků a studentů a zároveň má povinnost předcházet sociálně patologickým jevům. Podle § 30 Školského zákona 561/2004 Sb. Školní řád, vnitřní řád a stipendijní řád musí škola rovněž vytvářet podmínky k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů a musí je chránit před sociálně patologickými jevy, projevy diskriminace, nepřátelství či násilí.

Specifická primární prevence se dle MŠMT (2016) dále dělí na všeobecnou, selektivní a indikovanou prevenci. Všeobecnou prevenci cílíme na širokou populaci,

¹²jedná se o typ zprávy, která má za úkol vylákat z uživatele čísla účtů, čísla kreditních karet, pobízí ho ke sdělení hesel

¹³škodlivý software, který napadá počítač a brání uživateli v jeho užívání a má mnoho podob (spyware, adware, phishing, trojský kůň, rootkit atd.)

bez analýzy stavu rizik či ohrožení, selektivní prevence je oproti všeobecné zaměřená na žáky, kde je vyšší riziko výskytu sociálně patologických jevů. Cílovou skupinou indikované prevence jsou jednotlivci a skupiny, u kterých je zaznamenána prevalence rizikových faktorů, např. v oblasti chování, nesourodé vztahy v rodině i mimo ni apod.

Dále se v dokumentu Metodický pokyn MŠMT (2016) píše o **nespecifické primární prevenci**. Ta je realizována pomocí různých aktivit, které vedou k osvojení si žádoucího prosociálního chování. V těchto aktivitách je kladen důraz na tzv. smysluplné trávení volného času, podporu zdravého životního stylu, aplikování společenských pravidel a zdravý rozvoj osobnosti dítěte.

V příloze č. 7 Metodického doporučení (2010), týkajícího se kyberšikany, je zdůrazněno, že kyberšikanu má škola řešit neprodleně v okamžiku nahlášení. Z dalších doporučení MŠMT je uvedena např. úprava školního řádu – uvedení možností pro používání ICT v prostorách školy, proškolení ohledně žádoucího chování na internetu apod.

3.1.1 Minimální preventivní program

Z Metodického doporučení (2010) k tvorbě Minimálního preventivního programu lze uvést, že se jedná o povinný dokument školy, je orientován na výchovu a vzdělávání ke zdravému životnímu stylu, pomáhá rozvíjet osobnostní a sociální kompetence jedince i skupiny, podporuje vlastní aktivity žáků a studentů, zapojuje do prevence celé prostředí školy – všechny pedagogické pracovníky, žáky a i spoluprací se zákonnými zástupci žáků, kteří konkrétní školu navštěvují. Platnost tohoto dokumentu je jeden rok; během této doby je průběžně hodnocen z hlediska efektivity a kvality použitých strategií. Plán prevence má krátkodobé, střednědobé i dlouhodobé cíle, musí být navržen s ohledem na sociokulturní složení třídy, musí být naplánován tak, aby byly vytýčené cíle splnitelné. Na tvorbě Minimálního preventivního programu se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci dané školy, výraznou aktivitu má při zpracovávání školní metodik prevence. Po vypracování programu je tento dokument kontrolován Českou školní inspekcí.

4 VYBRANÉ PROJEKTY VĚNUJÍCÍ SE RIZIKOVÉMU CHOVÁNÍ V PROSTŘEDÍ INTERNETU V ČESKÉ REPUBLICCE

V této kapitole nalezneme výčet několika vybraných projektů, které působí na území České republiky jako poradny při potížích s kyberšikanou, případně se věnují i prevenci tohoto jevu.

4.1 Projekt E-bezpečí (www.e-bezpeci.cz)

Tento celorepublikový certifikovaný projekt je realizován pod záštitou Centra rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého (dále jen Centrum PRVoK) a spolupracuje i s dalšími organizacemi (např. MŠMT, Policie ČR, Seznam.cz, mobilní operátoři T-mobile, Vodafone a O2, Linka bezpečí atd.). Projekt byl zahájen v roce 2008 díky financování Grantové podpory ČR. Tato finanční spolupráce trvala do roku 2009, kdy se projekt osamostatnil a přešel pod záštitu Centra PRVoK. V současné době patří E-bezpečí k preventivním programům, který pomáhá množství uživatelů internetu všech věkových skupin.

Zaměřuje se především na prevenci kyberšikan, vzdělávání, výzkumnou činnost, intervenci a osvětovou činnost týkající se rizikového chování v prostředí elektronických médií. Cílovou skupinou tohoto projektu jsou všichni žáci povinné školní docházky, dále učitelé, rodiče, vychovatelé, metodici prevence, preventisté sociálně patologických jevů, pracovníci OSPOD, pracovníci městské policie a policie ČR.

Specializace E-bezpečí je především na kyberšikanu a sexting, kybergrooming, kyberstalking a stalking, rizika sociálních sítí s důrazem na Facebook, hoax a spam a pomoc osobám, jejichž osobní údaje byly zneužity v prostředí internetu.

Vedoucím tohoto projektu je Mgr. Kamil Kopecký, PhD., který je zároveň lektorem v sekci vzdělávání žáků, učitelů a policistů. Společně s ním sem patří Mgr. Klára Hrubá, PhDr. René Szotkowski, Ph.D., Mgr. Pavla Dobešová, Ph.D.. Na vzdělávání žáků se podílejí Mgr. Jana Kasáčková, Bc. Lucie Kordová, Mgr. Jan Bartoněk, Slavoj Raszka, Mgr. František Krampota, Mgr. Mirka Dluhošová, Bc. Pavla Střílková, Bc. Petra Koudelníčková, Bc. Barbora Zeldová. Za Policii ČR zde nalezneme por. Bc. Petra Čundrle,

kpt. Pavla Schweinera a kpt. Vlastimila Hrušku. Právní poradenství obstarává JUDr. Zdenka Novánková, Ph.D. a konzultanty pro oblast IT bezpečnosti jsou PhDr. Vojtěch Bednář a Mgr. Veronika Krejčí.

E-bezpečí pořádá přednášky a jiné vzdělávací akce preventivního charakteru. Předmětem těchto akcí je seznámení žáků s kyberšikanou prostřednictvím multimediální prezentace, modelových situací, videí a také výčtem reálných příběhů. Součástí těchto besed jsou i informace o prevenci a obraně proti kyberútočníkům. V jednotlivých sekcích stránek E-bezpečí (www.e-bezpecni.cz) můžeme nalézt materiály sloužící k prevenci, nabídku vzdělávacích akcí, aktuality, výsledky výzkumů apod.

4.2 Seznam se bezpečně (www.seznamsebezpecne.cz)

Projekt je realizován pod záštitou Seznam.cz a akreditován MŠMT. Vznikl v roce 2007 jako doplňková služba k sociální síti Lidé.cz (www.lide.cz) poté, co tým nedokázal pomoci patnáctileté dívce, jejíž nahé fotografie pronikly na internet a spáchala sebevraždu. Nejprve došlo k navýšení počtu administrátorů, kteří dohlíželi na nezávadnost obsahu komunikace, případně předání závadné komunikace k šetření Policii ČR. Partnery projektu Seznam se bezpečně jsou např. MŠMT, Policie ČR, Sdružení Linka bezpečí, Dětské krizové centrum, E-bezpečí atd.

Tento projekt nabízí pomoc dětem, rodičům a pedagogům, zaměření je především na již zmíněnou rizikovou komunikaci prostřednictvím sociální sítě Lidé.cz. Součástí týmu Seznam se bezpečně je Martin Kožíšek, Miroslav Vaňura, mjr. Mgr. Václav Písecký, mjr. Mgr. Alena Kolářová, JUDr. Miroslav Antl, Braňo Holiček a další. Zajímavá je spolupráce se Studiem Ypsilon – jejich inscenace #jsi_userrovněž napomáhá šíření preventivních opatření na různé cílové skupiny – diváci se naučí něco nového a zároveň se pobaví. Text této hry je z naprosté většiny autentickým textem ze sociálních sítí.

Seznam se bezpečně se podílí na prevenci prostřednictvím filmů, spotů, besed ve školách, prostřednictvím již zmíněné divadelní hry a také bylo vydáno několik knih věnovaných tematicce kyberšikany. Z hlediska filmové produkce se jedná o trilogii upozorňující na rizika internetu a jsou zde odprezentovány příběhy, které se skutečně staly. Na stránkách www.seznamsebezpecne.cz nalezneme např. informace o projektu, desatero bezpečného internetu, aktuality – připravované akce, výsledky výzkumů apod. a rovněž se zde nachází videa (trilogie i spoty).

4.3 SaferInternet.cz (www.saferinternet.cz)

Další neziskovou organizací je SaferInternet.cz pod záštitou Národního centra bezpečnějšího internetu (dále jen NCBI). Tato organizace byla založena roku 2006 pod názvem Online Safety Institute a k přejmenování na stávající název došlo v roce 2011. Tento projekt je spolufinancován Evropskou komisí a má certifikát pro školy eSafety Label.

NCBI sdružuje více projektů, avšak pilotním projektem je výše zmiňovaný SaferInternet.cz, který se zaměřuje především na omezení šíření ilegálního obsahu pedofilní a extremistické povahy. Nabízí školení pro širokou veřejnost – děti a mládež, rodiče, pedagogy, sociální pracovníky a policisty. SaferInternet.cz provádí osvětu ohledně bezpečnějšího používání internetu a zaměřuje se také na prevenci internetové kriminality s velkým důrazem na děti jako na cílovou skupinu.

Prostředky k šíření této osvěty jsou přednášky, konference, semináře. Na webových stránkách www.saferinternet.cz nalezneme i podrobnou nabídku programů pro školy. Tato nabídka nabízí témata vhodná pro děti již od 3. třídy povinné školní docházky. Zároveň je zde zavedena helpline pro oběti kyberšikany.

4.4 Nenech to být (www.nntb.cz)

Tento projekt vznikl letos, tedy v roce 2017. Za myšlenkou tohoto projektu jsou tři studenti brněnského gymnázia – Jan Sláma, Pavel Ihm a David Špunar. Nenech to být (dále jen NNTB) je pod záštitou MŠMT, spolupracuje s Linkou bezpečí a Pedagogicko-psychologickou poradnou Brno. Služba je zdarma.

Cílovou skupinou jsou především děti, které se v kolektivu necítí dobře. Na stránkách můžeme nalézt tři sekce – pro rodiče, školy a studenty. V sekci pro rodiče i studenty nalezneme jednoduchý formulář, který po vyhledání školy, kterou šikanované dítě navštěvuje, umožní odeslání zprávy bez nutnosti označit viníka, jednoduše vepíšeme jméno šikanovaného dítěte a třídu, kterou navštěvuje. Případně můžeme napsat upřesňující komentář.

Ačkoliv není projekt NNTB určen primárně k nahlašování a řešení kyberšikany, díky upřesňujícím komentářům můžeme sdělit detaily.

5 ZMAPOVANÉ PŘÍPADY KYBERŠIKANY

S případy kyberšikany se setkáváme v poslední době často prostřednictvím médií, příběhy jsou sdíleny i na youtube kanálech, příběhy rovněž sdílí e-bezpeci.cz, linkabezpeci.cz sdílí modelový příběh, který je plný aspektů typických pro kyberšikanu. Několik případů sdílí i Dočekal a Eckertová (2013) a Kožíšek s Píseckým (2016); avšak internet je bezedným zdrojem příběhů s touto tematikou. Vybrala jsem nejznámější případ, pak také případ ze zahraničí, kdy se kyberšikana vymkla kontrole. Z českých případů jsem vybrala příběh beauty blogerky, tento obsah mohlo vidět velké množství uživatelů a kyberšikanu páchanou na učitelích.

5.1 Případy kyberšikany žáků

5.1.1 Star Wars Kid

Mezi nejznámější případy kyberšikany ze zahraničí patří tzv. **Star Wars Kid**. Telegraph.co.uk popisuje příběh kanadského chlapce jménem Ghyslain Raza z Quebecu, který se dostal do nechtěného středu zájmu v roce 2003. Příběh tohoto velkého fanouška filmů Star Wars je popsán v mnoha materiálech i na wikipedii. Přes značnou publicitu příběhu bude jen stručně připomenut: Ghyslain, tehdy čtrnáctiletý chlapec, natočil video, které neměl v úmyslu zveřejňovat na internetu. Video bylo natočeno na VHS kazetu v roce 2002 (to mu bylo 14 let), do digitální podoby, vhodné k umístění na internet, bylo převedeno v roce 2003. Na první pohled video vypadá celkem neškodně, avšak Razovo potěšení z toho, co dělá a jeho obličejová mimika napodobující postavu z hvězdných válek vytváří vtipný ráz videa. K nahrávce se dostali jeho spolužáci, ti bez jeho svolení umístili video na internet a stalo se virálním. Podle Telegraph.co.uk uvedl při rozhovoru v roce 2013 novináři Trudelovi, že mu lidé psali, aby raději spáchal sebevraždu a nevynechali žádnou příležitost k posměškům. Video bylo v roce 2006 nahráno na Youtube.com, kde se v komentářích můžeme dočíst rozporuplných reakcí, některé tyto reakce jsou urážlivé, komentují vzhled chlapce, naráží na jeho inteligenci, některé komentáře se snaží zaujmout humorem, jinde komentující píšou, že tento chlapec kyberšikanu překonal a stal se v roce 2010 právníkem.

5.1.2 Megan Meiers

Dalším příběhem, který bohužel nedopadl dobře, je příběh o mladé **Megan Meiers**. Po její smrti vznikly stránky MeganMeiersFoundation.com, které pomáhají s osvětou a sdílí příběh Megan se světem. Matka popisuje Megan jako dívku, která měla problémy se sebevědomím, měla poruchu pozornosti, trpěla depresemi a měla potíže s nadváhou. Své problémy řešila i s psychoterapeutem. Megan měla 13 let a s povolením rodičů si vytvořila profil na síti MySpace.com, který ovšem měl v licenčních podmínkách, že tento účet lze mít až po dosažení 14 let věku.

Jednoho dne si ji přidal do přátel šestnáctiletý Josh Evans, který se údajně nedávno přistěhoval do O'Fallon, tedy do stejného města. Podle svých slov pocházel z neúplné rodiny, měl dva mladší bratry a byl vyučován v domácím prostředí. S Joshem si pravidelně psali, zahrnoval ji lichotkami, povídal si s ní o jejích zájmech. Megan se cítila šťastná. Dne 16. 10. 2006 se ale vše změnilo. Z Joshe se stal útočník, který ji nyní místo lichotek posílal urážky, psal, že si s někým takovým, jako ona, už nechce psát, protože se nechová pěkně ke svým přátelům. Následovaly narážky na její vzhled a váhu. Některé přepisy konverzací byly na MySpace sdíleny bez kontextu, tak se mohla dočíst o sobě v komentářích urážky od cizích lidí. Megan se svěřila rodičům, ti se ji snažili uklidnit, dodávali jí sílu. Nicméně psychika třináctileté dívky, která trpěla nedostatkem sebevědomí, mívala deprese, nezvládla nápor kyberútoku a oběsila se v šatníku. Objevila ji její matka, Megan odvezli do nemocnice, kde druhý den zemřela. V den její smrti byl profil Joshe Evanse zrušen.

Na povrch vyplynulo, že účet na MySpace se jménem Josh Evans byl falešný profil, který byl vytvořen rodiči bývalé kamarádky Megan a že se na jejím šikanování podílel docela velký okruh lidí. Z tohoto okruhu lidí nebyl nikdo souzen, počítač byl kontrolován mnohými experty, ale zprávy nebylo možné díky zrušenému profilu dohledat.

V současné době Nadace Megan Mainové nabízí v úzké spolupráci s matkou Megan přednášky, poradenství a preventivní programy pro širokou veřejnost.

5.2 Případ kyberšikany beauty blogerky

5.2.1 Petra Lovelyhair

Tato beauty blogerka, vlastním jménem Petra Vančurová, používá ke své práci více sociálních sítí, prezentuje se nejen na Youtube.com, používá Facebook.com, Instagram.com, má svůj vlastní blog. Její zaměření je beauty blogerka, tudíž často natáčí návody k líčení, radí s módou, sleduje módní trendy, dělá recenze na produkty apod. V jednom ze svých videí ze září 2016 se na youtube svěřuje, že se stala terčem šikany nejen v podobě nenávistných komentářů, ale přímo jeden člověk ji obtěžuje. V současné době (květen 2015) není video na jejím kanále umístěno, ale jeho kopii lze dohledat. Na webových stránkách časopisu Blesk najdeme písemný stručný úvod do této problematiky a nalezneme zde i samotné video, ve kterém Petra líčí celou situaci.

Na začátku videa popisuje, že nezvládá nápor nadávek, komentáře průběžně maže, případně ji s mazáním pomáhá její manžel. Zmiňuje i to, že má zdravotní obtíže (bolesti hlavy, nevolnost, nespavost). Tvrdí, že útočník si zřídil stránky, které ji uráží, jsou tam různé pomluvy. Navíc si je zřídil na americké doméně, má tedy koncovku com a ve smlouvě údajně obsahuje i dodatek zaručující anonymitu. Stránky Cernobilyblog.com jsou napěchovány obviněními z věcí nejrůznější povahy. Nejvíce je tam obviňována z nelegálního používání loga, které si nechala Petra zhotovit ve Velké Británii. Ve videu se blogerka ospravedlňuje a nabízí náhledy na originály smluv ve snaze očistit své jméno. Společně s manželem kontaktovali právníka, který jim pomáhal případ řešit.

Uvádí, že stejná osoba na její facebookový profil nejprve vkládala dvojsmyslné komentáře, screenshoty z jejích videí, kdy má otevřená ústa apod. Po komentování ostatních uživatelů Facebooku komentuje i Petra dění s tím, že chování není normální a že dotyčného člověka nezná. Po tomto incidentu byl vytvořen urážlivý blog. Prostřednictvím tohoto blogu se můžete stát dokonce jeho fanouškem na Facebooku, případně se přidat na Instagram. Petra LovelyHair je stále youtuberkou, natáčí videa i své pravidelné rubriky a zdá se, že minulost nechala za sebou.

5.3 Kyberšikana učitelů

Jak je patrné z celé teoretické části, kyberšikana může být realizována na velkém množství lidí. Ve výzkumu se nezaměřuji na kyberšikana učitelů, avšak ke kompletnímu výčtu k typům kyberšikany ve školním prostředí řadím i stručné představení dvou případů kyberšikany učitelů.

5.3.1 Případ Ludmily W.

V únoru roku 2016 jsme byli prostřednictvím médií informováni o smrti učitelky Střední průmyslové školy Na Třebešíně v Malešicích. Podle iDNES.cz byla učitelka před smrtí minimálně půl roku šikanována ze strany žáků. Ti ji inzultovali nejprve slovně, poté tahali za vlasy, bránili jí odchodu ze třídy zabarikádováním. Případ prověřovala Česká školní inspekce (dále ČŠI) a pražský magistrát. Zástupce ředitele se ke kauze vyjádřila ve smyslu, že není spojitost mezi úmrtím kolegyně a jednáním agresorů s odkazem na její špatný zdravotní stav. Škola měla k dispozici obrazové materiály, avšak selhala v nápravě jednání. ČŠI nabízí na svých stránkách Výsledek šetření stížnosti, kde je popsán i průběh a zjištění události.

Žáci upozorňovali na pokles kvality výuky průběžně od října 2015. Na schůzce žákovského parlamentu 7. ledna 2016 informovali členové tohoto parlamentu ředitele o této skutečnosti, společně se k problematice třídy přidaly ke stížnostem na nekvalitní výuku anglického jazyka i jiné ročníky.

Z průběhu řešení problému vyplývá, že sami spolužáci agresorů si u ředitele stěžovali na úroveň nepřijatelného chování svých spolužáků během výuky anglického jazyka, a to konkrétně 12. ledna 2016. Záležitost byla projednána s aktéry šikany, ředitelem školy, statutární zástupkyní ředitele, třídním učitelem, metodikem prevence a výchovným poradcem. Jednání probíhala další den i s rodiči agresorů. Na mimořádné pedagogické radě bylo dne 18. ledna 2016 rozhodnuto o podmíněčném vyloučení těchto tří studentů.

ČŠI poukazuje na jednoznačné zanedbání vyšetřování šikany pedagogického pracovníka ze strany vedení školy. Tímto jednáním byl porušen školský zákon § 29 odst. 1.

V červnu 2016 bylo podle iDNES.cz zahájeno trestní řízení vůči třem studentům SPŠ Na Třebešíně. Obžalování jsou z výtržnictví a z omezování osobní svobody.

Podle iDnes.cz byli tři žáci potrestáni školou podmíněným vyloučením a trojkou z chování, později byli dva žáci vyloučeni, třetímu žákovi zůstal podmíněný trest. Soud může tyto mladistvé v případě uznání viny odsoudit na maximálně jeden rok odnětí svobody.

5.3.2 Fajn lyžák

Dalším kontroverzním typem kyberšikany se stal tzv. Fajn lyžák s Fajn Rádiem. Hodnota tohoto lyžařského výcviku byla 750 000 korun a soutěž byla vyhlášena v prosinci 2015. Úlohou žáků bylo natáčet videa, přesněji řečeno pranky. Prostřednictvím E-bezpeci.cz (2016) celou situaci komentuje Kopecký; uvádí, že se jedná o nežádoucí chování, které hraničí s mírnou formou kyberšikany nebo kyberobtěžování. Problém tkví v tom, že nahrávky těchto pranků mohou sloužit jako nevhodný vzorec chování k učitelům. Některá videa jsou nenásilné povahy, avšak pro získání většího množství hlasů je pro aktéry těchto videí více žádoucí dělat videa tzv. zajímavější, tudíž na řadu přichází i násilné výjevy. Mezi videi, která jsou i více než po roce od konání soutěže, stále dostupná na Youtube.com, nalezneme např. prank, kdy dívka, vydávající se za mrtvou, leží v kaluži krve na chodbě, když učitelka s dívkou manipuluje, ze dveří vyběhne maskovaná osoba se sekáčkem. Učitelka před touto osobou utíká, na chodbě na ni čeká několik žáků, kteří křičí slovo prank.

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání podle Ceska-justice.cz vydalo prohlášení až 21. června 2016. Eduard Zeman prostřednictvím stránek Msmt.cz (2017) sdílí své stanovisko, to je podle něj velmi nezodpovědné a nedomyšlené. Zmiňuje vysokou finanční odměnu a publicitu jako motivaci natáčení pranků. Nicméně za organizaci soutěže nebyl nikdo potrestán.

6 PSYCHOLOGIE PUBESCENTŮ

Žáci druhého stupně základní školy (dále jen ZŠ) spadají věkově do kategorie pubescentů. Macek (2003) v úvodu knihy překládá termín adolescence; ten je odvozen z latiny, ze slovesa *adolescere*, jež znamená dospívat, mohutnět či dorůstat. Jedná se tedy o mezistupeň, kdy se z dětství přesouváme k dospělosti. Helus (2004) uvádí, že se období také nazývá střední školní věk, je kladen důraz na přesun na druhý stupeň základní školy, případně přechod na nižší gymnázium. Druhým stupněm, případně nižším gymnáziem, rozumíme žáky 6. až 9. tříd povinné školní docházky. V tomto období pubescenci hledají svou identitu: Podle Výrosta a Slaměníka (2008) je identita to, čím se jako jednotlivec stáváme ve společnosti dalších lidí. Identitu tedy chápeme jako individualitu jedince, která se skládá ze souboru sociálních rolí a tím spojeného sociálního statusu. Z hlediska zaměření diplomové práce Šmahel (2003) mluví o virtuální identitě, kdy se žák nenachází v prostředí internetu fyzicky, nýbrž jako objekt reprezentace sebe sama, neovlivňuje tedy přímo sebe, ovlivňuje především svou virtuální reprezentaci. Žák často podléhá vlivu vrstevníků a snaží se o zařazení mezi ně. Dále jsou tyto děti ovlivněny také změnami svého fyzického vzhledu. Nyní se pokusím přiblížit fyzické změny a změny v myšlení adolescentů.

6.1 Rozdělení období dospívání a změny vzhledu

Období pubescence a adolescence, tedy období dospívání, trvá od 11 do 20 let. Podle Macka (2003) lze tuto dekádu rozdělit na: časnou adolescenci, střední adolescenci a pozdní adolescenci. V prvním jmenovaném období se jedná o děti ve věku 11 až 13 let. Carr-Gregg společně se Shalem (2010) popisují vliv hormonů, konkrétně u dívek, kdy hladina estrogenu roste. Tento hormon je odpovědný za růst svalové hmoty a za zrání pohlavního ústrojí žen. Helus (2004) jmenuje tzv. rozvojové úkoly, které je nutné naplnit v období pubescence. Jmenovitě se jedná o přijetí vlastního těla, sebeuvědomění v závislosti na pohlaví, přijetí vlastního postavení mezi vrstevníky, vytyčování životních cílů a proměny vztahu k rodičům společně s uchováním významu rodinného zázemí. Díky ženskému hormonu estrogen začínají mít dívky ve věku kolem 10 let druhotné pohlavní znaky, dále se díky tomuto dospívání pohlavních orgánů objevuje u dívek první menstruace. Podle Vágnerové (2000) velkou roli v tomto období hraje ukládání tuků

na ženském těle (např. prsa a boky). Rovněž uvádí myšlenku, že zásadní změna ve vzhledu může vyvolat u dívek větší nejistotu. Navíc je zde nebezpečí, když proběhne velká a nápadná změna ve vzhledu, že se dívka stane středem zájmu, který jí nemusí být příjemný. Říčan (2004) uvádí, že ideál mládí a krásy je až demonizován. Chlapci také procházejí změnami, ty řídí mužský hormon testosteron, který je rovněž odpovědný za vývoj pohlavního ústrojí, prohloubení hlasu chlapců a růst vousů a svalů. K tomu také Carr-Gregg a Shale (2010) dodávají, že věkově začnou tyto změny kolem dvanácti let, u některých o rok až dva později. Když se vrátíme pro srovnání k věku dívek, tam začínají fyzické změny kolem desátého roku života, u chlapců nastupují změny až o dva až čtyři roky později. V malé sociální skupině, jako je běžná školní třída, se tedy setkáváme jako pedagogičtí pracovníci s dívkami, které se začínají vzhledově podobat dospělé ženě a máme skupinu chlapců, kteří vzhledově připomínají děti. Je nutné sledovat vztahy ve třídě tak, aby nedocházelo k vytlačování jedinců s odchylkami od běžného fyzického dospívání. Vašutová (2010) uvádí, že atraktivita je jedním z prostředků k dosažení dobré sociální pozice, což je dalším důvodem být obezřetný ke změnám chování žáků.

V období střední adolescence jsou žáci ve věku 14 až 16 let, jedná se tedy o 8. a 9. třídu povinné školní docházky. Macek (2003) uvádí, že z hlediska psychologie je to období hledání osobní identity, tedy jedinečnosti a autentičnosti; střední adolescenci lze charakterizovat regulací vlastního chování a změnami, které si adolescenti vytvoří sami.

K tomu Carr-Cregg a Shale (2010) dodává, že se toto období vyznačuje změnou vztahu k rodičům a dochází k intenzivnímu zájmu o vrstevníky. Z pohledu rodiče dochází k postupnému osamostatňování dítěte s touhou po nezávislosti. V tomto období žáci končí svou povinnou školní docházku a často přechází na střední školu. Dítě není legitimně dospělé a nemůže za sebe plně rozhodovat, nespolupracuje s autoritami (s rodiči, učiteli) a často se objevuje rizikové chování, které je rozvedeno v jiné podkapitole. Také se v tomto období ve věku 15 let stává trestně odpovědné a rovněž podle zákona může mít legálně sex. Pubescenti v tomto věku přijímají také své role, které jsou součástí jejich identity.

Posledním obdobím je pozdní adolescence, která se věkově týká žáků středních škol, tedy se objevuje ve věku 17 – 20 let. Vzhledem k zaměření diplomové práce jen v krátkosti uvedu, že podle Macka (2003) většina dospívajících dokončuje své vzdělání a snaží se nalézt si práci. Fyzický vývoj je v tomto období téměř ukončen, vzhledem ke snaze nalézt si práci si upevňují svůj hodnotový systém a s tím související vlastní identitu.

6.2 Vývojové fáze podle Freuda, Piageta a Ericksona

Ve věku dětí na 2. stupni ZŠ, 11 až 16 let, se podle Freuda nacházíme po období latence v období genitálním, který je posledním určeným vývojovým stupněm. Vágnerová (2000) popisuje z hlediska Freudovy teorie o dospívání, že je typické oživení sexuálního pudu na nové úrovni. Objektem potenciálního sexuálního uspokojení není člen rodiny, nejde o incestní zaměření. V této fázi je zřejmé, že na rozdíl od období falického v období kolem 3. roku života, má jedinec vyřešený tzv. elektřin či oidipovský komplex, proto zde chybí aspekt incestnosti vztahu. Zároveň je zde navíc ochota navazovat vztahy s vrstevníky na jiné úrovni, kdy jsou ochotni i sami do vztahu něco investovat.

Z pohledu kognitivních procesů a vývojové psychologie podle Piageta se jedná o stadium formálních logických operací. Macek (2003) popisuje nutnost abstraktního myšlení, tedy takového myšlení, kdy si dospívající dokáží představit neexistující věci, myšlenky, umí pracovat s abstraktními pojmy, umí hledat alternativní řešení problémů, mají schopnost sebereflexe. V tomto období je charakteristická schopnost abstraktních myšlenkových operací, do popředí myšlení adolescentů se dostávají fantazie, představy související s jejich osobnostním zráním a také úvahy o budoucnosti.

Podle Ericksona dochází v období pubescence ke střetu mezi identitou a rolemi. Vágnerová (2000) zdůrazňuje fakt, že Erickson, na rozdíl od Freuda, vyzdvihuje psychosociální aspekt. Pubescent je vystaven změně rolí, které sám vnitřně očekává a přeje si je, na druhou stranu rodiče se nepřizpůsobují těmto očekáváním tak rychle, jak by si děti představovaly. Z toho plynou také četné problémy v komunikaci s autoritami. Děti vnímají rodiče jako rigidní. Často právě proto dochází k mezigeneračním nedorozuměním, které vedou k hádkám.

6.3 Maslowova pyramida potřeb

Důležitou složkou přispívající k formování osobnosti pubescenta je teorie potřeb, jejímž autorem je Abraham Maslow, teorie pochází z roku 1948. Jedná se o starší teorii, zahrnuje i biologickou složku potřeb, nabízí další náhled na ontogenezi. Potřeby představují podle Heluse (2003) základní rovinu zaměřenosti. Dále je dělí na primární a vyšší potřeby (metapotřeby), které se pojí se sociálním začleněním a dají se rozložit do hlavních pěti skupin. Hierarchie těchto potřeb je od těch nejnižších, tedy biologických,

až po ty vyšší, metapotřeby, kterých může být optimálně dosaženo po naplnění předchozí úrovně potřeb. Podle webu OPpsychologii.cz (2017) existují potřeby fyziologické, bezpečí, lásky, uznání a sebeaktualizace. Nakonečný (1997) dodává, že k metapotřebám, tedy k potřebám osobnostního růstu, se rovněž řadí kognitivní a estetické potřeby. Maslow (in Nakonečný 1997) dělí potřeby na nižší a vyšší; s tím jsou spojeny dva druhy uspokojení: při uspokojování nižších potřeb se tato potřeba saturuje (v případě hladu dochází k pocitu nasycení, vyhnutí se nebezpečné situaci napomáhá pocitu jistoty). Vyšší potřeby jsou podle Maslowa téměř neukojitelné, dosažené uspokojení je krátkodobé, vyvolává nové cíle (např. dosažení bakalářského titulu vyvolá zájem o navazující magisterské vzdělávání apod.).

Oproti tomu Helus (2003) rozšiřuje potřeby o poznávací, sociální, aktivity, výkonové a existenciální. Podle něj se poznávací potřeba projevuje touhou po nových informacích, touhou po řešení problémů. Do potřeb sociálních řadíme míru např. sympatie, status, prestiž, afiliaci, potřebu vyniknout, identifikaci, submisi a kooperaci. Třetí kategorie, tedy potřeba aktivity, se projevuje různými způsoby, jako příklad Helus (2003) uvádí motorické odreagování při dlouhotrvající činnosti.

6.4 Činitelé ovlivňující psychologický vývoj adolescentů

Díky vzájemné interakci dospívajících jedinců a dalších činitelů považují za důležité uvést alespoň stručně nejčastější prostředí, které napomáhají formování osobnosti a její socializaci; tedy vrůstání do společnosti.

6.4.1 Rodina

Tato malá sociální skupina patří mezi primární sociální skupiny. Výrost se Slaměnkem (2008) označuje rodinu jako primárního nositele kultury, zázemí pro vznik norem a hodnot společnosti, ve které žijeme, tím je dítě vedeno ke společenskému životu a učí se orientovat ve světě symbolů. Veškerá symbolika se odvíjí od místa, kde žijeme, každá země má jiné normy a hodnoty.

Helus (2007) jmenuje deset základních funkcí rodiny, kterými jsou uspokojování primárních potřeb dítěte v raných stádiích jeho života, potřeba domova a identifikace s rodičem, vytvoření prostoru pro seberealizaci a součinnosti s dalšími členy rodiny,

vztah k věcem rodinného vybavení – hodnota k materiálním věcem a našeho vztahu k nim, identifikace s vlastním pohlavím, poskytování vzorů a příkladů dítěti, budování smyslu pro povinnost, zodpovědnost, ohleduplnost a úcty, zahrnutí dítěte do mezigeneračních vztahů, přibližování dítěti chápání světa jako celku prostřednictvím sebe i ostatních příbuzných a rodina jako chápající zázemí pro dítě.

Rodinu lze nejjednodušeji rozdělit na úplnou a neúplnou, přičemž rodinu úplnou tvoří pár a dítě, v rodině neúplné jeden z rodičů chybí. Helus (2007) dělí rodiny na rodiny stabilizovaně funkční, funkční s přechodnými, více či méně vážnými problémy, problémové rodiny, dysfunkční rodiny a rodiny afunkční. Díky změnám, které období dospívání provází, se mění vztah dítěte k rodičům. Na každého z těchto rodičů musíme nahlížet i z hlediska shodnosti nebo neshodnosti pohlaví s dítětem. Vágnerová (2000) popisuje situaci, kdy vztah dospívajícího se vzhledem k matce mění, především v odmítání péče, rad, pubescenti se snaží vymanit z role opečovávaného dítěte. Podle Ericksona a Freuda je pro pubescenta nutné se osamostatnit; tedy pro matku, která je zvyklá o děti pečovat je tato situace rovněž nová. Ale díky větší vyspělosti má jakožto dospělá osoba předpoklady se přizpůsobit nové situaci. Zde podle Vágnerové (2000) dochází ke střetu rolí matky a dcery, kdy chce dcera zdůraznit svou samostatnou roli a matka může být v některých případech vmanipulována do pozice konkurentky. Taková dívka má předpoklad se osamostatnit, ale na druhou stranu se stále potřebuje identifikovat s ženským vzorem v rodině a potřebuje podporu matky.

Pro chlapce je v období dospívání důležitý mužský vzor, tímto posiluje vědomí o mužské roli, získává sebevědomí a dotváří si vlastní sebesystém. Podle Vágnerové (2000) vztah otce a syna pomáhá k příslušnosti ke komunitě mužů a vztah otce s dcerou je také prospěšný; dcera si tímto vztahem také upevňuje svou ženskou roli a testuje ji.

Helusovo (2007) dělení do mnoha podskupin dle funkce rodiny lze přiblížit takto: rodina stabilizovaně funkční plní veškeré oblasti spolehlivě, děti mají kvalitní socializační podmínky. Rodin s přechodnými, méně či více vážnými problémy je podle Heluse (2007) nejvíce, hodnota rodiny je na vysoké pozici v hodnotovém žebříčku a tak, když se problém vyskytne, vyvinou členové rodiny dostatečné úsilí k tomu, aby byla do rodiny navrácena rovnováha. Dalším typem, který Helus (2007) jmenuje a rozvíjí, je rodina problémová; v této rodině se také nacházejí problémy, ovšem díky těmto problémům je narušeno plnění funkce rodiny.

6.4.2 Škola a školní třída

Dalšími faktory ovlivňující sociální a psychický vývoj dítěte jsou škola a školní třída. Škola může mít určitou prestiž, jedná se především o klima školy a jeho udržování a vytváření. Podle webových stránek klima.pedagogika.cz (2017) je klima školy fyzikální a psychologické prostředí školy, nezastupitelnou roli hrají vztahy uvnitř jednotlivých skupin a vztahy mezi vedením školy, učiteli, žáky, rodiči a komunitou. Dobré školní klima je tedy takové prostředí, které je pro děti bezpečné jak z fyzického, tak z psychického hlediska. Janošová a kolektiv (2016) popisuje školní třídu na začátku dospívání, kdy u většiny žákyň nastupuje fyzické dospívání a dívky se musí s těmito svými nejistotami vyrovnat, žáci si dále musí zvyknout na nový systém výuky – na každý předmět mají jiného učitele, třídní učitel je s nimi díky tomuto systému méně v kontaktu, někteří zdatnější žáci přestupují na víceletá gymnázia; tím vším se tedy mění skupinová dynamika, musí se změnit tedy i vztahy – hierarchie – uvnitř tříd. Každá škola má vytvořen Minimální preventivní program, kde jsou charakterizovány krizové situace a stručný popis jejich řešení a hlavně popis prevence – na většině škol se jedná o tzv. adaptační výlet na začátku školního roku, kdy žáci přestoupili na druhý stupeň. Ovšem tím pedagogických i nepedagogických pracovníků má také svou roli, např. při nahlášení a řešení situací vzniklých ve škole a často i mimo ni. Důležitá je také součinnost s rodiči.

Školní třída se řadí mezi formální malé sociální skupiny, členy této skupiny jsou dívky i chlapci podobného věku a učitel. Každá školní třída má svou strukturu, pravidla a fáze vývoje skupiny, Lovaš (1997, in Helus 2003) jmenuje tyto fáze: formování, bouření, utváření norem, optimální výkon a ukončení její existence. Krejčová (2011) charakterizuje školní třídu jako specifickou sociální skupinu, kde je počet členů poměrně vysoký, z čehož mohou pramenit problémy při formování a fungování skupiny. V každé třídě se setkávají různé osobnosti, které jsou si sympatické a nesympatické; navíc každý žák dospívá fyzicky i psychicky. Jak je uvedeno v předchozí kapitole, dívky začínají dospívat dříve, než chlapci. Arnett (2009) popsal funkce těchto vztahů jako změnu vztahů směrem od semknutých vztahů v rodině k intimním vztahům s budoucími partnery. Opět se zde objevuje element osamostatnění se od rodiny, žák pěstuje kamarádské vztahy s vrstevníky. Úloha přátelství je pro pubescenty na prvním místě, nacházejí se totiž v podobných situacích a dobře si rozumí; z toho plyne vzájemná podpora.

K formování a upevnění identity podle Vágnerové (2000) slouží rovněž tzv. skupinová identita, ta slouží k vymezení sebe sama vzhledem ke skupině, pomáhá zvládat nejistotu při osamostatňování. Pro dobré vztahy ve třídě je nutné tyto vztahy pozorovat, utvářet a průběžně do nich vhodně zasahovat, případně provést výzkum pomocí sociometrického dotazníku. Šmahel (2002c, in Šmahel 2003) popisuje tzv. sociální virtuální identitu v prostředí internetu, pro kterou je charakteristické zařazení ve virtuálním prostředí ve smyslu reprezentace svého virtuálního já. Vrstevníci ve skupině často napodobují jeden druhého; zde je důležité vědět, který z žáků je tzv. vůdce mající značnou autoritu u většiny třídy a taková skupina má referenční význam, tedy je podkladem pro základ srovnávání zkušeností.

Strukturou třídy rozumíme její hierarchii; v každé třídě lze nalézt pozice alfa, pozice beta, pozice gama a pozice omega. Podle webové stránky Osobnostnirozvojpedagoga.cz (2016) se dají tyto skupiny charakterizovat takto: v nejvyšší pozici, tedy v pozici alfa, se nachází 2-3 jedinci třídy, ti mají neformální autoritu, jsou akceptováni třídou a mají vysokou sociální inteligenci. V pozici beta se nachází žáci s dobrými organizačními schopnostmi, podle ostatních členů třídy jsou chytrí a zodpovědní. V pozici gama se nachází naprostá většina třídy, k jejich charakteristice patří i jakási rigidita, umí se přizpůsobit a identifikovat s cíli třídy, nejsou příliš výrazní. Do poslední pozice omega spadají naopak žáci, kteří se nedostatečně identifikovali s třídou. Početně je to malé číslo, ale hrozí zde nebezpečí, že budou třídou ostrakizováni, tedy vytlačeni na okraj a budou šikanováni. Janošová a kolektiv (2016) komentuje žáky na okrajových pozicích ve třídě jako jedince, kteří velmi často stojí o sblížení s ostatními spolužáky. V těchto pozicích se nehovoří o roli učitele, ten by měl být také v alfa pozici a měl by si umět naklonit ostatní v této pozici. Výrost a Slaměnik (2008) vidí v roli učitele člověka, který může ovlivnit postoje a chování celé skupiny, navíc mají kontrolu nad celou skupinou. Z tohoto tvrzení tedy vyplývá, že i učitel by měl být erudovaný v oblasti mezilidských vztahů; měl by umět řešit konflikty rychle a účinně.

6.5 Rizikové chování dospívajících

Rizikovým chováním rozumíme takové chování, které ohrožuje zdraví a život jednotlivce. Podle metodického pokynu Ministerstva školství č. j. 20 006/2007-51 je nutné se zaměřit prevenci především na tyto jevy: záškoláctví, šikanu, rasismus, xenofobii,

vandalismus, kriminalitu, delikvenci, užívání návykových látek, onemocnění HIV/AIDS, na závislost na politickém a náboženském extremismu, netolismus (virtuální drogy) a patologické hráčství (gambling). Mezi další pozorované jevy patří také veškeré projevy CAN syndromu (child abuse and neglect; tedy syndrom zneužívaného, týraného a zanedbaného dítěte).

Díky zaměření diplomové práce se budu věnovat stručně návykovému chování, přesněji netolismu a gamblingu. Závislost je chorobný duševní či fyzický stav, který se vyznačuje nutkavou potřebou jedince vyhledávat činnost, případně látky, na kterých je závislý. V důsledku neuspokojení potřeby vyhledání rozptýlení tohoto druhu dochází k abstinenčním příznakům. Nešpor (1995) uvádí, že u pubescentů vznikají závislosti z důvodu nedostatku zkušeností a sociálních dovedností rychleji.

Důsledky těchto závislostí, případně dlouhého trávení volného času na elektronických zařízeních, jsou fyzické i psychické. Mezi fyzické patří např. obezita v důsledku sedavé aktivity, ochabování svalů sedacího aparátu a zhoršení zraku. Ovšem v oblasti psychologické dochází vlivem hraní virtuálních her k přetěžování nervového systému na jedné straně a na straně druhé k využívání krátkodobé paměti na úkor paměti dlouhodobé. To často ústí v problémy se spánkem, problémy s dlouhodobou pamětí. Nezdravé trávení volného času také ovlivňuje vztahy s okolím jedince. K tomu může přispět i zkreslování reality virtuálním světem.

Patologické hráčství je jev definovaný podle mezinárodní klasifikace nemocí jako často opakované epizody hráčství, které dominují v životě subjektu na úkor sociálních, materiálních, rodinných a pracovních hodnot a závazků. Navíc je podle Nešpora (1995) důležité uvést, že patologické hráčství se od hazardního hráčství liší. V angličtině se označuje hazardní hráčství jako gambling a je zde navíc finanční element, který v podobě dluhů a finančních problémů umocňuje dopady patologické hráčství. Avšak při včasné intervenci je velká úspěšnost eliminování problémů, důležitá je spolupráce s rodiči.

7 EMPIRICKÁ ČÁST

Tato část je zaměřena na samotnou vědeckou metodu, která byla použita ke sběru odpovědí a jejich následného vyhodnocování.

7.1 Metodologie

K výzkumu prevalence kyberšikany jsem oslovila v průběhu povinné pedagogické praxe v rámci navazujícího magisterského studia v říjnu 2016 základní školu v Moravskoslezském kraji, konkrétně v okrese Ostrava. Jedná se o školu z okrajové části okresu. Škola se pyšní dobrým materiálním zázemím, všichni pedagogičtí pracovníci jsou plně odborně kvalifikováni. V okolí školy je zástavba rodinných domů, dala by se označit za tzv. vesnický typ školy s maximální kapacitou 248 žáků. V současné době tuto školu navštěvuje 236 žáků, z toho 132 žáků navštěvuje druhý stupeň. Tento početní rozdíl je dán spádovou oblastí pro širší okolí, kde se vyskytují školy pouze do pátého ročníku povinné školní docházky. V každém ročníku, s výjimkou osmého ročníku, je pouze jedna třída.

Minimální program pro loňský školní rok, tedy pro rok 2015/2016 byl zaměřen především na protidrogovou prevenci. Avšak ve školním roce 2013/2014 a 2014/2015 byl vypracován právě na jevy týkající se rizikové komunikace v prostředí internetu.

Výzkum prevalence se konal prostřednictvím elektronického dotazníku v učebnách informatiky a výpočetní techniky v týdnu od 29. května 2017 do 2. června 2017. Podle výroční zprávy této školy došlo v loňském školním roce v prvním pololetí ke čtyřem situacím kyberšikany, které škola řešila, ve druhém pololetí k jednomu případu kyberšikany. Ve stejném školním roce došlo k řešení výskytu šesti případů agresivního chování včetně šikany v prvním pololetí a ve druhém ke čtyřem případům. Díky těmto výsledkům bylo přáním školy zaměřit se na tento jev, jak je již uvedeno v úvodu práce, v prostředí školy a na kyberšikanu mezi žáky; jinými slovy nezaměřovat dotazník na kybergrooming, sexting apod.

7.2 Stanovení výzkumných problémů a hypotéz

7.2.1 Výzkumné problémy

- P1: Kolik procent žáků se stalo obětí kyberšikany?
- P2: Kolik procent žáků je v roli kyberagresora?
- P3: Umí žáci poučení o rizikové komunikaci řešit kyberšikanu?
- P4: Jaká platforma je nejčastěji prostředkem ke kyberšikaně?
- P5: Co je nejčastější formou kyberšikany?
- P6: Kolik procent žáků vidělo ztrapňující video někoho ze školy na internetu?
- P7: Kolik procent žáků vidělo ponižující fotografii někoho ze školy na internetu?

7.2.2 Hypotézy

H₁: Dívky jsou častějšími oběťmi kyberšikany.

H_A: Chlapci jsou častěji oběťmi kyberšikany.

U této hypotézy vycházím z dat, která mi poskytla výchovná poradkyně školy, na níž se dotazníkové šetření konalo. V této škole byly, téměř ve všech nahlášených případech, obětí dívky.

H₂: Kyberagresoři jsou většinou chlapci.

H_A: Pohlaví nemá vliv na roli agresora.

Z výzkumů Hollé (2015, in Kopecký a kolektiv 2015) vyplývá, že chlapci jsou častějšími původci kyberšikany.

H₃: Žáci, kteří zažívají tzv. tradiční šikanu bývají rovněž oběťmi kyberšikany.

H_A: Vztah mezi tradiční šikanou a kyberšikanou není.

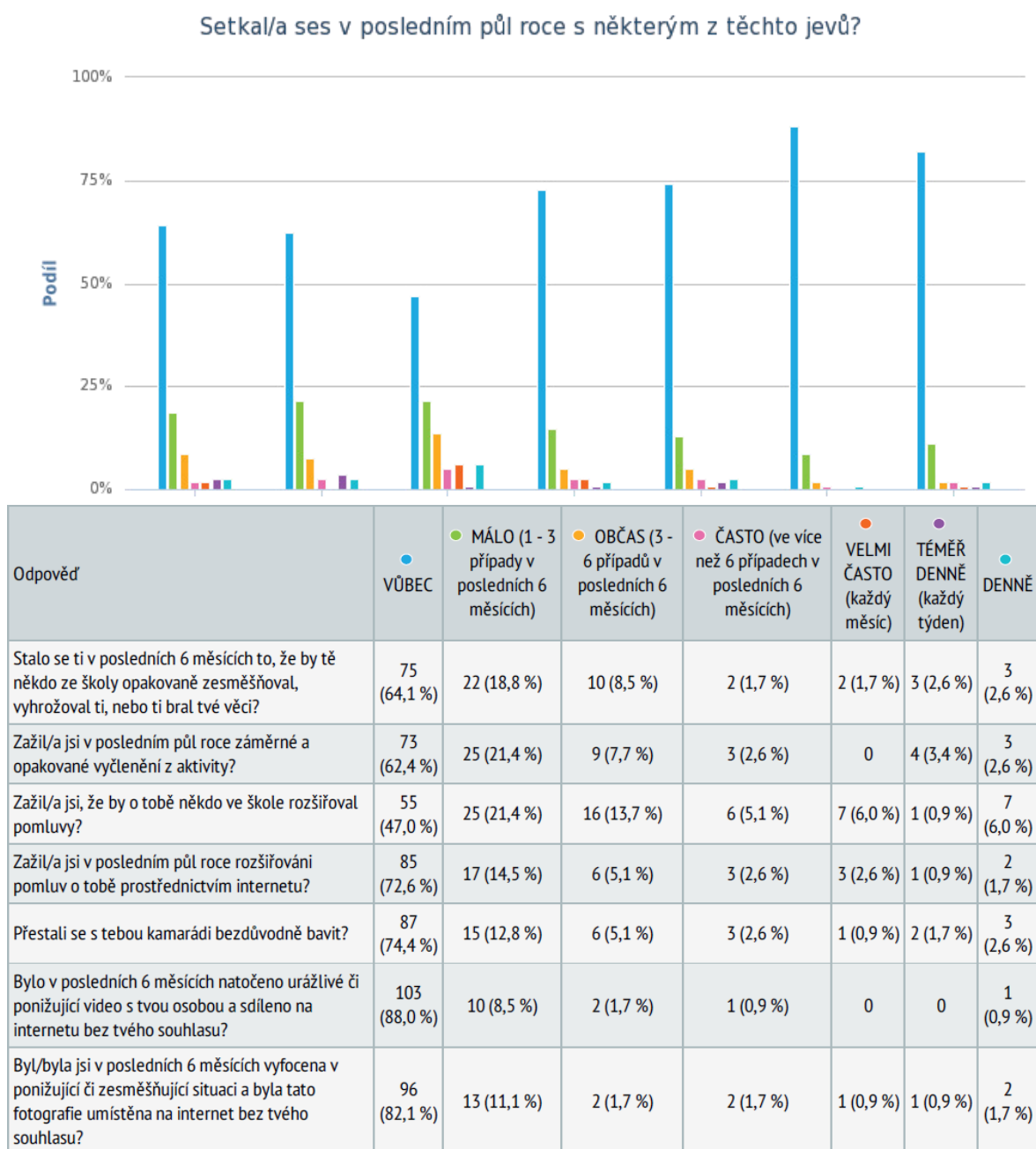
H₄: Žáci, kteří mají limitovaný čas strávený na internetu, bývají zřídka agresory kyberšikany.

H_A: Mezi limitováním času na internetu a rolí kyberagresora není vztah.

7.3 Prezentace dat výzkumných otázek

Výzkumu se zúčastnilo celkem 117 žáků ze 132 možných. V první fázi budou prezentována data získaná k výzkumným problémům:

7.3.1 P1: Kolik procent žáků se stalo obětí kyberšikany?

Graf č. 1: Četnost projevů kyberšikany souhrnný

Z uvedených dat vyplývá, že v posledním půl roce se s rozšiřováním pomluv prostřednictvím internetu setkala celkem 27,4 % žáků, z toho 14,7 % se s tímto jevem setkalo v posledním půl roce v jednom až třech případech, 5,1 % ve třech až šesti případech, 2,6 % ve více, než šesti případech, 2,6 % žáků se s jevem setkává každý měsíc, 0,9 % téměř každý den a 1,7 % denně.

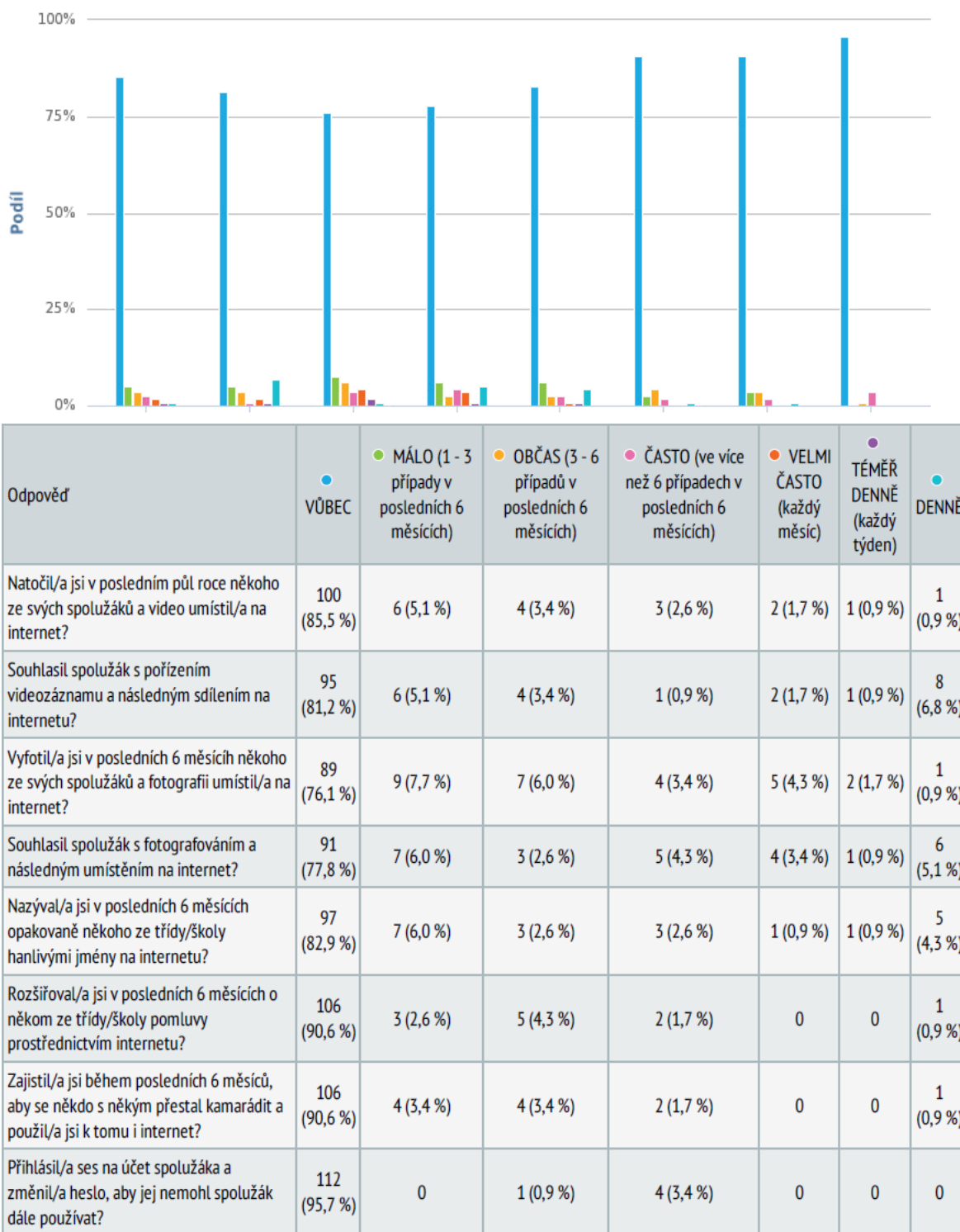
Dále respondenti uvedli, že ve 12 % z nich se stalo obětí pořízení urážlivého či ponižujícího videozáznamu a jeho následného umístění na internet bez souhlasu. Nejvíce z nich – tedy 8,5 % se s takovým typem videa setkalo v jednom až třech případech, 1,7 % ve třech až šesti případech, 0,9 % ve více než šesti případech a 0,9% žáků se s pořízením ponižujícího videa se podle průzkumu setkává denně.

O několik procent hůře dopadlo publikování ponižující či dehonestující fotografie prostřednictvím internetu – 17,9 %. S tímto se za posledních šest měsíců setkalo 11,1 % žáků, 1,7 % ve třech až šesti případech, 1,7 % ve více, než šesti případech, 1,7 % se s tímto setkává každý měsíc a 0,9 % každý měsíc, 1,7% téměř denně, 1,7 % žáků denně.

Z hlediska rozdílu mezi obtěžováním a šikanou je nutno zohlednit četnost kyberútoků, proto pro tuto výzkumnou otázku jsou platné výsledky, kdy se s útoky setkávají každý měsíc, každý týden a denně. Zde se jedná tedy o 5,2 % u pomlouvání prostřednictvím internetu, 0,9% výskyt nahrávání urážlivého či ponižujícího videa a 3,5% výskyt u pořizování ponižujících či zesměšňujících fotografií s následným umístěním na internet.

7.3.2 P2: Kolik procent žáků je v roli kyberagresora?

Vyznač, prosím, na škále, jak často dané jevy provozuješ:

Graf č. 2: Mapování počtu kyberagresorů

Výsledky jsou zaměřeny na nazývání někoho hanlivými jmény, rozšiřování pomluv pomocí internetu, zajištění přerušení cizího přátelství a na ukradení identity. Předchozí otázky jsou použity pro případnou diskuzi a komparaci výsledků s pořizováním videozáznamu a fotografií.

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že 17,1 % se hanlivě vyjadřovalo o spolužákovi prostřednictvím internetu během posledního půl roku, z toho 6 % z nich v jednom až třech případech, 2,6 % ve třech až šesti případech, 2,6 % žáků nadávky šířilo ve více než šesti případech, 0,9 % každý měsíc, 0,9 % téměř denně a 4,3 % žáků nazývá své spolužáky hanlivě denně.

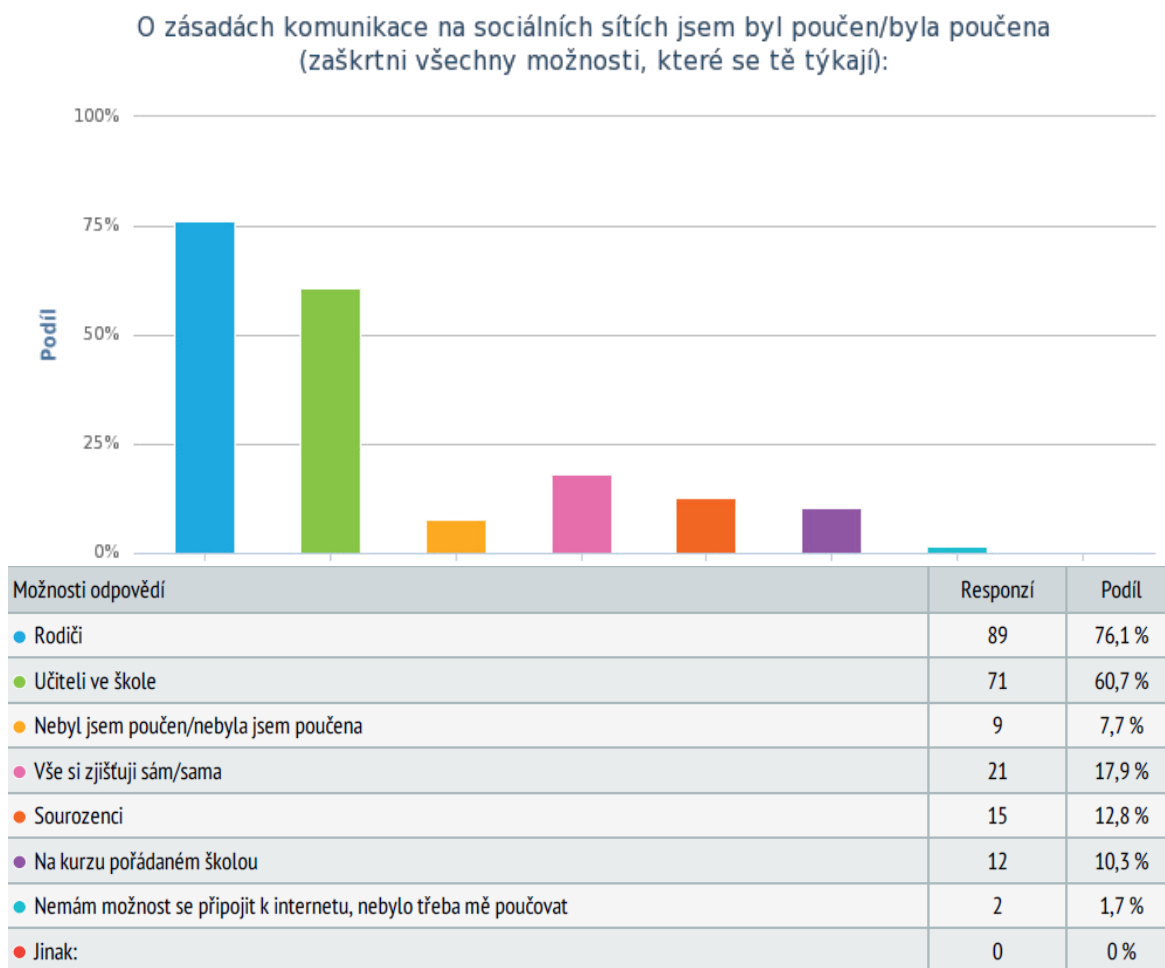
K šíření pomluv pomocí internetu dochází v 9,4 %. Pomluvy šířené v jednom až třech případech za posledního půl roku mají výskyt 2,6%, dále pak 4,3% výskyt tří až šesti pomluv, 1,7% výskyt ve více než šesti případech v posledním půl roce a 0,9% výskyt denně.

9,4 % žáků rovněž použilo internet k přerušení kamarádství někoho jiného. V detailech se jedná o 3,4 % v jednom až třech případech, 3,4 % ve třech až šesti případech, 1,7% tuto činnost provozuje více než v šesti případech za posledních šest měsíců a 0,9 % se snaží přerušovat přátelství někoho jiného denně.

Krádež identity – tedy přihlášení se na účet spolužáka a následného změnění hesla – se vyskytla ve 4,3 %. 0,9 % případů bylo ve třech až šesti měsících a 3,4 % žáků se tohoto typu kyberšikany dopouští ve více než šesti případech v posledním půl roce.

Samozřejmě procentuální množství kyberagresorů je nižší. I v tomto případě budeme počítat pouze s výsledky, kdy k výskytu nevhodného chování každý měsíc ze strany iniciátora. Jedná se tak o nazývání spolužáka hanlivými jmény v 6,1 %, rozšiřování pomluv pomocí internetu ve 0,9 %, zajištění přerušení přátelství někoho jiného v 0,9 % a o 0% výskyt krádeže identity mezi spolužáky.

7.3.3 P3: Umí žáci poučení o rizikové komunikaci řešit kyberšikanu?

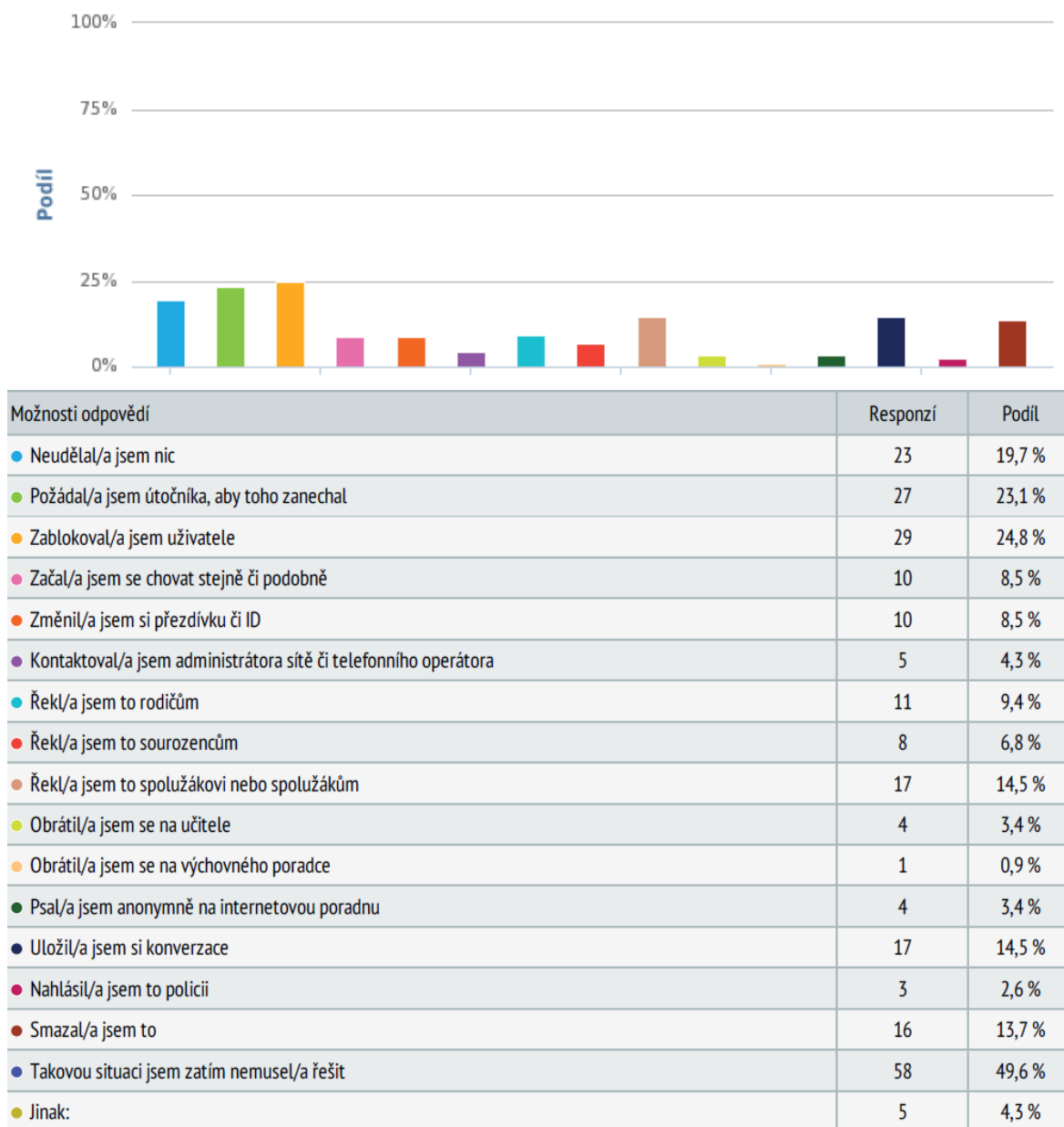

Graf č. 3: Poučenost o vhodném chování v prostředí internetu

Z výsledků je patrné, že naprostá většina žáků byla poučena o bezpečném chování na internetu. 76,1 % žáků bylo poučeno rodiči, 60,7 % učiteli ve škole, 17,9 % dětí si rady k bezpečnosti na internetu zjišťuje samo, 12,8 % žáků poučili sourozenci, 10,3 % žáků absolvovalo kurz zaměřený na bezpečnou komunikaci v prostředí internetu, 7,7 % žáků uvedlo, že nebyli poučeni o zásadách bezpečného používání internetu a 1,7% nemá podle výsledků dotazníku možnost se připojit k internetu, tudíž osvěta byla bezpředmětná.

Dalším faktorem při řešení tohoto výzkumného problému je způsob, jakým žáci kyberšikanu řešili. Nejprve budou uvedeny souhrnné výsledky, poté v detailu u poučení rodičem, učitelem a budou srovnány s chováním žáků, kteří uvedli, že nebyli poučeni.

Jak jsi tuto situaci řešil/a? (vyznač všechny odpovědi, které se tě týkají)

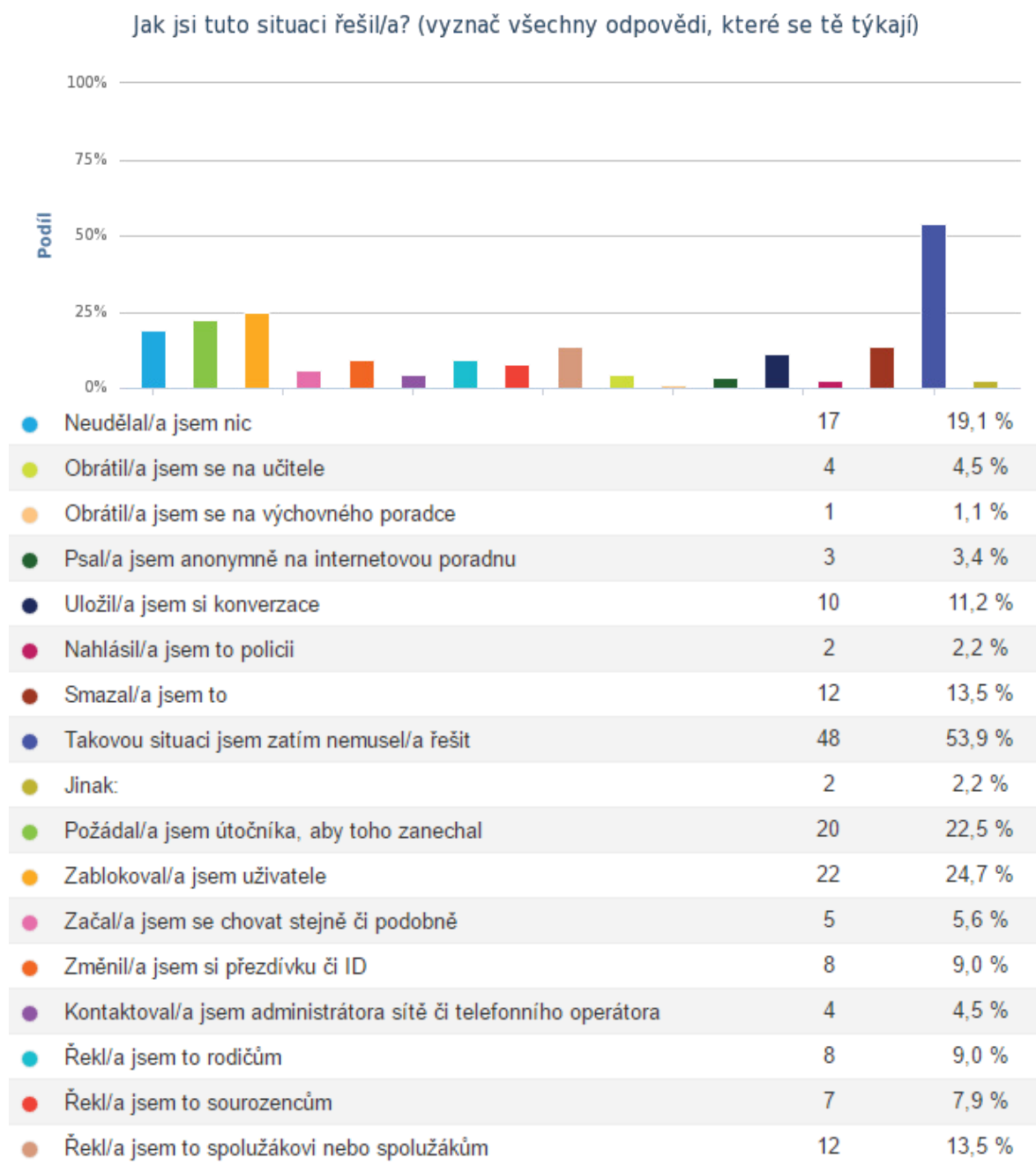

Graf č. 4: Typy řešení kyberšikany

Největší podíl – tedy 49,6 % žáků – nemuselo žádný z projevů kyberšikany zatím řešit. Další velkou skupinou jsou žáci, kteří zablokovali uživatele, těch je 24,8 %, 23,1 % uživatelů požádalo útočníka, aby od svého nevhodného chování upustil, skoro pětina žáků, přesně 19,7 % z nich, v případě ohrožení neudělalo nic. V této situaci budeme za vhodné řešení situace pokládat kontaktování administrátora či telefonního operátora, nahlášení

situace rodičům, učitelům, výchovnému poradci, žádost o radu internetovou poradnu, nahlášení na policii a uložení konverzací.

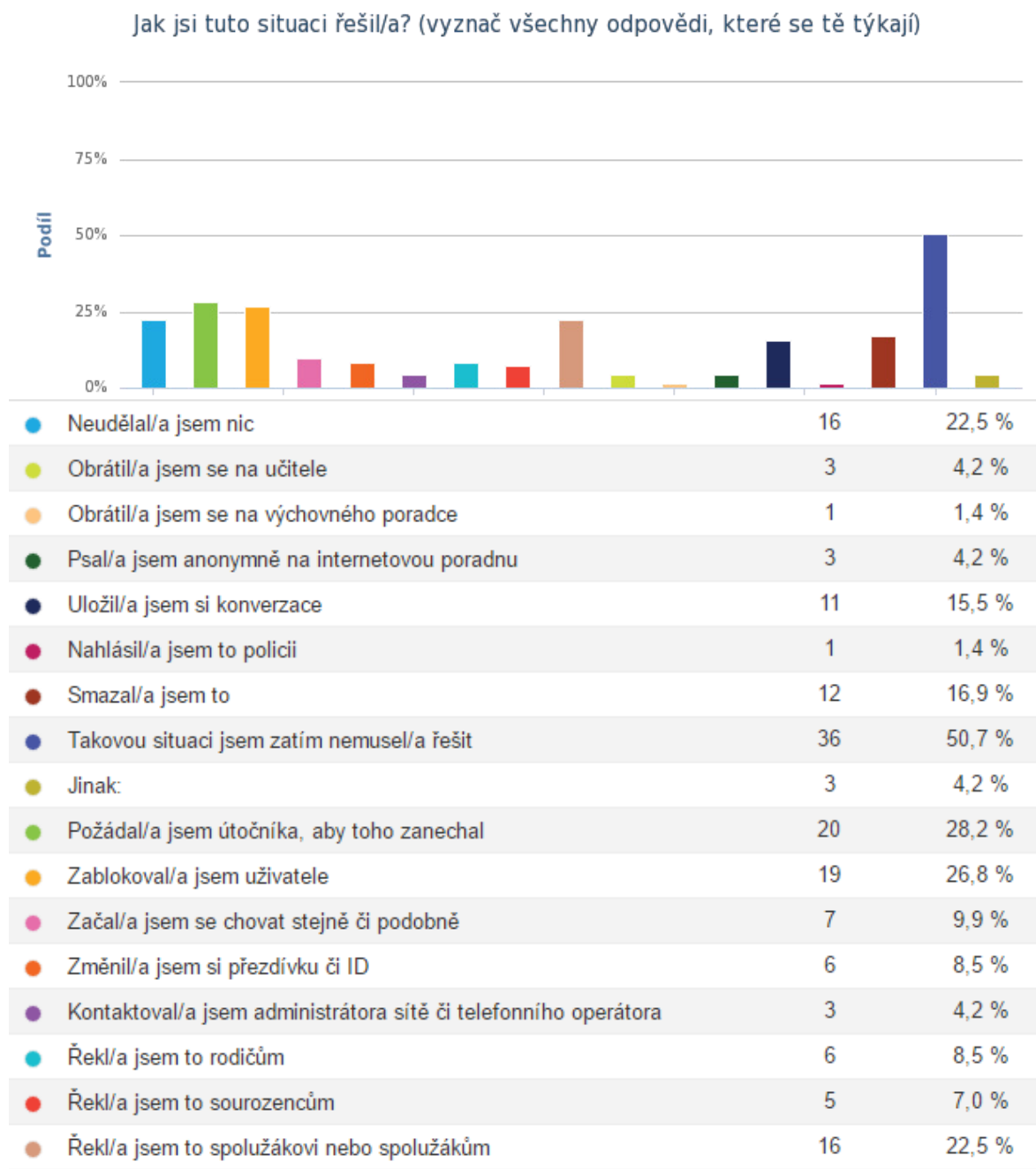
Nejprve budou zobrazeny a okomentovány výsledky žáků, kteří byli poučeni svými rodiči.

Graf č. 5: Žáci poučeni rodiči

Více než polovina žáků, kteří byli poučeni rodiči, nemuseli tuto situaci řešit – je jich 53,9 %. 11,2 % dětí si uložilo konverzace, 9 % dětí uvedlo, že se svěřilo se situací

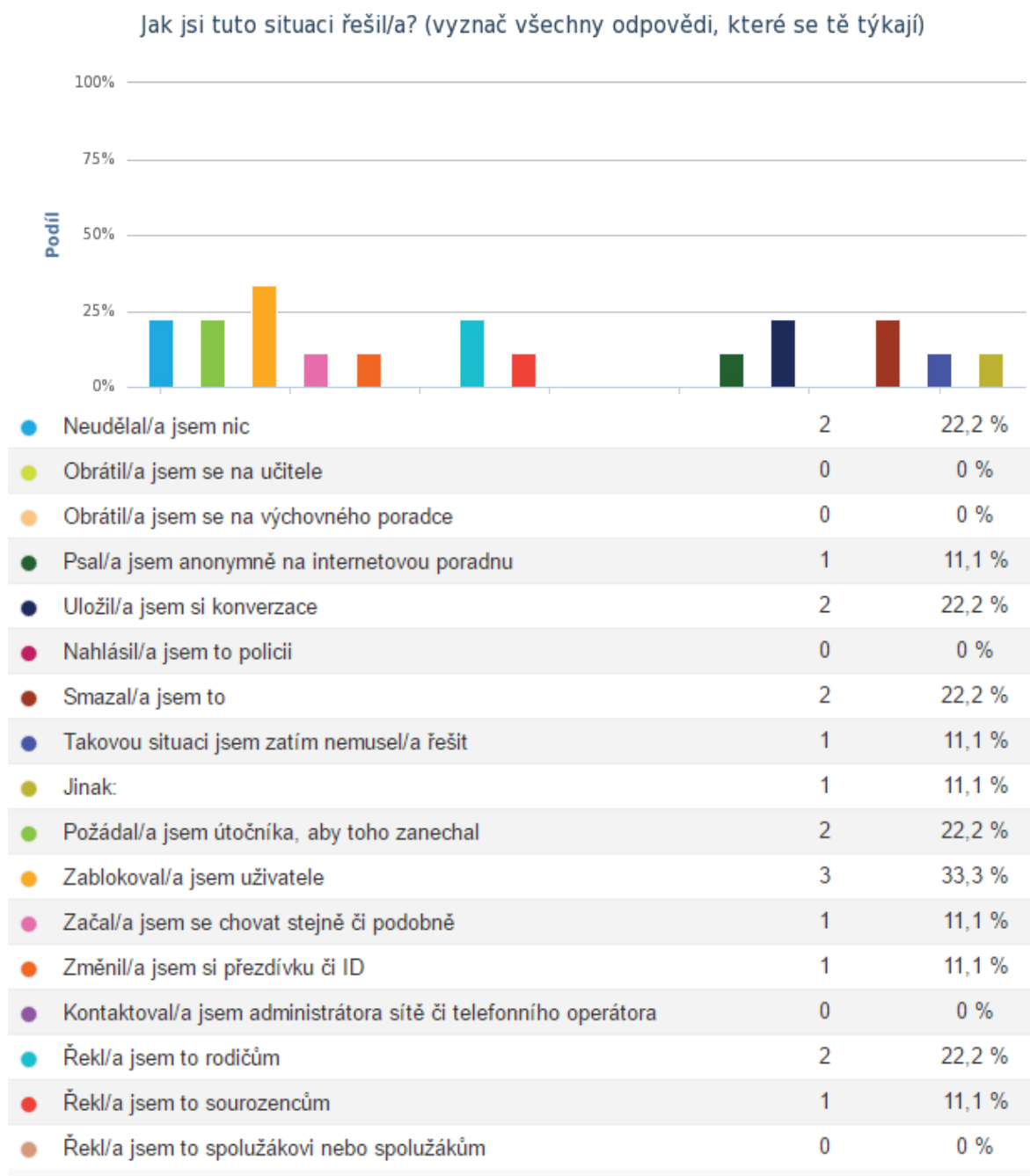
rodičům, 4,5 % se obrátilo na výchovného poradce, 4,5% dětí kontaktovalo administrátora sítě, stejné procento dětí se obrátilo na učitele, 3,4 % využilo anonymní internetovou poradnu, 2,2 % nahlásilo nevhodné chování na policii.

Graf č. 6: Žáci poučení učitelem

Žáci, kteří byli poučení o bezpečné komunikaci učitelem, vykazují poměrně podobné výsledky, 15,5 % z nich si uložilo konverzace, 8,5 % se svěřilo rodičům, 4,2 % se svěřilo učiteli, stejné procentuální zastoupení měly výsledky odpovědi s obrácením

se na administrátora sítě, 4,2% se rovněž obrátilo na internetovou poradnu. 1,4 % dotázaných uvedlo, že se obrátilo na policii a zbylých 1,4 % se obrátilo na výchovného poradce.

Graf č. 7: Žáci, kteří nebyli poučeni

U nepoučených žáků je nutné vzít potaz, že se jedná v celkovém počtu pouze o 5 dětí. Tudíž zde je uložení konverzace v zastoupení 22,2 %, kontaktování rodičů rovněž 22,2 % a kontaktování internetové poradny v 11,1%.

Pro srovnání je uvedena tabulka:

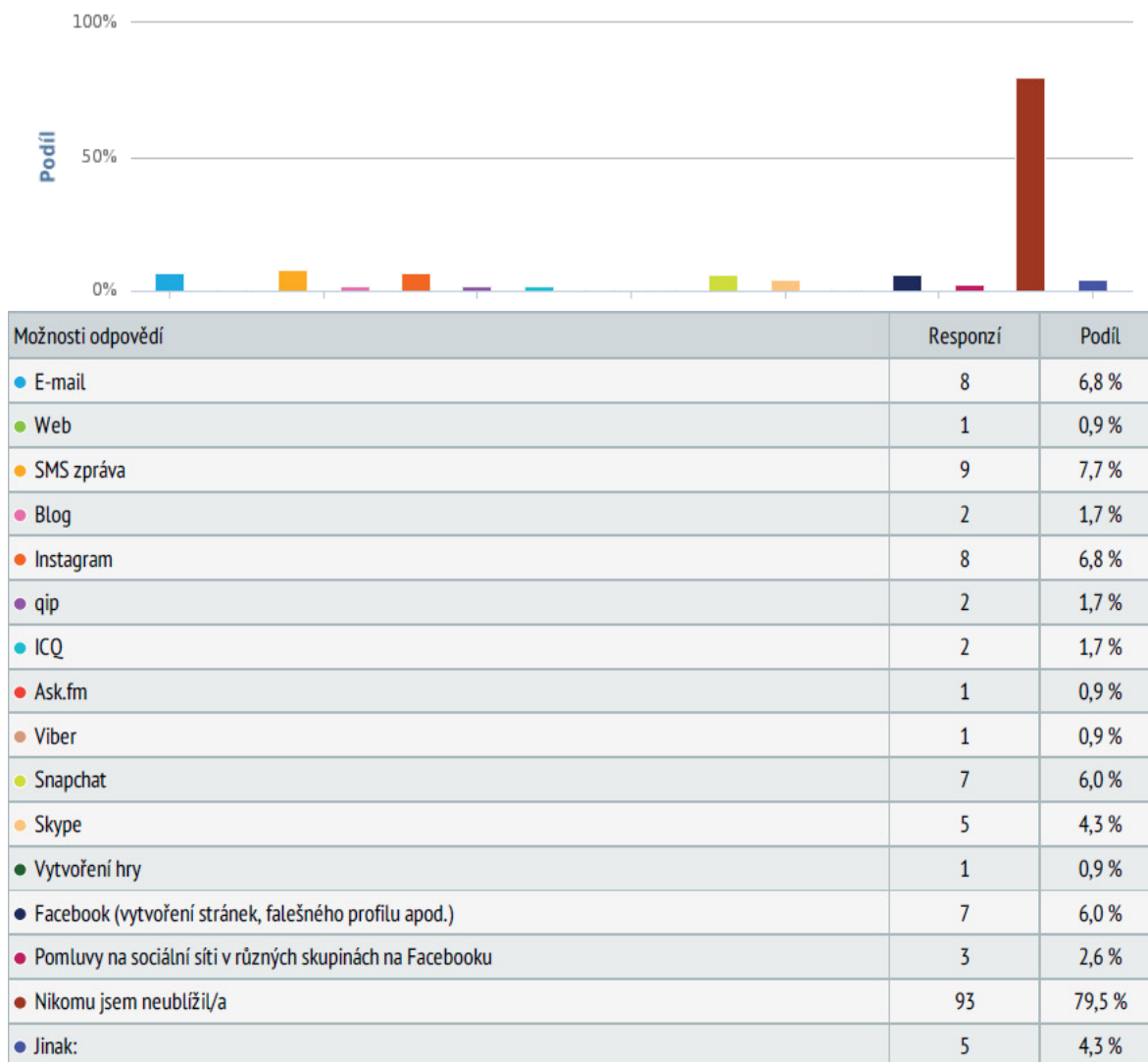
	rodiče	rodiče n	učitelé	učitelé n	nepoučení	nepoučení n
uložení konverzace	11,2 %	10	15,5 %	11	22,2 %	2
Rodiče	9%	8	8,5 %	6	22,2 %	2
Učitel	4,5 %	4	4,2 %	3	0%	0
výchovný poradce	4,5 %	4	1,4 %	1	0%	0
internetová poradna	3,4 %	3	4,2 %	3	11,1 %	1
Policie	2,2 %	2	1,4 %	1	0%	0
administrátor či operátor sítě	4,5 %	4	4,2 %	3	0%	0

Tabulka č. 2: Srovnání výsledků poučených a nepoučených žáků

Z výsledků výzkumu tedy vyplývá, že žáci, kteří měli nějaké potíže, neváhali a obraceli se s důvěrou na autority.

7.3.4 P4: Jaká platforma je nejčastěji prostředkem ke kyberšikaně?

Použil/a jsi některý z následujících prostředků k ublížení nebo k zesměšnění někoho v posledních 6 měsících? (zaškrtni všechny možnosti, které se tě týkají)

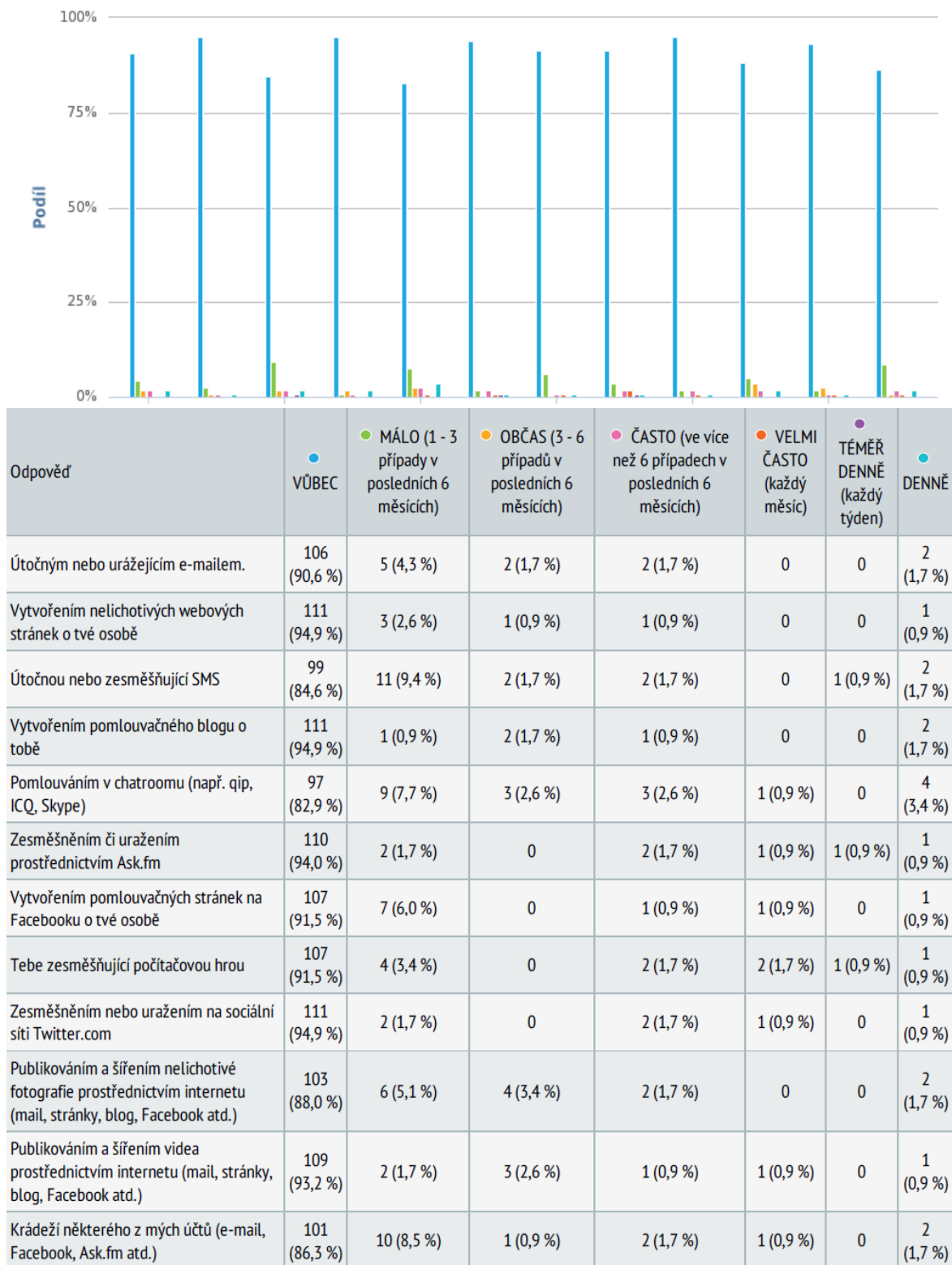

Graf č. 8: Prostředky k šíření kyberšikany

Nejčastěji používaným prostředkem pro kyberšikanu je z nabízených SMS zpráva s podílem 7,7 %. Dalšími prostředky jsou Instagram a e-mail, tyto prostředky mají každý 6,8% podíl. Na pomyslném třetím místě je používání programu Skype – 4,3 %.

7.3.5 P5: Co je nejčastější formou kyberšikany?

Jakým způsobem ti bylo v posledních 6 měsících ublíženo nebo jsi byl zesměšněn?

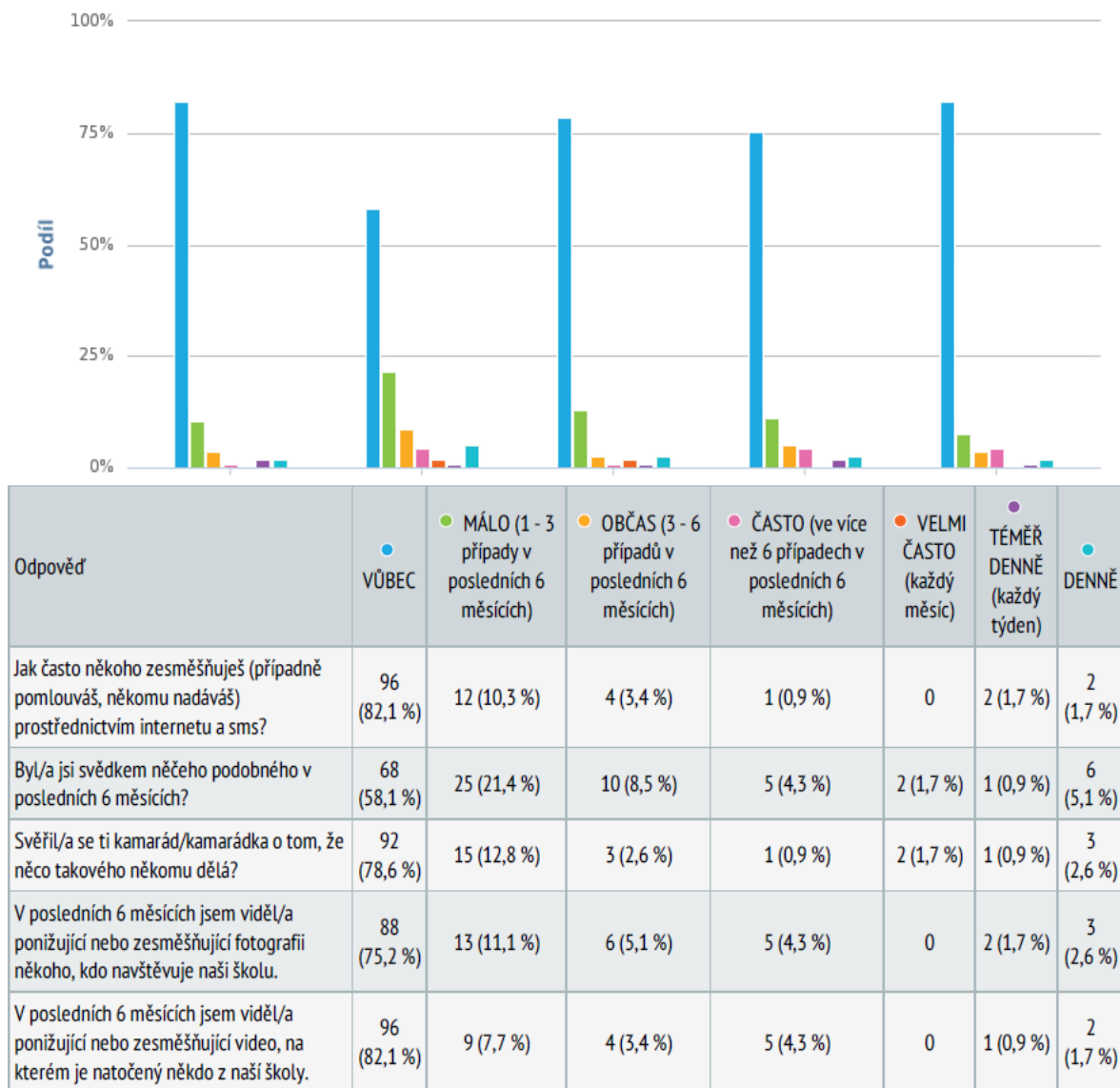
Graf č. 9: Nejčastější forma kyberšikany

Na problematiku nejčastější formy kyberšikany lze nahlížet ze dvou pohledů – z pohledu oběti a z pohledu iniciátora útoku. Pro účely této otázky budou rozebrány odpovědi z hlediska oběti kyberšikany. Zde je nejčastěji používanou formou pomlouvání v chatroomu. Výsledky šetření jsou zaměřeny na četnost od šesti případů v posledních šesti měsících až do promítání tohoto jevu do denního života obětí. Procentuelně se jedná o 6,9% případů. Jako druhý nejpoužívanější prostředek je zesměšňující počítačová hra s 5,2 % a útoky pomocí SMS se vyskytují v 4,8 %.

Naopak nejméně využívanou formou útoku je vytváření pomlouvačných blogů, zde se jedná o výskyt 1,8 %.

7.3.6 P6: Kolik procent žáků vidělo ztrapňující video někoho ze školy na internetu?

Následující otázky se týkají tvého chování na síti. Vyznač, prosím, na škále četnost, s jakou jmenované věci děláš:

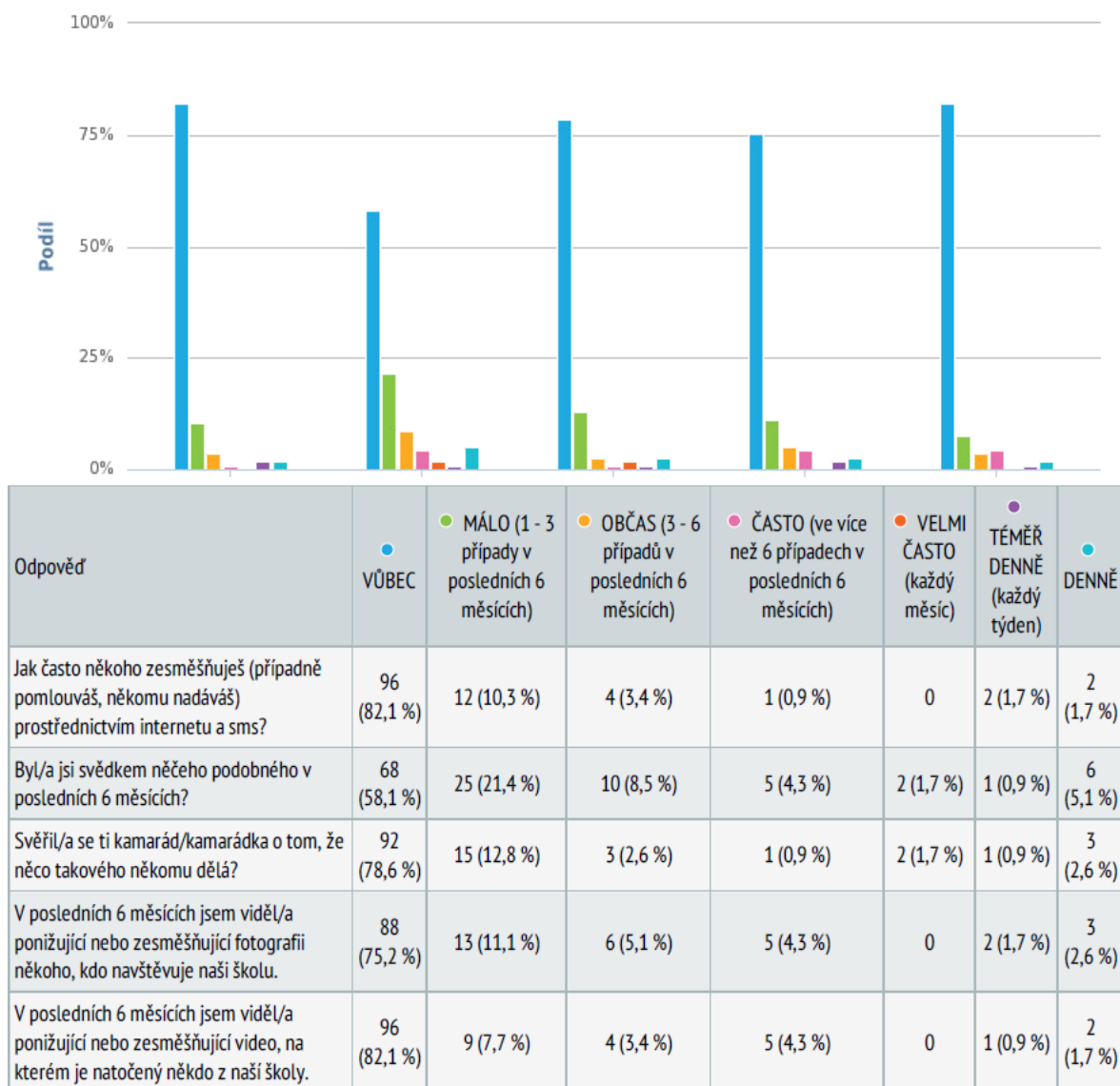

Graf č. 10: Urážlivé či zesměšňující video

V otázce, kolik žáků vidělo ponižující či zesměšňující video někoho jiného ze školy v posledním půl roce, odpovědělo kladně 17,9 % respondentů, z toho 8,3 % z nich se s tímto jevem setkalo ve více než šesti případech za posledního půl roku.

7.3.7 P7: Kolik procent žáků vidělo ponižující fotografii někoho ze školy na internetu?

Následující otázky se týkají tvého chování na síti. Vyznač, prosím, na škále četnost, s jakou jmenované věci děláš:

Graf č. 11: Zesměšňující fotografie na internetu

V posledním půl roce vidělo zesměšňující fotografii někoho ve škole 24,8 % dětí. Z tohoto čísla vidělo v posledním půl roce 8,6 % dětí takovou fotografii více než v šesti případech.

7.4 Prezentace dat hypotéz

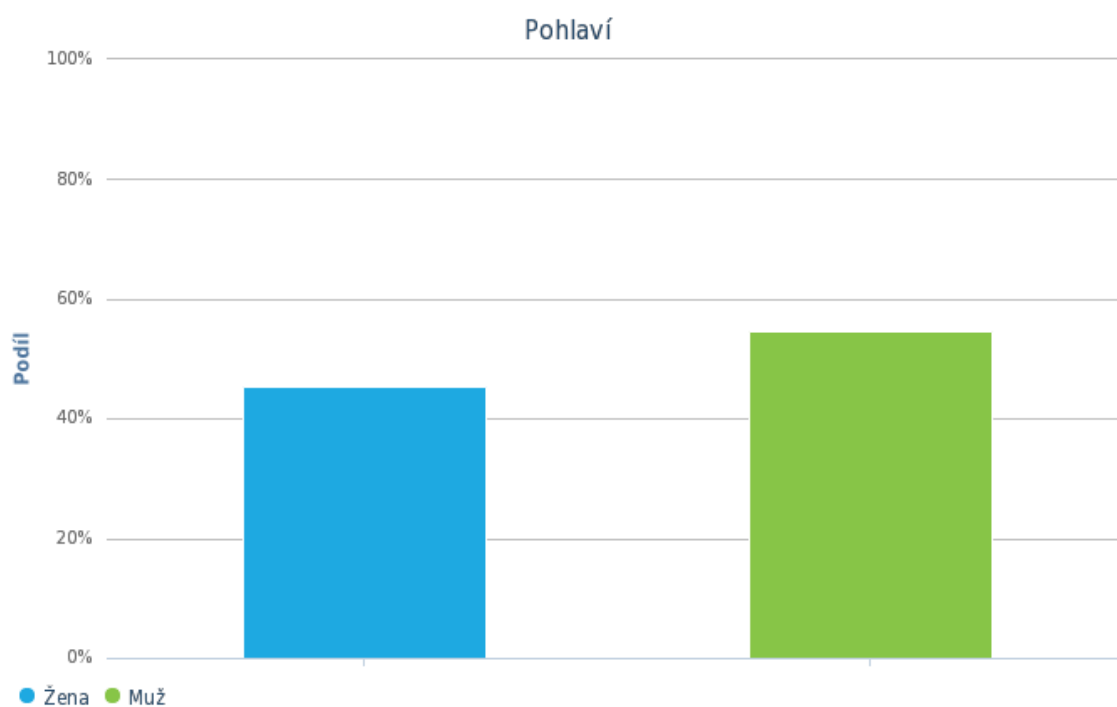
V této části jsou prezentovány výsledky týkající se stanovených hypotéz.

7.4.1 H₁: Dívky jsou častějšími oběťmi kyberšikany.

H₁: Dívky jsou častějšími oběťmi kyberšikany.

H_A: Chlapci jsou častěji oběťmi kyberšikany.

U této hypotézy vycházím z dat, která mi poskytla výchovná poradkyně školy, na níž se dotazníkové šetření konalo. V této škole byly, téměř ve všech nahlášených případech, obětí dívky.

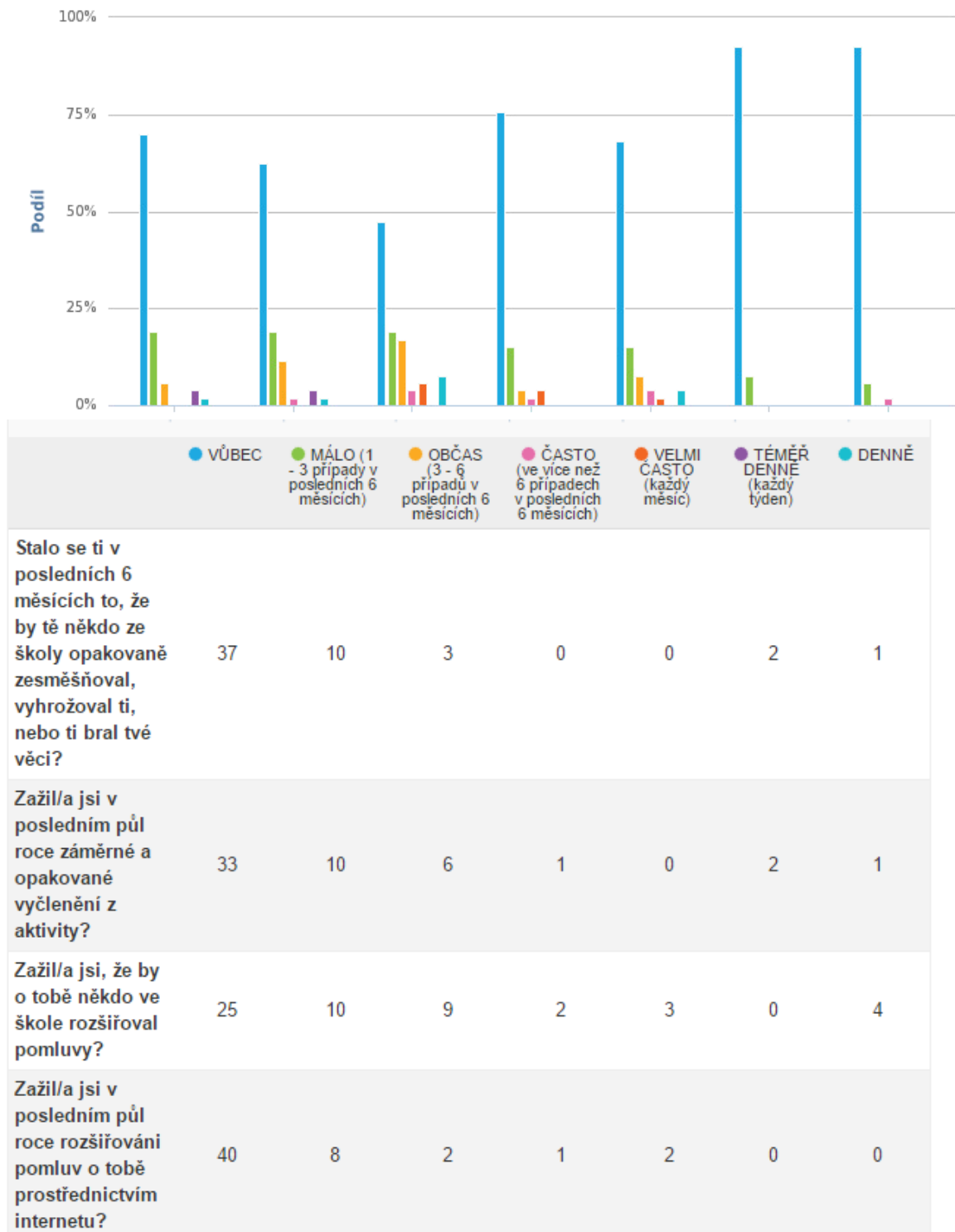

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
● Žena	53	45,3 %
● Muž	64	54,7 %

Graf č. 12: Pohlaví

Výzkumného šetření se zúčastnilo 45,3 % dívek a 54,7 % chlapců. Tento graf je uveden pouze u první hypotézy, ale týká se i druhé hypotézy.

Setkal/a ses v posledním půl roce s některým z těchto jevů?

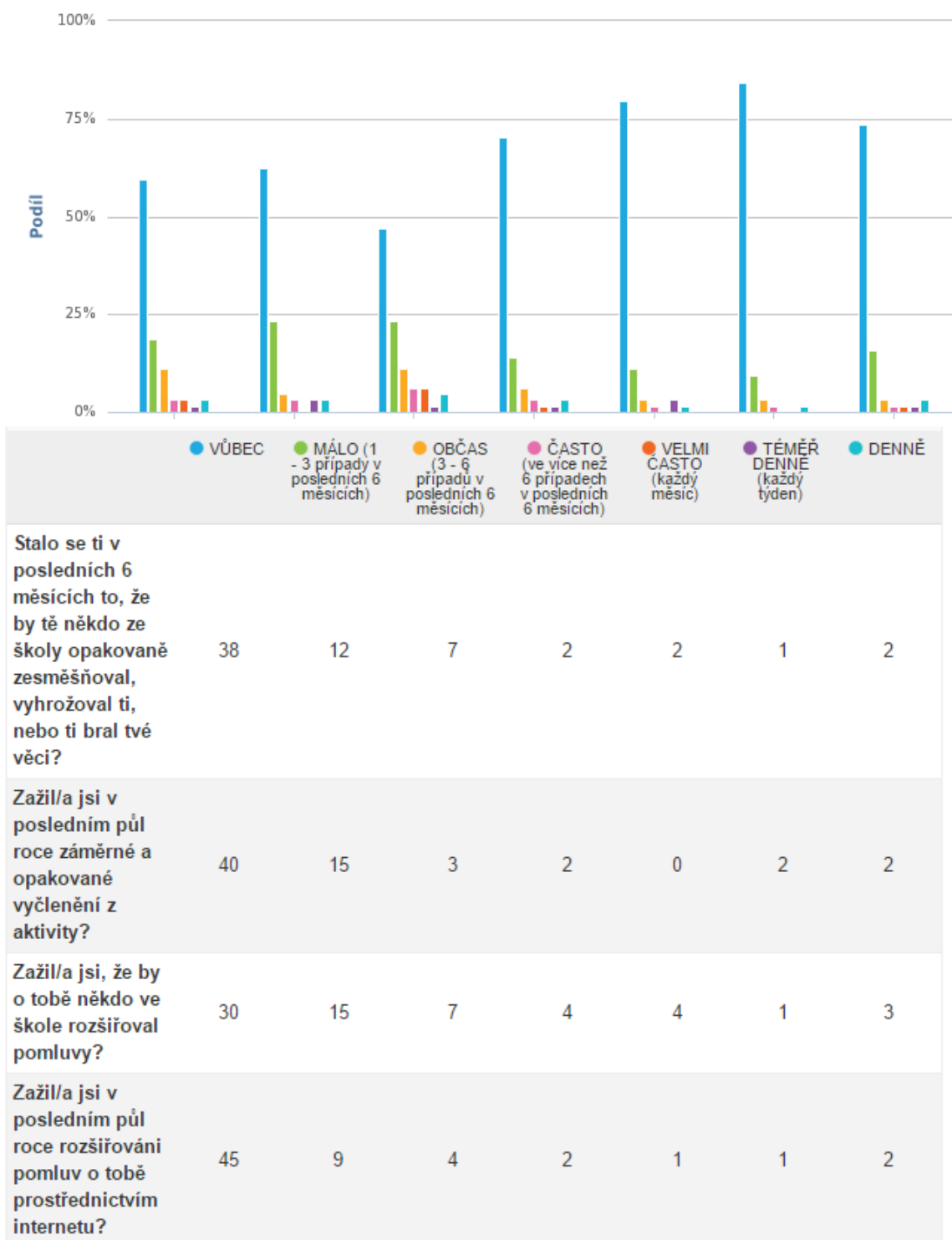

	● VŮBEC	● MÁLO (1 - 3 případy v posledních 6 měsících)	● OBČAS (3 - 6 případů v posledních 6 měsících)	● ČASTO (ve více než 6 případech v posledních 6 měsících)	● VELMI ČASTO (každý měsíc)	● TÉMĚŘ DENNĚ (každý týden)	● DENNĚ
Přestali se s tebou kamarádi bezdůvodně bavit?	36	8	4	2	1	0	2
Bylo v posledních 6 měsících natočeno urážlivé či ponižující video s tvou osobou a sdíleno na internetu bez tvého souhlasu?	49	4	0	0	0	0	0
Byl/byla jsi v posledních 6 měsících vyfocena v ponižující či zesměšňující situaci a byla tato fotografie umístěna na internet bez tvého souhlasu?	49	3	0	1	0	0	0

Graf č. 13: Kyberšikana dívek

Podle výsledků dotazníků se vyskytlo nevhodné chování k oběti celkem u 21 dívek, což je 39,6 %. Nevhodné chování s četností větší než šest případů za posledních šest měsíců se z pohledu oběti vyskytlo celkem ve 3 případech, což tvoří 5,6 % dívek.

Setkal/a ses v posledním půl roce s některým z těchto jevů?

	● VŮBEC	● MÁLO (1 - 3 případy v posledních 6 měsících)	● OBČAS (3 - 6 případů v posledních 6 měsících)	● ČASTO (ve více než 6 případech v posledních 6 měsících)	● VELMI ČASTO (každý měsíc)	● TĚMĚŘ DENNĚ (každý týden)	● DENNĚ
Přestali se s tebou kamarádi bezdůvodně bavit?	51	7	2	1	0	2	1
Bylo v posledních 6 měsících natočeno urážlivé či ponižující video s tvou osobou a sdíleno na internetu bez tvého souhlasu?	54	6	2	1	0	0	1
Byl/byla jsi v posledních 6 měsících vyfocena v ponižující či zesměšňující situaci a byla tato fotografie umístěna na internet bez tvého souhlasu?	47	10	2	1	1	1	2

Graf č. 14: Kyberšikana chlapců

S pomluvami na svou osobu, videi a fotografiemi se setkali chlapci celkem ve 46 případech, což je 71,9 % z celého počtu chlapců. S čtenějšími projevy kyberútoku se setkala 13 z nich, což je 20,3 %.

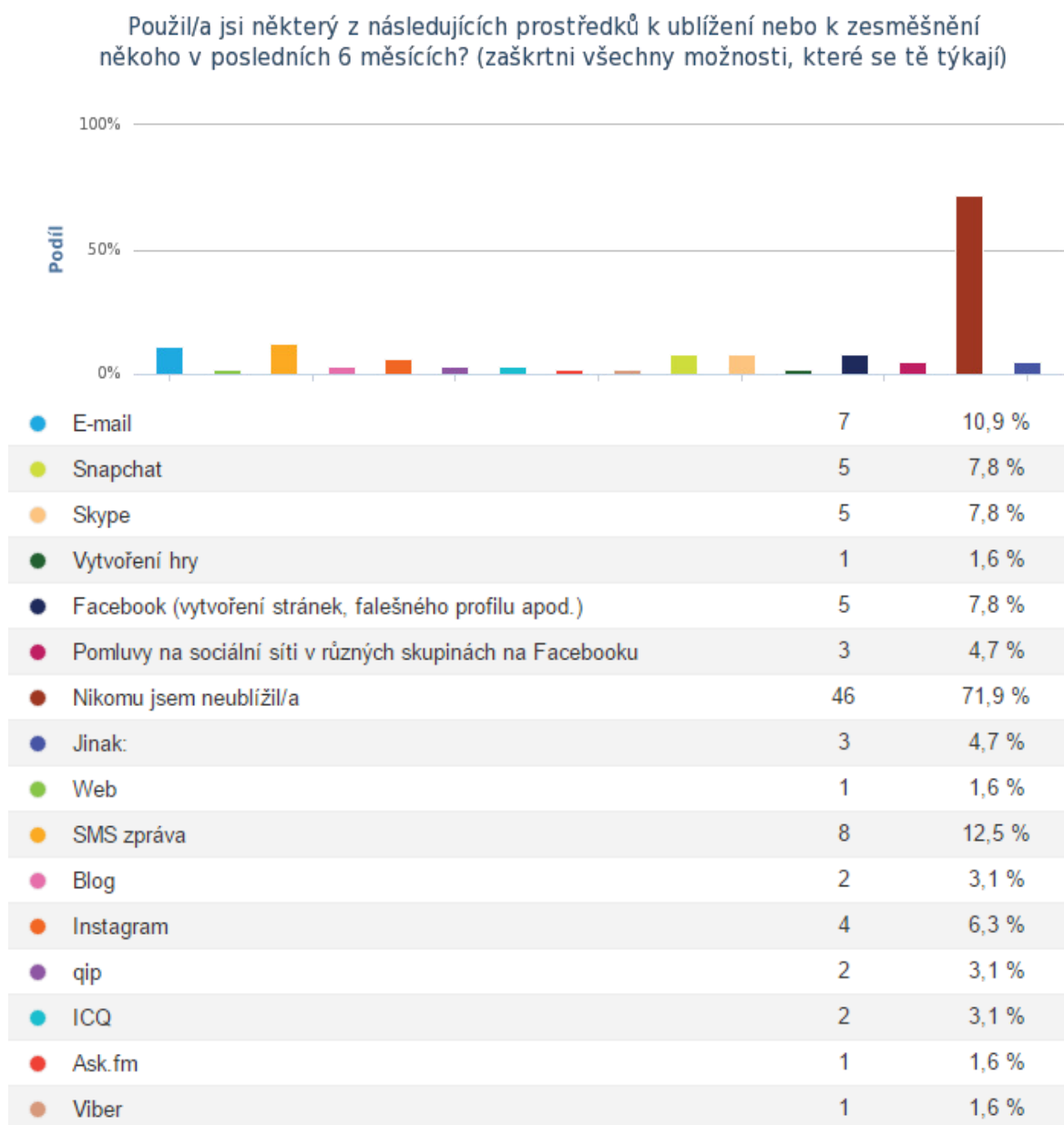
Při srovnání výsledků dotazníku vychází, že dívky se setkaly se třemi případy kyberšikany – tedy 5,6 % a chlapci s 13 případy – 20,3 %. Hypotéza, že dívky jsou častěji obětmi kyberútoku je tedy vyvrácena a musí být přijata hypotéza alternativní **H_A: Chlapci jsou častěji obětmi kyberšikany.**

7.4.2 H₂: Kyberagresoři jsou většinou chlapci

H₂: Kyberagresoři jsou většinou chlapci.

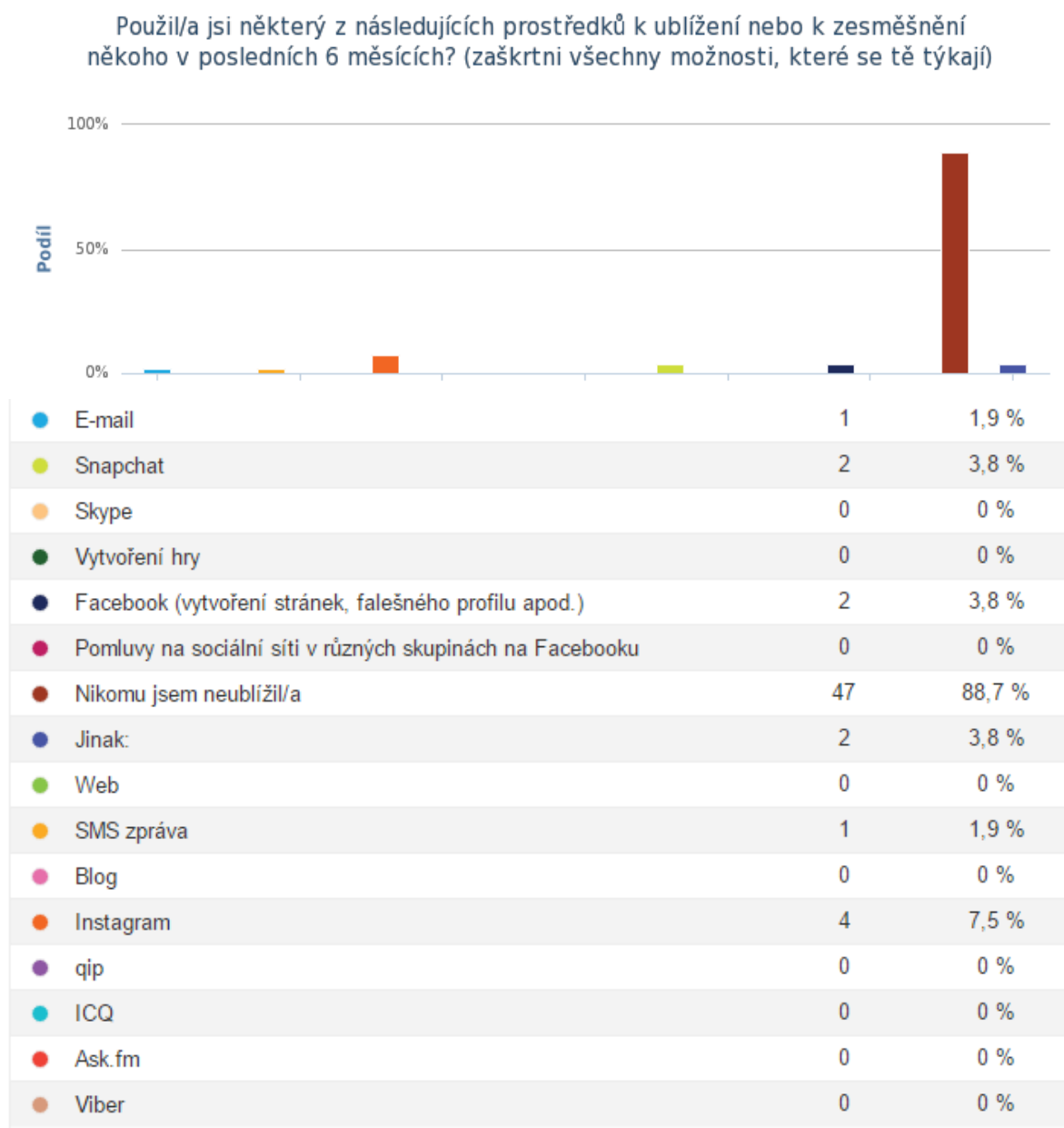
H_A: Pohlaví nemá vliv na roli agresora.

Z výzkumů Hollé (2015, in Kopecký a kolektiv 2015) vyplývá, že chlapci jsou častějšími původci kyberšikany.

Graf č. 15: Kyberagresoři chlapci

Ve výsledcích dotazníku uvedlo 71,9 % chlapců, že nikomu neublížilo, tudíž zbylých 28,1 % lze označit jako iniciátory útoků.

Graf č. 16: Kyberagresoři dívky

Zde uvedlo 88,7 % dívek, že nejsou iniciátorkami útoků, tudíž 11,3 % dívek lze označit jako iniciátorky kyberútoků. Při návratu k původním hypotézám přijímám hypotézu: **H₂: Kyberagresoři jsou většinou chlapci.** S procentuálním zastoupením 28,1 % oproti 11,3 % dívek.

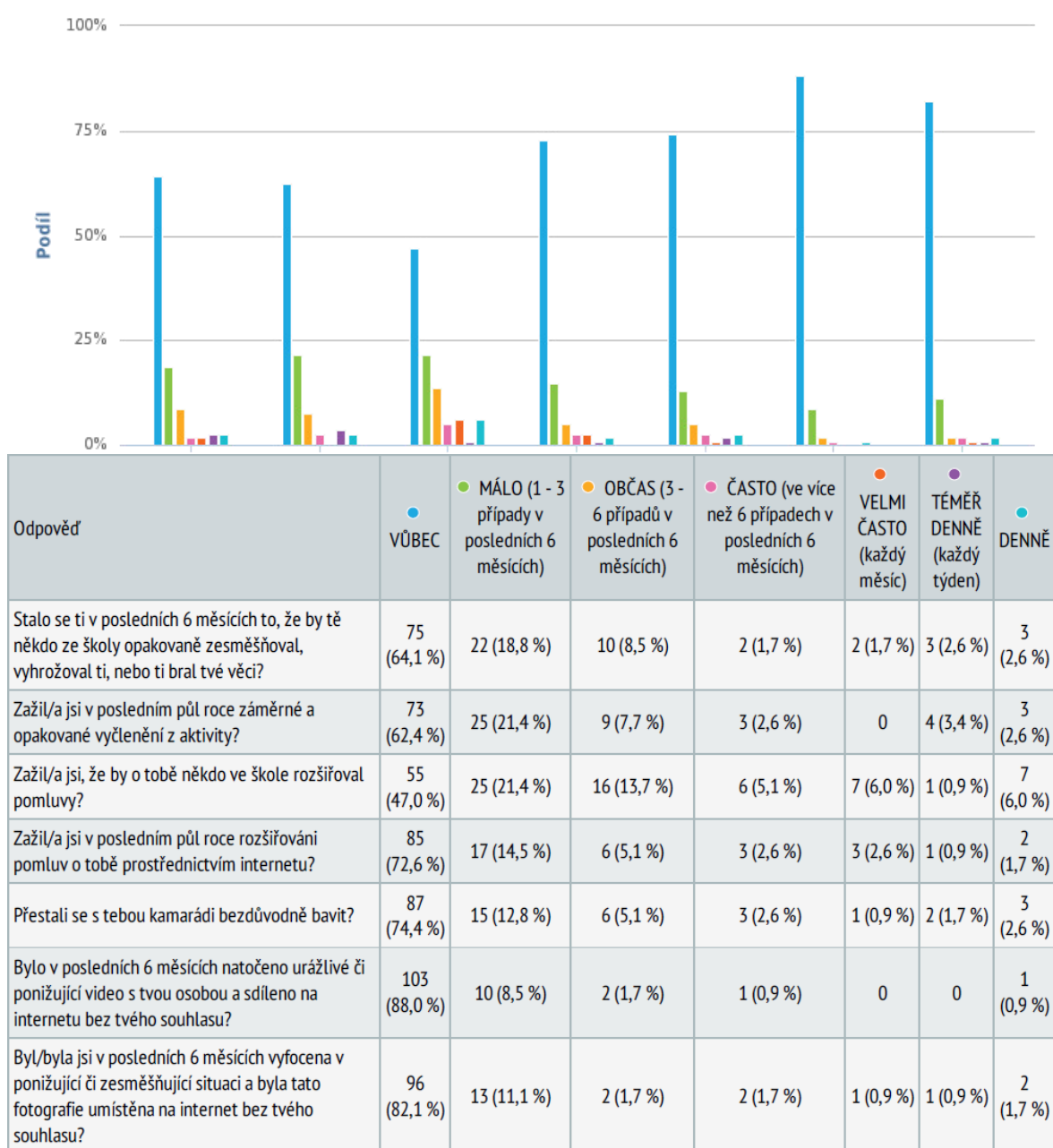
7.4.3 H₃: Žáci, kteří zažívají tzv. tradiční šikanu bývají rovněž obětmi kyberšikany.

H₃: Žáci, kteří zažívají tzv. tradiční šikanu bývají rovněž obětmi kyberšikany.

H_A: Vztah mezi tradiční šikanou a kyberšikanou není.

Z projevů tzv. tradiční šikany jsem vybrala nejčastější výzkumem podloženou podobu šikany – rozšiřování pomluv.

Setkal/a ses v posledním půl roce s některým z těchto jevů?

Odpověď	● ČASTO (ve více než 6 případech v posledních 6 měsících)	● VELMI ČASTO (každý měsíc)	● TÉMĚŘ DENNĚ (každý týden)	● DENNĚ
Zažil/a jsi, že by o tobě někdo ve škole rozšiřoval pomluvy?	6 (5,1 %)	7 (6,0 %)	1 (0,9 %)	7 (6,0 %)
Zažil/a jsi v posledním půl roce rozšiřování pomluv o tobě prostřednictvím internetu?	1 (0,9 %)	2 (1,7 %)	1 (0,9 %)	2 (1,7 %)
Bylo v posledních 6 měsících natočeno urážlivé či ponižující video s tvou osobou a sdíleno na internetu bez tvého souhlasu?	1 (0,9 %)	0	0	1 (0,9 %)
Byl/byla jsi v posledních 6 měsících vyfocena v ponižující či zesměšňující situaci a byla tato fotografie umístěna na internet bez tvého souhlasu?	2 (1,7 %)	1 (0,9 %)	1 (0,9 %)	1 (0,9 %)

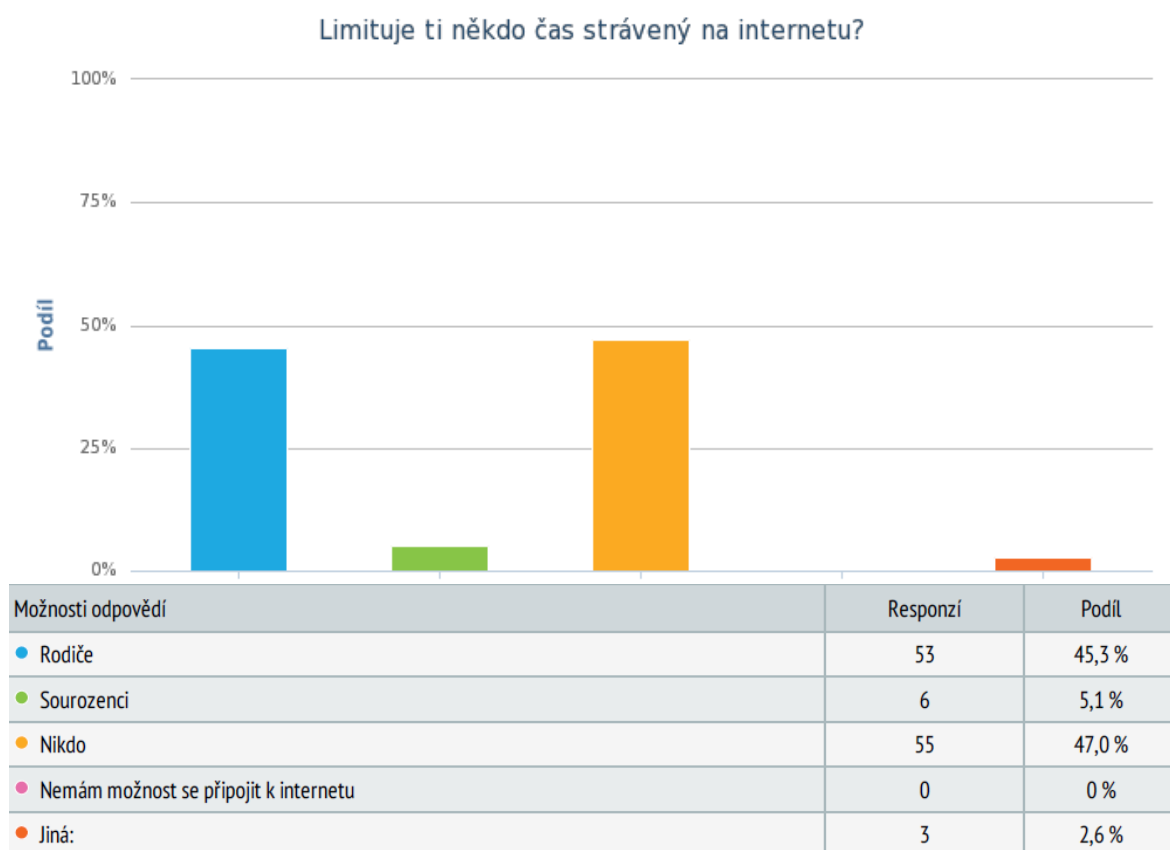
Graf č. 17: Formy šikany souhrnné výsledky

Z výsledků dotazníku lze vyvodit, žáci, kteří zažívají projevy tzv. tradiční šikany zažívají rovněž některé projevy kyberšikany. 21 žáků uvedlo, že o nich někdo v posledním půl roce ve škole rozšiřoval pomluvy. Prostřednictvím internetu se s tím setkala 6 z nich, což je 28,6 % z nich, obětí pořízení videa bylo 9,5 % a fotografie 23,8 %. Prevalence těchto jevů je menší než 50 %, proto přijímám alternativní hypotézu: **H_A: Vztah mezi tradiční šikanou a kyberšikanou není.**

7.4.4 H₄: Žáci, kteří mají limitovaný čas strávený na internetu, bývají zřídka agresory kyberšikany.

H₄: Žáci, kteří mají limitovaný čas strávený na internetu, bývají zřídka agresory kyberšikany.

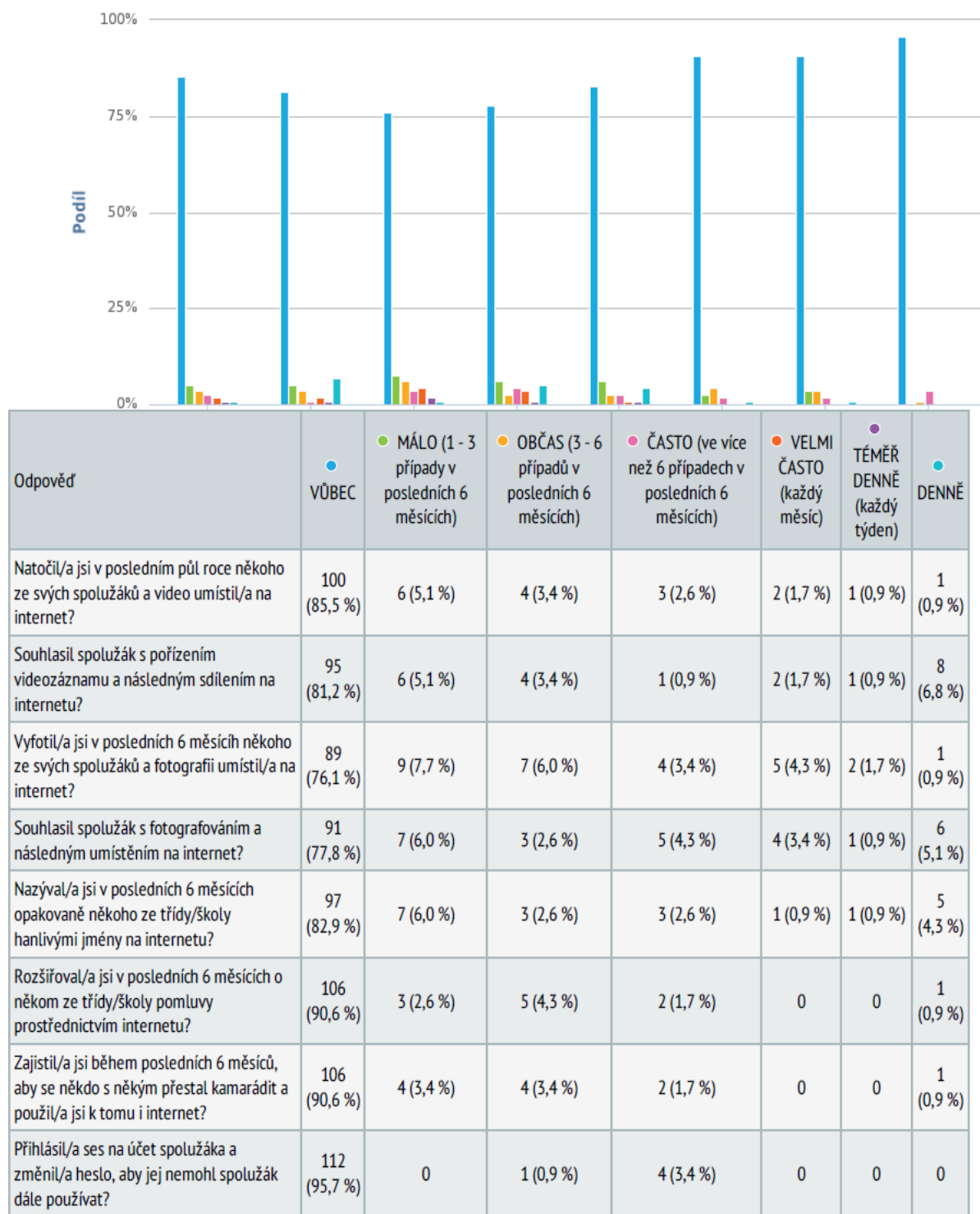
H_A: Mezi limitováním času na internetu a rolí kyberagresora není vztah.

Graf č. 18: Limitování času na internetu

Celých 47 % žáků nemá limitovanou dobu, kterou stráví na internetu.

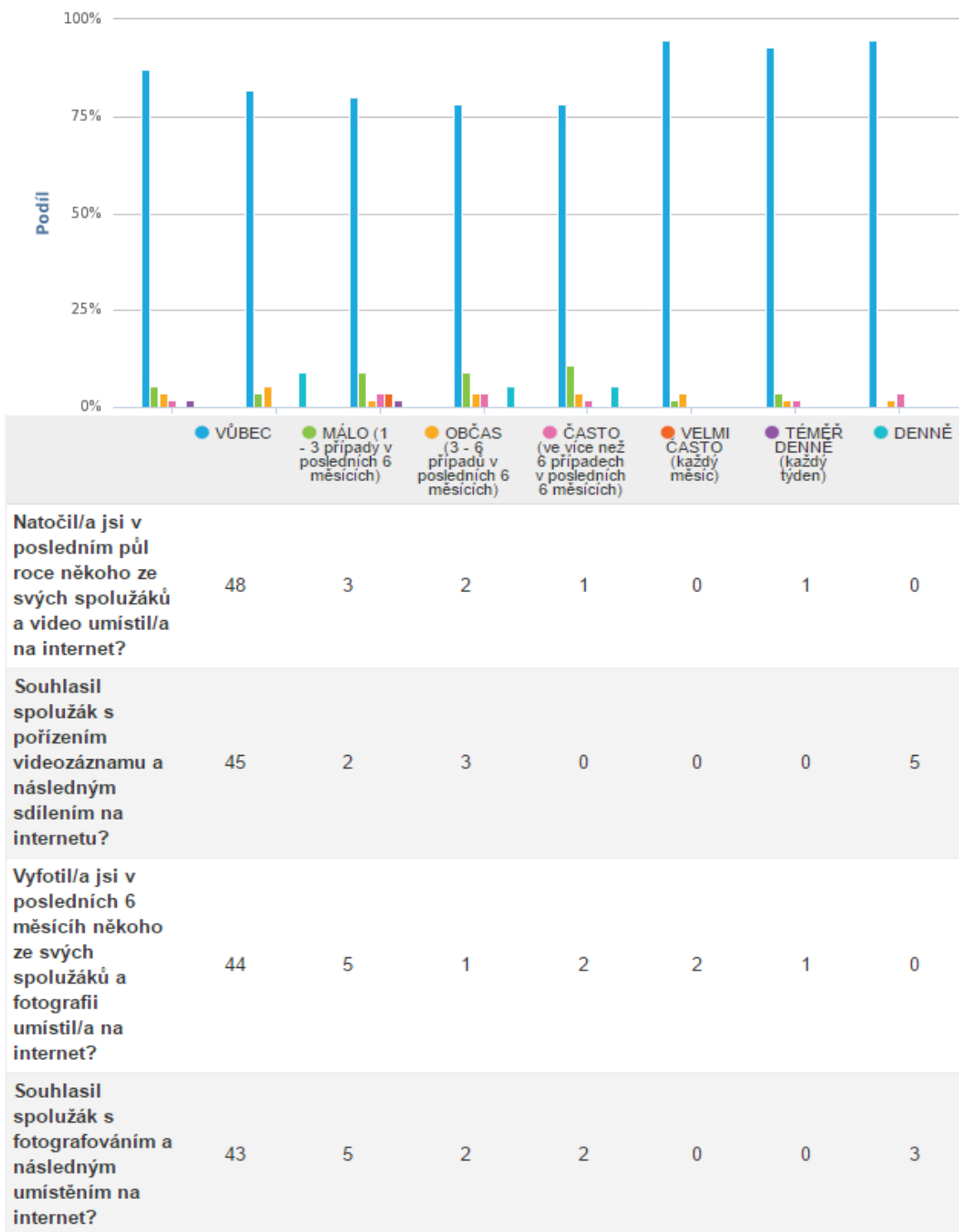
Vyznač, prosím, na škále, jak často dané jevy provozuješ:

Graf č. 19: Žáci bez limitu na internetu a iniciace útoků

Podle výsledků žáků s limitovaným časem na internetu a bez limitu na internetu zároveň se v souhrnu vyskytovalo celkem 8,7 % nadávek přes internet, 2,6 % pomluv prostřednictvím internetu, 2,6 % přerušení cizího kamarádství a 3,4 % krádeží účtu.

Vyznač, prosím, na škále, jak často dané jevy provozuješ:

	● VŮBEC	● MÁLO (1 - 3 případy v posledních 6 měsících)	● OBČAS (3 - 6 případů v posledních 6 měsících)	● ČASTO (ve více než 6 případech v posledních 6 měsících)	● VELMI ČASTO (každý měsíc)	● TĚMĚŘ DENNĚ (každý týden)	● DENNĚ
Nazýval/a jsi v posledních 6 měsících opakovaně někoho ze třídy/školy hanlivými jmény na internetu?	43	6	2	1	0	0	3
Rozšiřoval/a jsi v posledních 6 měsících o někom ze třídy/školy pomluvy prostřednictvím internetu?	52	1	2	0	0	0	0
Zajistil/a jsi během posledních 6 měsíců, aby se někdo s někým přestal kamarádit a použil/a jsi k tomu i internet?	51	2	1	1	0	0	0
Přihlásil/a ses na účet spolužáka a změnil/a heslo, aby jej nemohl spolužák dále používat?	52	0	1	2	0	0	0

Graf č. 20: Žáci s limitem na internetu a iniciace útoků

Při srovnání výsledků dotazníkového šetření u žáků s limitovaným časem na internetu a nelimitovaným časem na internetu lze vyzorovat, že žáci s limitem na internetu jsou méně často iniciátory kyberšikany. Pro srovnání je uvedena tabulka s počty žáků.

	často		velmi často		téměř denně		denně	
	s limitem	bez limitu	s limitem	bez limitu	s limitem	bez limitu	s limitem	bez limitu
hanlivá jména na internetu	3	1	1	0	1	0	5	3
pomluvy prostřednictvím internetu	2	0	0	0	0	0	1	0
přerušeni kamarádství s pomocí internetu	2	1	0	0	0	0	1	0
krádež internetového účtu	4	2	0	0	0	0	0	0

Tabulka č. 3: Srovnání výsledků žáků s limitem na internetu a bez něj

Celkem ve 20 případech se jedná o projevy kyberagresora celkově, z toho je 7 dětí s limitovaným časem na internetu, je jich tedy 35 %. Pro tento výsledek se přijímá díky prevalenci nižší než 50 %, tato hypotéza: **H₄: Žáci, kteří mají limitovaný čas strávený na internetu, bývají zřídka agresory kyberšikany.**

7.5 Shrnutí výsledků

V této části diplomové práce jsou shrnuty veškeré výsledky do jedné kapitoly, případně je zde poukázáno na některé rozdíly mezi ročníky či na jiná zjištění, která nebyla součástí výzkumných otázek a hypotéz. Celkové souhrnné výsledky jsou součástí přílohy.

Celková prevalence kyberšikany na konkrétní ZŠ v Moravskoslezském kraji je 5,2 % pro pomluvy šířené prostřednictvím internetu, 0,9 % publikování videa, 3,5 % publikování fotografie. V této škole se podle výsledků výzkumu vyskytuje 8,7 % agresorů, kteří nazývají své spolužáky hanlivě, 2,6 % žáků, kteří šíří pomluvy prostřednictvím internetu, 2,6 % přerušilo kamarádství někoho jiného s pomocí internetu a 3,4 % žáků v posledním půl roce ukradlo někomu účet. Výskyt přepínání mezi rolí útočníka a rolí oběti byl 5,6 %.

Mezi oběti kyberútočnicků patří častěji chlapci – 8,32 % chlapců se setkala s nějakou formou kyberšikany častěji než v šesti případech za posledního půl roku. Rovněž iniciátory těchto útoků byli většinou chlapci – 28,1 %.

Z hlediska prevence uvedlo 7,7 % žáků, že nebyli poučeni o zásadách správné komunikace v prostředí internetu. Z hlediska ročníku se tento jev týká výhradně několika žáků 7. a 8. ročníku. Z nižšího ročníku, kde se tento jev vyskytuje, nebyli poučeni 4 žáci z celkového počtu 22 zúčastněných, tedy 18,2 % žáků 7. ročníku nebylo poučeno. Z 8. ročníku se pak jedná o 5 žáků z celkového počtu 41, procentuelně o 12,2 % žáků.

Dalším zajímavým zjištěním je, že 47 % dětí nemá limitovaný čas na internetu. Procentuelně jich je nejvíce v 9. ročníku – 19 z 28, což je 68,7 %. V 8. ročníku nemá limitovaný čas na internetu 19 ze 41 žáků, což je 46,3 % žáků.

V posledním půl roce vidělo zesměšňující či ponižující video 17,9 % žáků celkem, fotografii podobného typu vidělo 24,8 % dětí.

Nejpoužívanějším prostředkem ke kybernetickým útokům bylo použití SMS v procentuálním zastoupení 7,7 % žáků. V souvislosti s tímto jevem nejvíce žáků vlastní chytrý telefon – 84,6 % žáků, tuto technologii také používá ke komunikaci na internetu 67,5 % z celkového počtu žáků. Nejpoužívanější formou útoku je šíření pomluv prostřednictvím internetu – 6,9 %. Zajímavé je srovnání se šířením pomluv bez pomoci internetu – s tímto jevem se setkala celkem 18% dětí.

7.6 Diskuze výsledků

Pro mapování situace na konkrétní škole bylo dotazem rovněž zjišťováno, jaké technologie mají žáci k dispozici pro připojení k internetu a jaké používají sociální sítě. Mezi technologiemi byl jmenován chytrý telefon, tablet, stolní počítač a notebook. Nejvíce žáků může používat chytrý telefon – 84,6 %. V celostátním měřítku v USA používá chytrý telefon 96,5 % žáků ve věku 12 – 17 let. Nižší procentuální výskyt na škole je ovlivněn věkovým rozmezím, které je v případě konkrétní školy v ČR 11 – 16 let. Sociální sítě, které byly součástí dotazníku je Facebook.com, Google+, Lidé.cz, Ask.fm, Xchat.cz, Snapchat, Twitter.com, Libimseti.cz, Spolužáci.cz a vlastní Youtube kanál. Tyto výsledky jsou srovnány s daty uvedenými v publikaci Kožiška a Píseckého (2016), kde uvádí, že 80,95 % dětí má účet na Facebooku, 44,56 % používá Google+, 28,68 % Lidé.cz, 26,5% Twitter.com a Youtube 50,29 %. Z výsledků dotazníku jsou některá procenta výskytu vyšší, nicméně pro české prostředí stále dosti podobná – na ostravské škole platí, že 82,1 % žáků má účet na Facebooku, Google+ používá 59,8 % žáků, Lidé.cz 5,1 %, Twitter.com 26,5 % a vlastní Youtube kanál má 26,5 % žáků. Tato data jsou důležitá z hlediska úpravy školního řádu, kdy škola chystá omezení používání mobilních telefonů o přestávkách. K tomuto faktu jsem zvolila škálovou otázku, jak moc žáci souhlasí s následujícími tvrzeními, kdy cílem bylo zjistit, jestli používají mobilní telefony během přestávek. S používáním chytrého telefonu během školní přestávky nesouhlasilo 53,0 % žáků, spíše nesouhlasilo 17,1 %, spíše souhlasilo 16,2 % a souhlasilo 13,7 % z nich. Je tedy zřejmé, že naprostá většina žáků mobilní telefony ještě před zavedením tohoto pravidla příliš nepoužívá. Zároveň data ohledně používání různých sociálních sítí mohou sloužit vylepšení minimálního preventivního programu na škole.

Díky širokým definicím kyberšikany a jejím formám, množství respondentů a zaměření se pouze na její projevy v prostředí školy, se tento jev vyskytoval v 5,2 % v případě šíření pomluv prostřednictvím internetu, což byla nejvyšší prevalence z hlediska jevů, které byly zkoumány. Z výsledků výzkumu Cyberbullying.org (2016) mělo prevalenci pomluv přes internet 20,1 % žáků ve věku 12 – 17 let. Podle Kopeckého a kolektivu se setkala s kyberškanou v ČR 8 % dětí. Dalšími jevy, které byly zkoumány, bylo vytvoření zesměšňující počítačové hry, útok pomocí SMS, použití Ask.fm k útoku, krádež účtu, použití Twitter.com k zesměšnění či uražení, publikování nelichotivé fotografie, útočné

či urážející e-maily, vytvoření urážejících stránek na Facebook.com, šíření videa, vytvoření blogu a vytvoření nelichotivých webových stránek. Podle výzkumu Ditch The Label (2013, in Kopecký a kolektiv 2015) se kyberšikana vyskytovala nejvíce na sociálních sítích MySpace.com, poté na Facebook.com, Twitter.com a Ask.fm. Po komparaci výsledků dotazníkového šetření a výzkumu Ditch The Label, s přihlédnutím k sociálním sítím, se útoky vyskytovaly nejvíce v tomto případě v prostředí Ask.fm v 4,4 %. Odlišnost výsledku může být ovlivněna dobou, neboť technologie se neustále vyvíjí, stejně tak je další fakt to, že kyberšikana je sama o sobě dynamický a proměňující se jev. Dalším možným vysvětlením je fakt, že otázky přes Ask.fm lze pokládat anonymně a je tudíž složitější pachatele vypátrat.

Z prostředků kyberagresorů sloužícím k napadání ostatních uživatelů jsem sledovala e-maily, web, SMS, blogy, Instagram, qip, ICQ, Ask.fm, Viber, Snapchat, Skype, tvorba zesměšňující hry a Facebook. Z těchto prostředků k šíření kyberšikany nejčastěji iniciátoři využívali SMS. Stejný výsledek nejčastějšího použití tohoto prostředku byl ve výzkumu Kopeckého a kolektivu (2015). Zajímavé je srovnání z hlediska oběti a z hlediska agresorů – jak jsem již uvedla, oběti se svěřily, že útočnou SMS bylo ublíženo 4,8 % z nich, naproti tomu iniciátoři uvedli používání SMS jako prostředku v 7,7 %. Ze sociálních sítích se nejvíce vyskytovalo použití Ask.fm, přičemž tento prostředek použilo 0,9 % žáků, početně se jedná o jednoho žáka. Tyto rozdíly mohou být způsobeny percepcí z hlediska oběti, případně oběť vyhodnotila některé zprávy jako běžnou komunikaci.

Dalším zajímavým postřehem je výsledek, kdy většina obětí některé formy kyberšikany, byli chlapci. Podle výchovné poradkyně byly oběti dívky ve většině nahlášených případů. Pro připomenutí uvádím, že podle dat se jednalo v loňském školním roce, tedy ve školním roce 2015/2016, v prvním pololetí o řešení čtyř případů, z nichž se ve třech případech jednalo o dívku jako oběť a ve druhém pololetí k jednomu případu kyberšikany, kdy rovněž obětí byla dívka. Iniciátory útoků byli vždy v těchto případech chlapci. Z výsledků dotazníku je zřejmé, že početně se s některou formou kyberšikany setkaly 3 dívky – 5,6 % z nich, a 13 chlapců – 20,3 %. Z výzkumu Kopeckého a kolektivu (2015) je uveden výsledek, že v téměř všech formách kyberšikany jsou oběťmi většinou dívky. Tento velký rozdíl může být dán sportovním zaměřením volnočasových aktivit ve škole, kdy chlapci tráví většinu času mimo školu spolu, případně rozdílem v počtu žáků určitého pohlaví – výzkumu se zúčastnilo 53 dívek a 64 chlapců. Dalším faktorem může být i fakt, že na sportovní aktivity je kladen velký důraz z hlediska reprezentace školy,

většina her je týmových, tréninky probíhají téměř denně, a kvůli tomu může být více příležitostí k situacím, které vedou k šikanování.

Podle Cyberbullying.org (2016) byla většina kyberagresorů mužského pohlaví. Tento fakt byl potvrzen i v dotazníkovém šetření, kdy bylo 28,1 % chlapců agresory kyberšikany.

Taktéž Kopecký a kolektiv (2015) prokázal, že iniciátory bývají většinou chlapci. S tímto jevem souvisí i fakt, že chlapci používali nejčastěji SMS jako prostředek a dívky používaly nejvíce Instagram.

Po srovnání s nahlášenými a řešenými případy kyberšikany se situace jeví tak, že všechny případy nahlášené učiteli či výchovnému poradci byly řešeny. Početně se jedná o čtyři žáky, kteří nahlásili kyberšikanu učiteli a o jednoho žáka, který se svěřil výchovné poradkyni. Na škole, kde byl výzkum realizován, se staví k řešení šikany s nulovou tolerancí tohoto jevu.

Pracovníci školy, se kterými jsem spolupracovala při sestavování dotazníku a jeho následného vyplnění, chtějí dotazník s menšími modifikacemi opakovat po zavedení pravidla omezení používání mobilních telefonů v prostředí školy. Výsledky dotazníkového šetření z letošního roku budou rovněž prezentovány rodičům na začátku školního roku formou besedy.

ZÁVĚR

Během psaní diplomové práce jsem upustila od původního záměru zkoumat kybergrooming, sexting, webcam trolling a jiné projevy související spíše se vztahy mimo školu. Důvodem pro změnu zaměření tématu byla žádost ze strany výchovného poradce a metodika prevence na vybrané ZŠ v Moravskoslezském kraji. Již v minulosti na této škole řešili několik případů kyberšikany ze školního prostředí, proto jsem byla požádána o zmapování situace. Cílem práce tedy bylo zjistit výskyt agresorů a obětí, dále vyzkoumat kolik času denně žáci tráví aktivně v prostředí internetu, nejpoužívanější prostředek a formu tohoto problému. Kvůli zaměřenosti problému na druhý stupeň konkrétní základní školy si uvědomuji separativnost výzkumu a s tím spojený fakt, že jevy platné pro tuto školu neplatí pro jiné školy.

Podle dostupných informací ze strany školy, absolvovali žáci projektový den zaměřený na prevenci rizikové komunikace v prostředí internetu, tudíž i sami vyučující byli zvědaví na výsledky výzkumu. Konfrontace mých vlastních domněnek s fakty a výsledky výzkumů byla mnohdy plná rozhořčení a zjištění, že problematika je velmi obširným tématem. Prvním problémem je stanovení míry, kdy se už nejedná o online obtěžování a jedná se již o projevy kyberšikany. Ve své předchozí akademické písemné práci, v bakalářské práci, jsem se zabývala především komparací a nyní při sestavování dotazníku jsem si uvědomila spoustu úskalí práce s dotazníkovým šetřením – snažila jsem se dotazník dělat tak, aby byl co nejsrozumitelnější, což se mi neúplně u některých otázek dotazníku vydařilo. Zároveň jsem se obávala pokládat otázky na kyberšikanu učitelů, aby to nebylo ve výsledku návodné. Jako rozšíření tohoto výzkumu bych doporučila do budoucna prozkoumat i kyberšikanu učitelů na této základní škole.

Mě osobně překvapila relativně vysoká míra žáků, které lze označit za iniciátory útoků, u tohoto výsledku jsem čekala nižší počet agresorů. Zajímavé by bylo rozhodně uskutečnit stejný výzkum na ZŠ Stonava v okrese Karviná, kde je ve školním řádu od školního roku 2015/2016 ukotven zákaz používání mobilních telefonů a internetu během vyučování, během školních přestávek a během akcí pořádaných školou. Zároveň vedení školy, na které se dotazníkové šetření konalo, zvažuje zanesení tohoto pravidla do školního řádu. Věřím, že takové pravidlo může pomoci při např. snížení příležitostí k pořizování ponižujících či zesměšňujících materiálů v prostředí školy, nicméně nejčastější formou kyberšikany byly

pomluvy šířené pomocí komunikačních technologií a k tomuto typu kyberšikany není nutné mít vizuální či audiovizuální podklady.

Věřím, že v dnešní době existují přední odborníci na řešení kyberšikany, jejich záslužnou práci nelze brát na lehkou váhu. Sama jsem se účastnila programu prevence pro první stupeň základní školy, kdy už děti přichází do styku s technologiemi – často mají ve druhé třídě mobilní telefon či tablet. Proto by bylo rovněž zajímavé uskutečnit výzkum v menším měřítku i na prvním stupni základní školy a podrobit výzkumu i rodiče, kteří mnohdy o rizicích spojenými s užíváním internetu nemají příliš ponětí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní zdroje:

1. **BENDL, Stanislav.** *Prevence a řešení šikany ve škole.* Praha : ISV, 2003. ISBN 80-86642-08-9.
2. **CARR-GREGG, Michael a Erin SHALE.** *Pubertáči a adolescenti: průvodce výchovou dospívajících.* Praha: Portál, 2010. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-7367-662-9.
3. **CARR-GREGG, Michael.** *Psychické problémy v dospívání.* Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0062-8.
4. **GUPTA, Manish a Raj. SHARMAN.** *Social and human elements of information security: emerging trends and countermeasures.* 1. Hershey, PA: Information Science Reference, c2009. ISBN 978-1-60566-036-3.
5. **HELUS, Zdeněk.** *Sociální psychologie pro pedagogy.* Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1168-3
6. **HELUS, Zdeněk.** *Psychologie pro střední školy.* Vyd. 3. Praha: Fortuna, 2003. ISBN 80-7168-876-2.
7. **HELUS, Zdeněk.** *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče.* Praha: Portál, 2004. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-888-0.
8. **JANOŠOVÁ, Pavlína, Lenka KOLLEROVÁ, Kateřina ZÁBRODSKÁ, Jiří KRESSA a Mária DĚDOVÁ.** *Psychologie školní šikany.* Praha: Grada, 2016. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2992-3.
9. **KOPECKÝ, Kamil, René SZOTKOWSKI a Veronika KREJČÍ.** *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu.* 1. Olomouc, 2015. ISBN 978-80-244-4868-8.
10. **KOŽÍŠEK, Martin a Václav PÍSECKÝ.** *Bezpečně na internetu: průvodce chováním ve světě online.* Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-5595-3.
11. **MACEK, Petr.** *Adolescence.* Vyd. 2., upr. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-747-7.
12. *Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních: č.j. 20 006/2007-51.* MŠMT, 2007.

13. *Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních: č.j. 21291/2010-28.* MŠMT, 2010.
14. *Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních.* MŠMT, 2016.
15. **NAKONEČNÝ, Milan.** *Motivace lidského chování.* Praha: Academia, 1996. ISBN 80-200-0592-7.
16. **NAKONEČNÝ, Milan.** *Encyklopedie obecné psychologie.* 2., rozš. vyd., v Akademii vyd. 1. (1. vyd. v nakl. Vodnář pod náz. Lexikon psychologie). Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0625-7.
17. **PEŠAT, Pavel.** Rizikové jevy související s využíváním informačních a komunikačních technologií - kyberšikana. *Speciální pedagogika: Časopis pro teorii a praxi speciální pedagogiky.* 2011, **20**(1), 33 - 43.
18. *Příloha č. 6 - Šikana: č.j. MSMT-21149/2016.* MŠMT, 2016.
19. *Příloha č. 7 - Kyberšikana: č.j. MSMT-21149/2016.* MŠMT, 2016.
20. **ŘÍČAN, Pavel.** *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí.* Praha : Portál, 1995. ISBN 80-7178-049-9.
21. **SKUTIL, Martin.** *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství.* Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.
22. **SOBOTKOVÁ, Veronika.** *Rizikové a antisociální chování v adolescenci.* Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4042-3.
23. **ŠEVČÍKOVÁ, Anna.** *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu.* Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5010-1.
24. **ŠMAHEL, David.** *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi.* Praha: Triton, 2003. Psychologická setkávání. ISBN 80-7254-360-1.
25. **VÁGNEROVÁ, Marie.** *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří.* Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.
26. **VÁGNEROVÁ, Kateřina a Markéta BAJEROVÁ.** *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče.* Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-611-7.
27. **VÝROST, Jozef, Ivan SLAMĚNÍK.** *Sociální psychologie.* 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1428-8.
28. *Zákon č. 561/2004 Sb.: § 29.* 2004
29. *Zákon č. 561/2004 Sb.: § 30.* 2004
30. *Zákon č. 40/2009 Sb.: § 354.* 2009

Internetové zdroje:

1. Abraham Maslow a teorie seberealizace. *OPsychologii* [online]. [cit. 2017-03-14]. Dostupné z: <http://www.opsychologii.cz/clanek/154-abraham-maslow-a-teorie-seberealizace/>
2. Co je vlastně sexting? *Sexting.cz* [online]. 2013 [cit. 2017-06-01]. Dostupné z: <http://www.sexting.cz/>
3. Cyberbullying: Research Centre. *Cyberbullying: Research Centre* [online]. 2016 [cit. 2017-06-12]. Dostupné z: <http://cyberbullying.org/2016-cyberbullying-data>
4. Černobilý blog. *Černobilý blog* [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: <http://www.cernobilyblog.com/index.php>
5. Černobilý Blog. *Facebook* [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/cernobilyblog/>
6. Different Forms of Cyber-Bullying Explained. *The World's Authority on Bullying* [online]. [cit. 2017-05-22]. Dostupné z: <https://nobullying.com/different-forms-of-cyber-bullying-explained/>
7. Everything You Need to Know about Online Grooming. *NoBullying.com* [online]. 2015 [cit. 2017-06-01]. Dostupné z: <https://nobullying.com/online-grooming/>
8. *Google* [online]. [cit. 2017-06-20]. Dostupné z: <https://www.google.cz/intl/cs/about/>
9. *ICQ* [online]. [cit. 2017-06-20]. Dostupné z: <https://icq.com/windows/cz>
10. *Instagram* [online]. [cit. 2017-06-20]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/>
11. Kids' Rules for Online Safety. *Safekids.com* [online]. 2013 [cit. 2017-06-01]. Dostupné z: <http://www.safekids.com/kids-rules-for-online-safety/>
12. Komentář: Vytočte svého učitele - natočte jeho reakci a vyhrajete Fajn lyžák za 750 000. A říkejme tomu třeba prank. *E-bezpeci.cz* [online]. [cit. 2017-05-30]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/1124-komentar-vytotte-sveho-ucitele-natocte-jeho-reakci-a-vyhrajete-fajn-lyzak-za-750-000-a-rikejme-tomu-treba-prank>
13. Megan Meiner's Story. *Megan Meiner Foundation* [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: <https://www.meganmeierfoundation.org/>

14. Modrá velryba – hra motivující děti k sebevražednému jednání? Obyčejný podvod. *E-bezpeci.cz* [online]. 2017 [cit. 2017-06-01]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/socialni-sit/1230-modra-velryba>
15. Nejlepší česká blogerka Petra LovelyHair končí! Víme proč!. *Blesk pro ženy* [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: <http://prozeny.blesk.cz/clanek/prozeny-vip-ze-zivota-hvezd/420003/nejlepsi-ceska-bloggerka-petra-lovelyhair-konci-vime-proc.html>
16. *Nenech to být* [online]. 2017 [cit. 2017-06-01]. Dostupné z: <https://www.nntb.cz/>
17. Nenechte si líbit stalking. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2017-06-01]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/nenechte-si-libit-stalking.aspx>
18. Oxford Dictionaries. *Oxford Dictionaries: Oxford Living Dictionaries* [online]. Dostupné z: <https://en.oxforddictionaries.com/>
19. Ombudsmanka šetřila výzvu rádia, aby žáci natáčeli videa zesměšňující učitele. *Česká justice* [online]. [cit. 2017-05-30]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/02/ombudsmanka-setrila-vyzvu-radia-aby-zaci-nataceli-vidae-zesmesnujici-ucitele/>
20. OMBUDSMAN K SOUTĚŽI KOMERČNÍHO RÁDIA. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [cit. 2017-05-30]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/ombudsman-k-soutezi-komercniho-radia?highlightWords=fajn+ly%C5%BE%C3%A1k>
21. Profil firmy Facebook. *Facebook* [online]. [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: https://www.facebook.com/pg/facebook/about/?ref=page_internal
22. Pozice a role žáka ve třídě. *Osobní rozvoj pedagoga* [online]. [cit. 2016-07-06]. Dostupné z: <http://osobnostnirozvojpedagoga.cz/moduly/ml/d/1-2-5-pozice-a-role-zaka-ve-tride.html>
23. *Qip* [online]. [cit. 2017-06-20]. Dostupné z: <http://qip.ru/>
24. *Skype* [online]. [cit. 2017-06-20]. Dostupné z: <https://www.skype.com/en/>
25. *Snapchat* [online]. [cit. 2017-06-20]. Dostupné z: <https://www.snapchat.com/l/en-gb/>
26. *Social Engineering* [online]. [cit. 2017-05-20]. Dostupné z: <https://www.social-engineer.org/>

27. Sociální klima školy. Sociální klima [online]. [cit. 2016-07-05]. Dostupné z: <http://www.klima.pedagogika.cz/skola/index.html>
28. Soud rozhodl o mladících, kteří šikanovali učitelku. Není zřejmé jak. *IDNES.cz* [online]. [cit. 2017-05-30]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/soud-sikana-trebesin-0ro-/krimi.aspx?c=A161207_150926_krimi_cen
29. Star Wars Kid video. *Youtube* [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=HPPj6viIBmU>
30. Středoškoláci půl roku šikanovali učitelku. Žena zemřela v nemocnici. *IDNES.cz* [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: http://praha.idnes.cz/umrti-ucitelky-prazske-stredni-skoly-vysetri-inspekce-pj2-/praha-zpravy.aspx?c=A160212_145845_praha-zpravy_nub
31. Trolling. *Cambridge Dictionary* [online]. [cit. 2017-05-04]. Dostupné z: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/troll>
32. *Twitter* [online]. [cit. 2017-06-20]. Dostupné z: <https://twitter.com/>
33. *Viber* [online]. [cit. 2017-06-20]. Dostupné z: <https://www.viber.com/en/>
34. Výsledek šetření. *Česká školní inspekce* [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/getattachment/c746ca84-f26c-44c5-aeb2-063345bd3b10>
35. *WhatsApp* [online]. [cit. 2017-06-20]. Dostupné z: <https://www.whatsapp.com/?l=cs>
36. Whatever happened to Star Wars Kid? The sad but inspiring story behind one of the first victims of cyberbullying. *The Telegraph* [online]. [cit. 2017-05-26]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/films/2016/05/04/whatever-happened-to-star-wars-kid-the-true-story-behind-one-of/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ

ČR	Česká republika
Č.j.	Číslo jednací
ICT	Informační technologie
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NNTB	Nenech to být
OSPOD	Orgány sociálně-právní ochrany dětí
PRVoK	Prevence rizikové virtuální komunikace
SPŠ	Střední průmyslová škola
SR	Slovenská republika
USA	Spojené státy americké
VHS	Video home system
ZŠ	Základní škola

SEZNAM GRAFŮ

GRAF Č. 1: ČETNOST PROJEVŮ KYBERŠIKANY SOUHRNNÝ.....	46
GRAF Č. 2: MAPOVÁNÍ POČTU KYBERAGRESORŮ.....	48
GRAF Č. 3: POUČENOST O VHODNÉM CHOVÁNÍ V PROSTŘEDÍ INTERNETU	50
GRAF Č. 4: TYPY ŘEŠENÍ KYBERŠIKANY	51
GRAF Č. 5: ŽÁCI POUČENI RODIČI.....	52
GRAF Č. 6: ŽÁCI POUČENI UČITELEM	53
GRAF Č. 7: ŽÁCI, KTEŘÍ NEBYLI POUČENI	54
GRAF Č. 8: PROSTŘEDKY K ŠÍŘENÍ KYBERŠIKANY.....	56
GRAF Č. 9: NEJČASTĚJŠÍ FORMA KYBERŠIKANY	57
GRAF Č. 10: URÁŽLIVÉ ČI ZESMĚŠŇUJÍCÍ VIDEO.....	59
GRAF Č. 11: ZESMĚŠŇUJÍCÍ FOTOGRAFIE NA INTERNETU	60
GRAF Č. 12: POHLAVÍ.....	61
GRAF Č. 13: KYBERŠIKANA DÍVEK	63
GRAF Č. 14: KYBERŠIKANA CHLAPCŮ	65
GRAF Č. 15: KYBERAGRESOŘI CHLAPCI.....	66
GRAF Č. 16: KYBERAGRESOŘI DÍVKY	67
GRAF Č. 17: FORMY ŠIKANY SOUHRNNÉ VÝSLEDKY.....	69
GRAF Č. 18: LIMITOVÁNÍ ČASU NA INTERNETU	70
GRAF Č. 19: ŽÁCI BEZ LIMITU NA INTERNETU A INICIACE ÚTOKŮ.....	71
GRAF Č. 20: ŽÁCI S LIMITEM NA INTERNETU A INICIACE ÚTOKŮ	73

SEZNAM TABULEK

TABULKA Č. 1: FORMY KYBERŠIKANY CHARAKTERISTIKA	14
TABULKA Č. 2: SROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ POUČENÝCH A NEPOUČENÝCH ŽÁKŮ.....	55
TABULKA Č. 3: SROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ ŽÁKŮ S LIMITEM NA INTERNETU A BEZ NĚJ	74

SEZNAM PŘÍLOH

1. CD s diplomovou prací na téma Prevalence kyberšikany na II. stupni vybrané základní školy
2. Legislativní rámec kyberšikany
3. Dotazník realizovaný v elektronické podobě převeden do obrazové podoby
4. Souhrnné výsledky dotazníku

Příloha č. 2

Jsou zde uvedeny jednotlivé tabulky s legislativním rámcem. Výše trestů, u kterých je uveden znak hvězdičky - *, nerozlišují, když se trestný čin spáchá na mladistvém či dítěti mladším 15 let.

HLAVA I TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU A ZDRAVÍ	TREST
§ 140 Vražda	15 - 20 let odnětí svobody, případně výjimečný trest
§141 Zabití	5 - 15 let odnětí svobody
§ 144 Účast na sebevraždě	2 - 8 let odnětí svobody při spáchání tohoto činu na dítěti či těhotné ženě a trest 5 - 12 let odnětí svobody při spáchání činu na osobě mladší 15 let či osoby postižené
§ 145 Těžké ublížení na zdraví	5 - 12 let odnětí svobody
§ 146 Ublížení na zdraví	1 rok - 5 let
§ 146a Ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky	1 rok - 6 let (2 roky - 8 let při způsobení smrti)
§ 149 Mučení a jiné nelidské zacházení	5 - 12 let odnětí svobody, 8 - 18 let při způsobení smrti
§ 158 Rvačka	0 - 8 let*

HLAVA II TRESTNÉ ČINY PROTI SVOBODĚ A PRÁVŮM NA OCHRANU OSOBNOSTI, SOUKROMÍ A LISTOVNÍHO TAJEMSTVÍ	TREST
§ 168 Obchodování s lidmi	10 - 18 let*
§ 170 Zbavení osobní svobody	2 - 16 let*
§ 171 Omezování osobní svobody	0 - 10 let*
§ 172 Zavlčení	2 - 16 let*
§ 173 Loupež	2 - 18 let*
§ 175 Vydírání	0,5 - 16 let*
§ 176 Omezování svobody vyznání	0 - 5 let*
§ 177 Útisk	0 - 1 let*
§ 182 Porušení tajemství dopravovaných zpráv	0 - 5 let*
§ 183 Porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí	0 - 8 let*
§ 184 Pomluva	0 - 2 let*

HLAVA III TRESTNÉ ČINY PROTI LIDSKÉ DŮSTOJNOSTI V SEXUÁLNÍ OBLASTI	TREST
§ 185 Znásilnění	2 - 12 let
§ 186 Sexuální nátlak	1 - 12 let
§ 187 Pohlavní zneužití	1 - 18 let
§ 189 Kuplířství	0,5 - 15 let*
	bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.
§ 191 Šíření pornografie	
§ 192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií	2 - 8 let
§ 193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie	1 - 8 let

HLAVA IV TRESTNÉ ČINY PROTI RODINĚ A DĚTEM	TREST
§ 201 Ohrožování výchovy dítěte	0 - 5 let
§ 202 Svádění k pohlavnímu styku	0,5 - 5 let

HLAVA V TRESTNÉ ČINY PROTI MAJETKU	TREST
§ 230 Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací	0 - 5 let*
§ 231 Opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat	0 - 5 let*
§ 232 Poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti	0 - 2 let*

HLAVA VII TRESTNÉ ČINY OBECNĚ NEBEZPEČNÉ	Trest
§ 287 Šíření toxikomanie	2 - 8 let

HLAVA X TRESTNÉ ČINY PROTI POŘÁDKU VE VĚCECH VEŘEJNÝCH	Trest
§ 345 Křivé obvinění	0 - 10 let*
§ 352 Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci	0 - 3 let*
§ 353 Nebezpečné vyhrožování	0 - 3 let
§ 354 Nebezpečné pronásledování (tzv. kyberstalking)	0,5 - 3 let
§ 355 Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob	0 - 3 let*
§ 356 Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod	0 - 3 let*
§ 357 Šíření poplašné zprávy	0 - 8 let*
§ 364 Podněcování k trestnému činu	0 - 2 let*
§ 365 Schvalování trestného činu	0 - 1 let*
§ 367 Nepřekažení trestného činu	0 - 3 let*
§ 368 Neoznámení trestného činu	0 - 3 let*

HLAVA XIII TRESTNÉ ČINY PROTI LIDSKOSTI, PROTI MÍRU A VÁLEČNÉ TRESTNÉ ČINY	Trest
§ 403 Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka	1 - 10 let*
§ 404 Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka	0,5 - 3 let*
§ 405 Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia	0,5 - 3 let*

13. Jak moc souhlasíš s následujícími tvrzeními?

	Nesouhlasím	Spíše nesouhlasím	Spíše souhlasím	Souhlasím
Na sociálních sítích probíráme s přáteli dění ve škole.	☐	☐	☐	☐
Používám sociální sítě i během doby, kdy jsem v budově školy (doba během vyučování, přestávky atd.)	☐	☐	☐	☐
Posíláme si se spolužáky mezi sebou fotografie pořízené ve škole.	☐	☐	☐	☐
Posíláme si se spolužáky mezi sebou videa pořízená ve škole.	☐	☐	☐	☐

14. Setkal/a ses v posledním půl roce s některým z těchto jevů?

	VŮBEC	MÁLO (1 - 3 případy v posledních 6 měsících)	OBČAS (3 - 6 případů v posledních 6 měsících)	ČASTO (ve více než 6 případech v posledních 6 měsících)	VELMI ČASTO (každý měsíc)	TÉMĚŘ DENNĚ (každý týden)	DENNĚ
Stalo se ti v posledních 6 měsících to, že by tě někdo ze školy opakovaně zsměšňoval, vyhrožoval ti, nebo ti bral tvé věci?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zažil/a jsi v posledním půl roce záměrné a opakované vyčlenění z aktivity?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zažil/a jsi, že by o tobě někdo ve škole rozšiřoval pomluvy?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zažil/a jsi v posledním půl roce rozšiřování pomluv o tobě prostřednictvím internetu?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Přestali se s tebou kamarádi bezdůvodně bavit?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bylo v posledních 6 měsících natočeno urážlivé či ponižující video s tvou osobou a sdíleno na internetu bez tvého souhlasu?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Byl/byla jsi v posledních 6 měsících vyfocena v ponižující či zsměšňující situaci a byla tato fotografie umístěna na internet bez tvého souhlasu?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

15. Jakým způsobem ti bylo v posledních 6 měsících ublíženo nebo jsi byl zesměšněn?

	VŮBEC	MÁLO (1 - 3 případy v posledních 6 měsících)	OBČAS (3 - 6 případů v posledních 6 měsících)	ČASTO (ve více než 6 případech v posledních 6 měsících)	VELMI ČASTO (každý měsíc)	TÉMĚŘ DENNĚ (každý týden)	DENNĚ
Útočným nebo urážejícím e-mailem.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vytvořením nelichotivých webových stránek o tvé osobě	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Útočnou nebo zesměšňující SMS	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vytvořením pomlouvačného blogu o tobě	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pomlouváním v chatroomu (např. qip, ICQ, Skype)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zesměšněním či uražením prostřednictvím Ask.fm	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vytvořením pomlouvačných stránek na Facebooku o tvé osobě	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tebe zesměšňující počítačovou hrou	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zesměšněním nebo uražením na sociální síti Twitter.com	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Publikováním a šířením nelichotivé fotografie prostřednictvím internetu (mail, stránky, blog, Facebook atd.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	VŮBEC	MÁLO (1 - 3 případy v posledních 6 měsících)	OBČAS (3 - 6 případů v posledních 6 měsících)	ČASTO (ve více než 6 případech v posledních 6 měsících)	VELMI ČASTO (každý měsíc)	TÉMĚŘ DENNĚ (každý týden)	DENNĚ
Publikováním a šířením videa prostřednictvím internetu (mail, stránky, blog, Facebook atd.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Krádeží některého z mých účtů (e-mail, Facebook, Ask.fm atd.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

16. Jak jsi tuto situaci řešil/a? (vyznač všechny odpovědi, které se tě týkají)

☐ Neudělal/a jsem nic	☐ Požádal/a jsem útočníka, aby toho zanechal	☐ Zablokoval/a jsem uživatele	☐ Začal/a jsem se chovat stejně či podobně
☐ Změnil/a jsem si přezdívku či ID	☐ Kontaktoval/a jsem administrátora sítě či telefonního operátora	☐ Řekl/a jsem to rodičům	☐ Řekl/a jsem to sourozencům
☐ Řekl/a jsem to spolužákovi nebo spolužákům	☐ Obrátil/a jsem se na učitele	☐ Obrátil/a jsem se na výchovného poradce	☐ Psal/a jsem anonymně na internetovou poradnu
☐ Uložil/a jsem si konverzace	☐ Nahlásil/a jsem to policii	☐ Smazal/a jsem to	☐ Takovou situaci jsem zatím nemusel/a řešit
☐ Jinak: ____			

17. Vyznač, prosím, na škále, jak často dané jevy provozuješ:

	VŮBEC	MÁLO (1 - 3 případy v posledních 6 měsících)	OBČAS (3 - 6 případů v posledních 6 měsících)	ČASTO (ve více než 6 případech v posledních 6 měsících)	VELMI ČASTO (každý měsíc)	TÉMĚŘ DENNĚ (každý týden)	DENNĚ
Natočil/a jsi v posledním půl roce někoho ze svých spolužáků a video umístil/a na internet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Souhlasil spolužák s pořízením videozáznamu a následným sdílením na internetu?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vyfotil/a jsi v posledních 6 měsících někoho ze svých spolužáků a fotografii umístil/a na internet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Souhlasil spolužák s fotografováním a následným umístěním na internetu?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nazýval/a jsi v posledních 6 měsících opakovaně někoho ze třídy/školy hanlivými jmény na internetu?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rozšiřoval/a jsi v posledních 6 měsících o někom ze třídy/školy pomluvy prostřednictvím internetu?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zajistil/a jsi během posledních 6 měsíců, aby se někdo s někým přestal kamarádit a použil/a jsi k tomu i internet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Přihlásil/a ses na účet spolužáka a změnil/a heslo, aby jej nemohl spolužák dále používat?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

18. Použil/a jsi některý z následujících prostředků k ublížení nebo k zesměšnění někoho v posledních 6 měsících? (zaškrtni všechny možnosti, které se tě týkají)

- E-mail Web SMS zpráva Blog Instagram
 qip ICQ Ask.fm Viber Snapchat
 Skype Vytvoření hry Facebook (vytvoření stránek, falešného profilu apod.) Pomluvy na sociální síti v různých skupinách na Facebooku Nikomu jsem neublížil/a
 Jinak:

19. Následující otázky se týkají tvého chování na síti. Vyznač, prosím, na škále četnost, s jakou jmenované věci děláš:

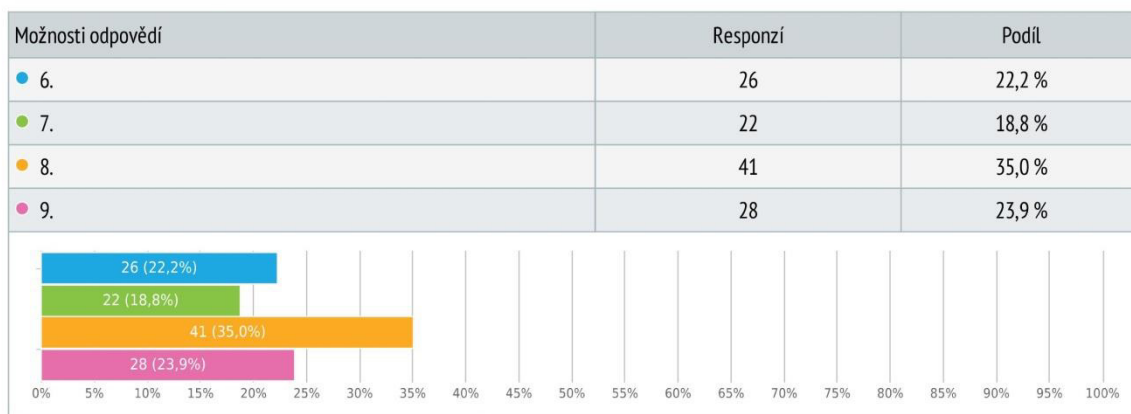
	VŮBEC	MÁLO (1 - 3 případy v posledních 6 měsících)	OBČAS (3 - 6 případů v posledních 6 měsících)	ČASTO (ve více než 6 případech v posledních 6 měsících)	VELMI ČASTO (každý měsíc)	TÉMĚŘ DENNĚ (každý týden)	DENNĚ
Jak často někoho zesměšňuješ (případně pomlouváš, někomu nadáváš) prostřednictvím internetu a sms?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Byl/a jsi svědkem něčeho podobného v posledních 6 měsících?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Svěřil/a se ti kamarád/kamarádka o tom, že něco takového někomu dělá?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
V posledních 6 měsících jsem viděl/a ponižující nebo zesměšňující fotografii někoho, kdo navštěvuje naši školu.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
V posledních 6 měsících jsem viděl/a ponižující nebo zesměšňující video, na kterém je natočený někdo z naší školy.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

20. Je něco, o co by ses chtěl/a anonymně podělit? (otázka je nepovinná)

Výsledky

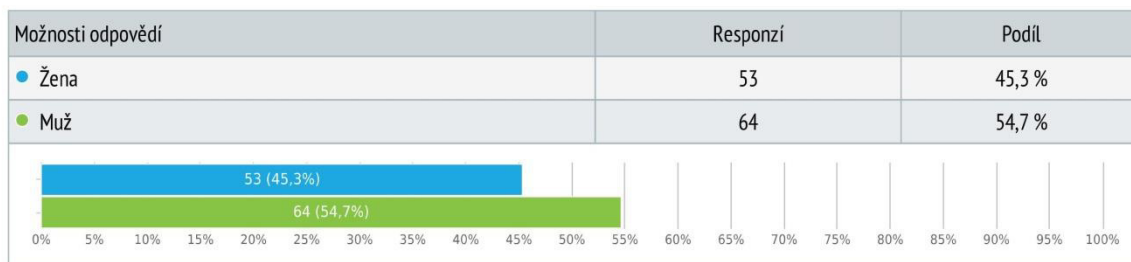
1. Ročník

Výběr z možností, zodpovězeno 117x, nezodpovězeno 0x

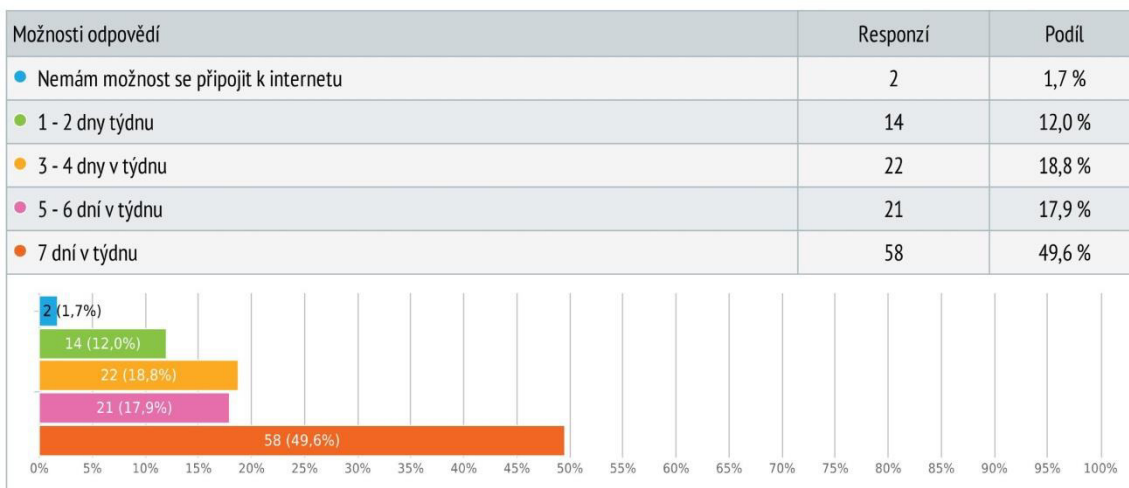
2. Pohlaví

Výběr z možností, zodpovězeno 117x, nezodpovězeno 0x

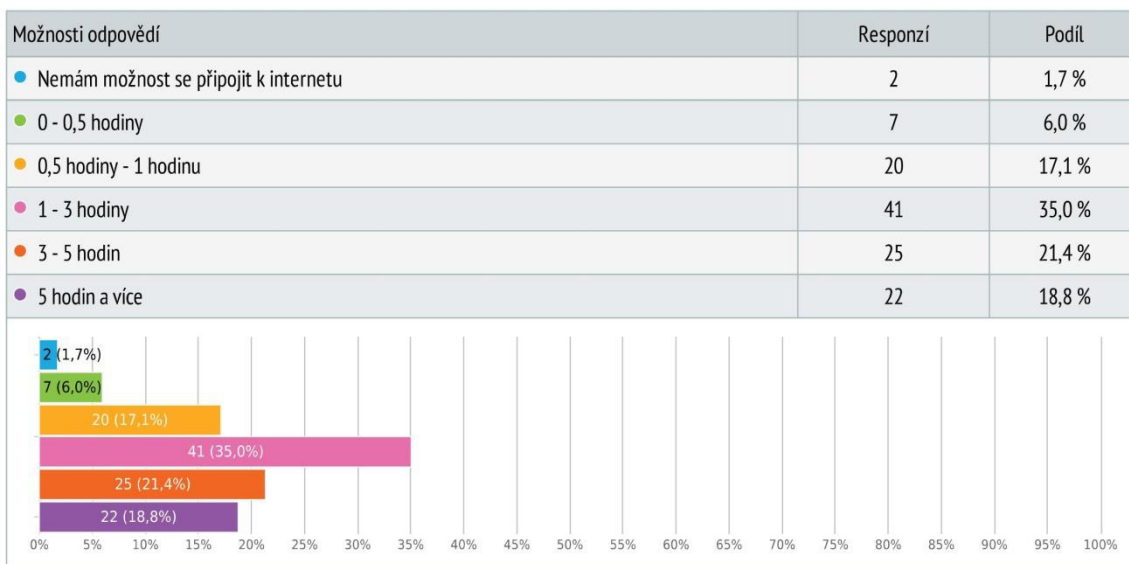
3. Kolik dní v týdnu jsi aktivně (tzn.posíláš zprávy, čteš e-maily, jsi na Facebooku, hraješ hry online apod.) připojený/připojená k internetu?

Výběr z možností, zodpovězeno 117x, nezodpovězeno 0x

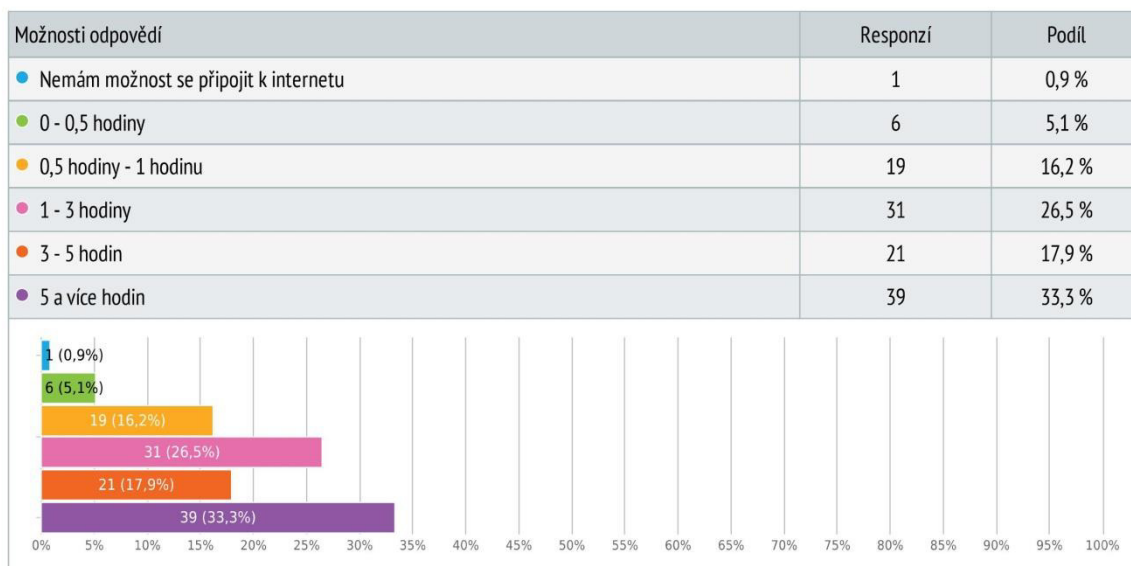
4. Kolik času průměrně trávíš aktivně na internetu během pracovního týdne?

Výběr z možností, zodpovězeno 117x, nezodpovězeno 0x

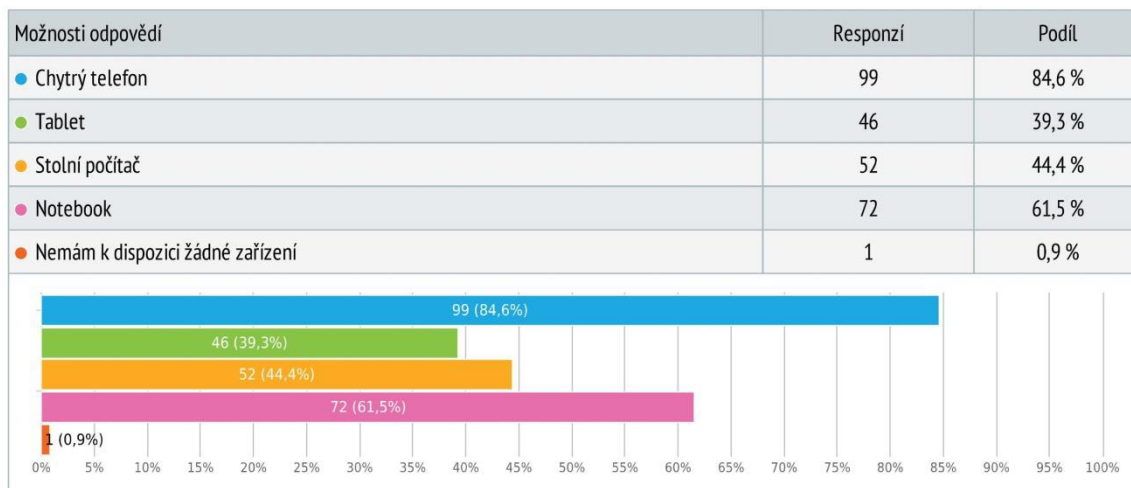
5. Kolik času průměrně trávíš aktivně na internetu během víkendu?

Výběr z možností, zodpovězeno 117x, nezodpovězeno 0x

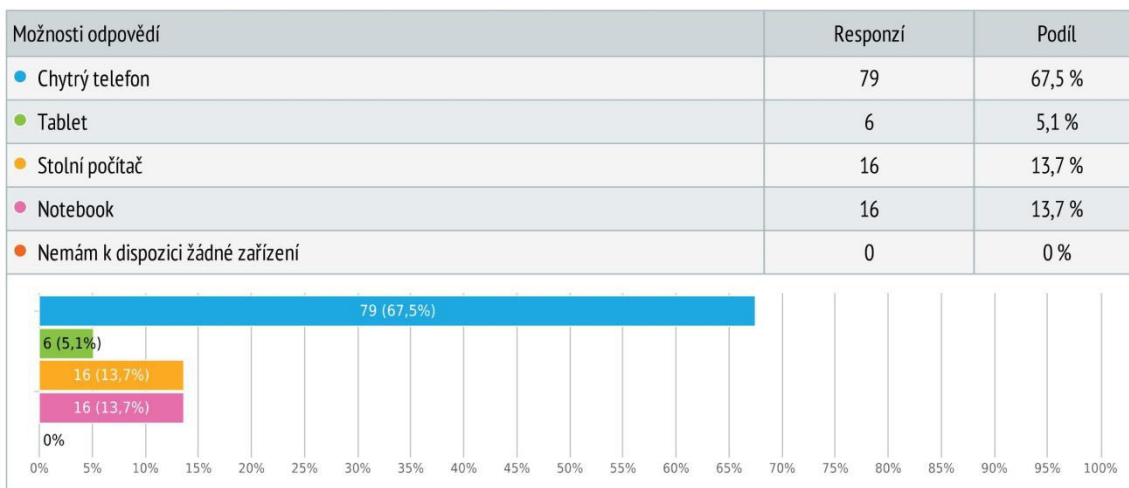
6. Z následujících zařízení mohu používat k připojení k internetu: (zaškrtni všechny možnosti, které se tě týkají)

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 117x, nezodpovězeno 0x

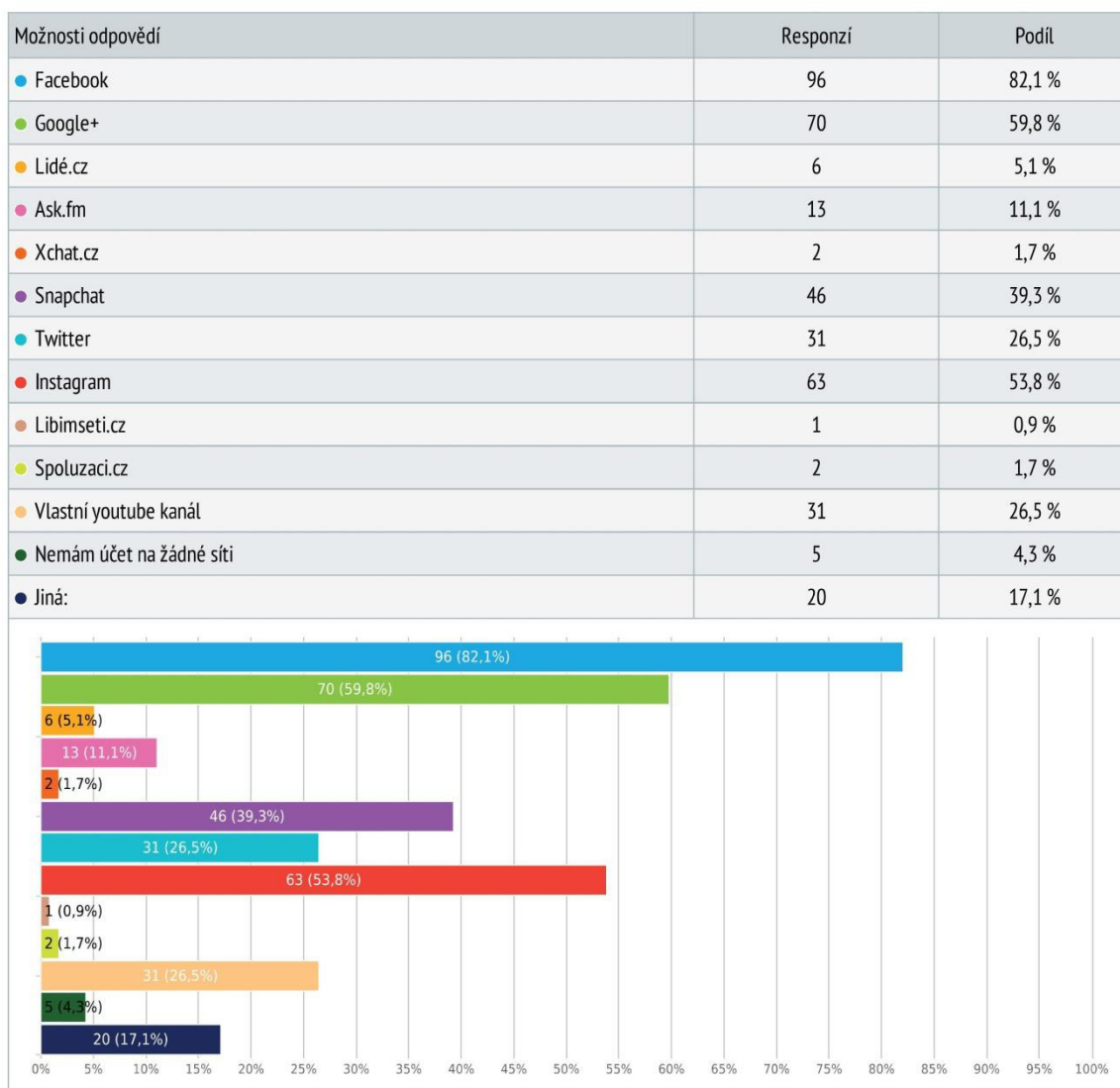
7. Nejčastěji ke komunikaci na sociálních sítích využívám:

Výběr z možností, zodpovězeno 117x, nezodpovězeno 0x

8. Mám účet na těchto sociálních sítích (zaškrtni všechny možnosti, které se tě týkají):

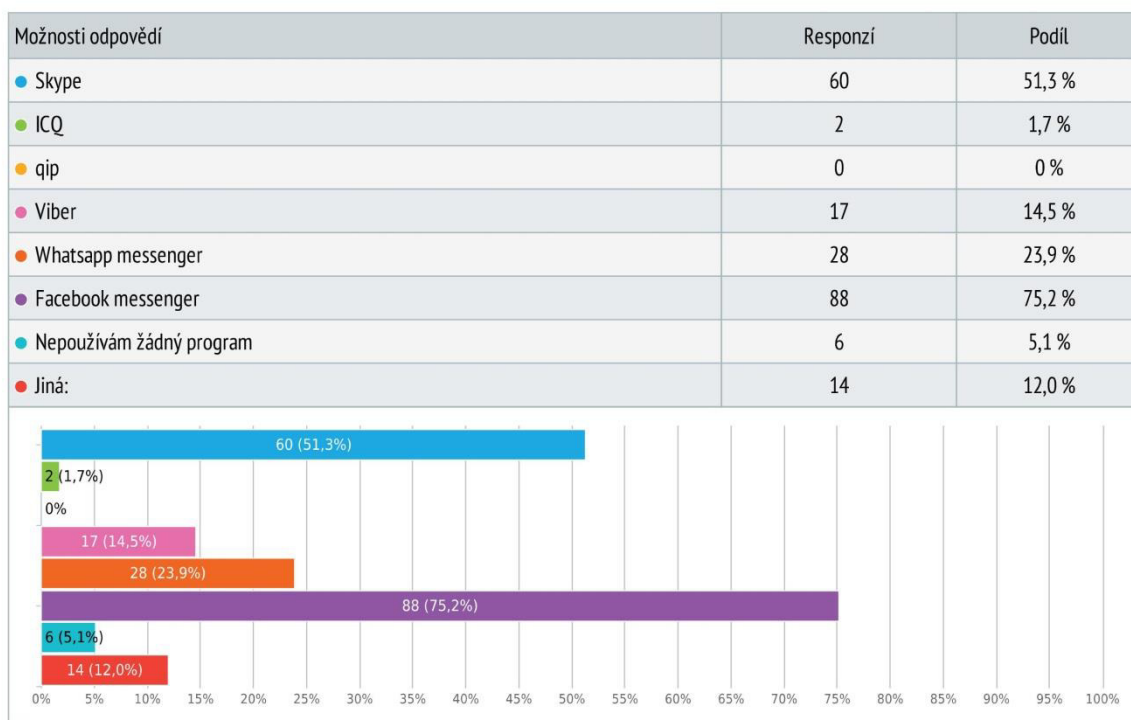
Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 117x, nezodpovězeno 0x

- tumblr, pinterest, we heart it, watsapp
- Hellcase.com, email, steam
- centrum.cz, Messenger
- messenger youtube
- whatsapp
- skype, whatsapp, messenger.
- MESENGER
- whatsapp skype
- ŽÁDNÉ
- Musical.ly
- messagere
- steam
- youtube
- (2x) Steam
- Whatsapp
- Steam, Twitch
- Twitch
- e-mail
- pinterest

9. Používám tyto programy a aplikace (zaškrtni všechny odpovědi, které se tě týkají):

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 117x, nezodpovězeno 0x

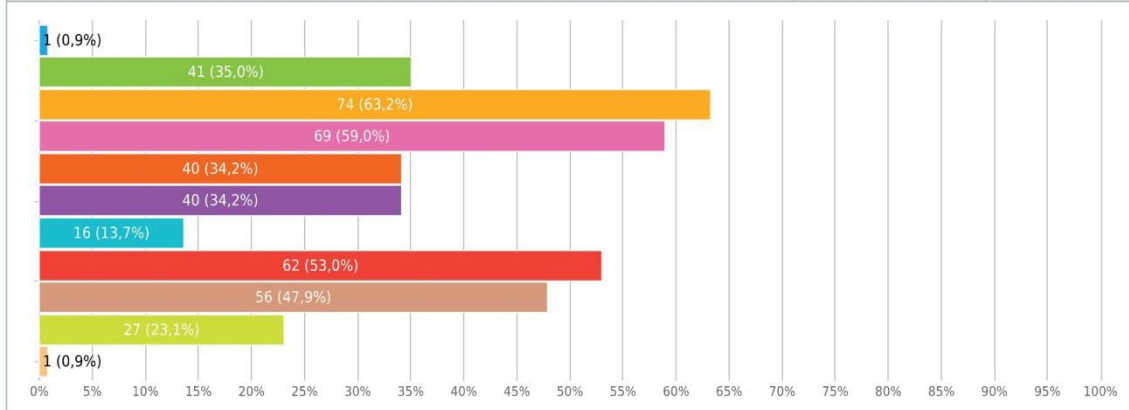

- (4x) Steam
- skype.
- INSTAGRAM
- ŽÁDNÁ
- CLEAN MASTER, team speakes, steam
- snapchat
- Jan55Horsky55@seznam.cz
- Team spek 3 client
- facebook
- Messenger
- team speak

10. Co obvykle děláš na internetu? (zaškrtni všechny možnosti, které se tě týkají)

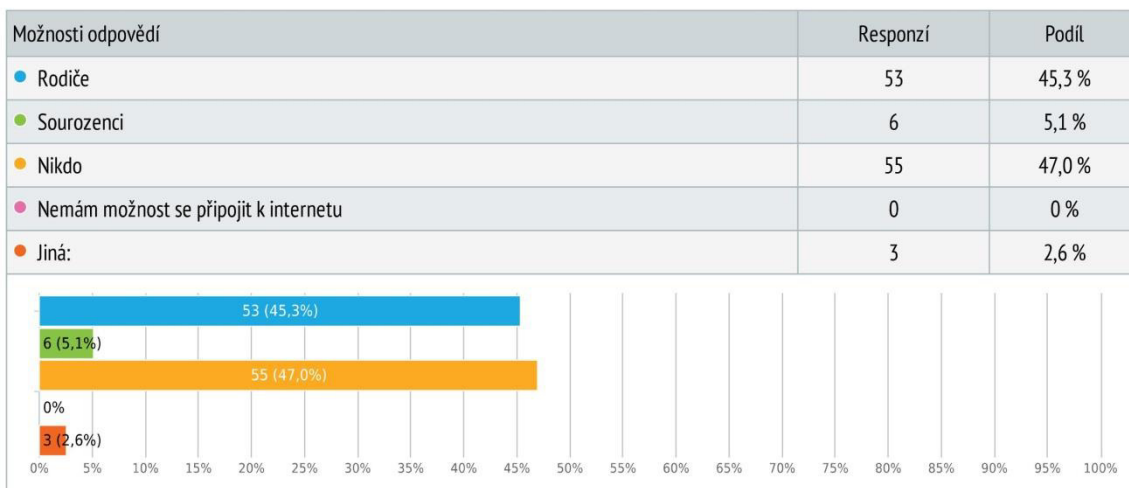
Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 117x, nezodpovězeno 0x

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
• Tvořím webové stránky	1	0,9 %
• Posílám zprávy	41	35,0 %
• Chatuju	74	63,2 %
• Hraju hry	69	59,0 %
• Surfuji	40	34,2 %
• Stahuji obrázky, videa	40	34,2 %
• Edituji videa či fotografie	16	13,7 %
• Stahuji hudbu	62	53,0 %
• Jsem na sociálních sítích	56	47,9 %
• Posílám e-maily	27	23,1 %
• Nemám možnost se připojit k internetu	1	0,9 %

11. Limituje ti někdo čas strávený na internetu?

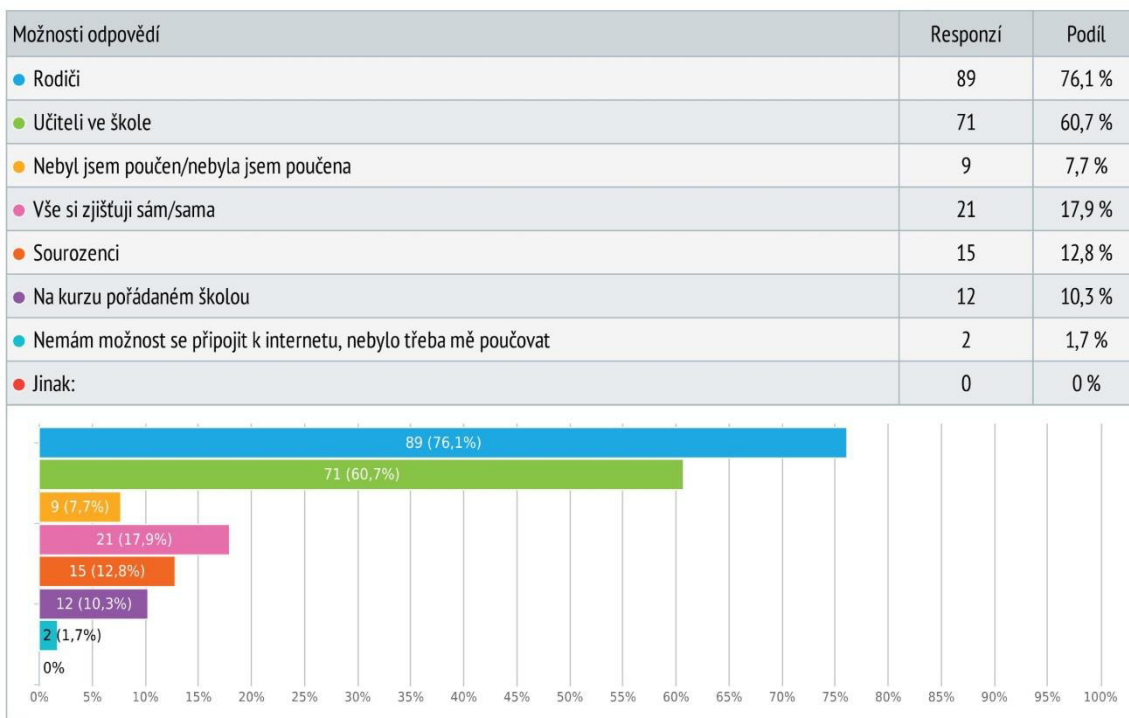
Výběr z možností, zodpovězeno 117x, nezodpovězeno 0x

- Sport
- rodiče a chyt* jít ven
- no jako rodiče mi o tom dávají přednášky o tom jak to je špatné

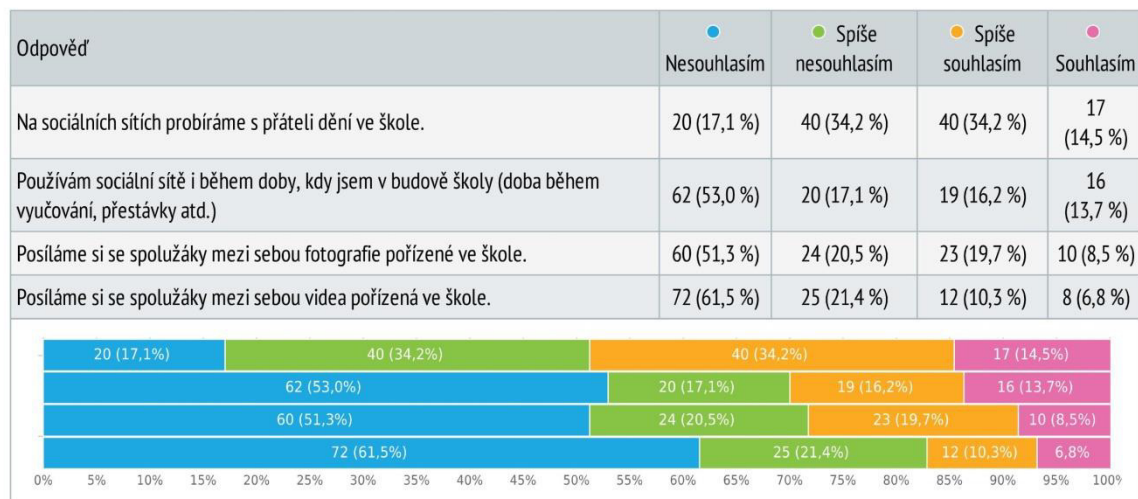
12. O zásadách komunikace na sociálních sítích jsem byl poučen/byla poučena (zaškrtni všechny možnosti, které se tě týkají):

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 117x, nezodpovězeno 0x

13. Jak moc souhlasíš s následujícími tvrzeními?

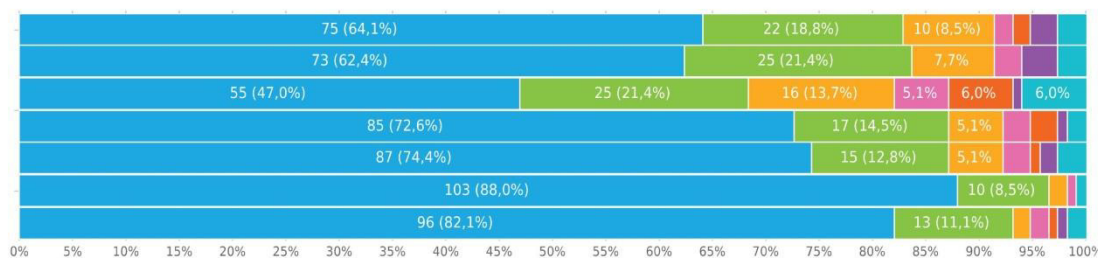
Matice výběru z možností, zodpovězeno 117x, nezodpovězeno 0x

14. Setkal/a ses v posledním půl roce s některým z těchto jevů?

Matice výběru z možností, zodpovězeno 117x, nezodpovězeno 0x

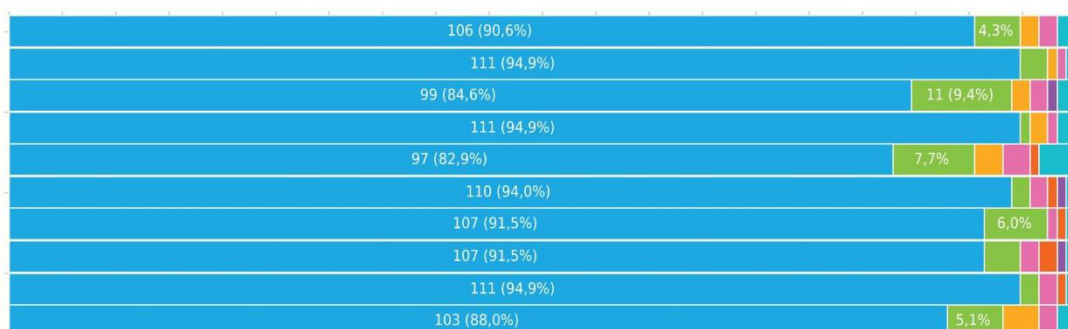
Odpověď	VŮBEC	MÁLO (1 - 3 případy v posledních 6 měsících)	OBČAS (3 - 6 případů v posledních 6 měsících)	ČASTO (ve více než 6 případech v posledních 6 měsících)	VELMI ČASTO (každý měsíc)	TÉMĚŘ DENNĚ (každý týden)	DENNĚ
Stalo se ti v posledních 6 měsících to, že by tě někdo ze školy opakovaně zesměšňoval, vyhrožoval ti, nebo ti bral tvé věci?	75 (64,1 %)	22 (18,8 %)	10 (8,5 %)	2 (1,7 %)	2 (1,7 %)	3 (2,6 %)	3 (2,6 %)
Zažil/a jsi v posledním půl roce záměrné a opakované vyčlenění z aktivity?	73 (62,4 %)	25 (21,4 %)	9 (7,7 %)	3 (2,6 %)	0	4 (3,4 %)	3 (2,6 %)
Zažil/a jsi, že by o tobě někdo ve škole rozšiřoval pomluvy?	55 (47,0 %)	25 (21,4 %)	16 (13,7 %)	6 (5,1 %)	7 (6,0 %)	1 (0,9 %)	7 (6,0 %)
Zažil/a jsi v posledním půl roce rozšiřování pomluv o tobě prostřednictvím internetu?	85 (72,6 %)	17 (14,5 %)	6 (5,1 %)	3 (2,6 %)	3 (2,6 %)	1 (0,9 %)	2 (1,7 %)
Přestali se s tebou kamarádi bezdůvodně bavit?	87 (74,4 %)	15 (12,8 %)	6 (5,1 %)	3 (2,6 %)	1 (0,9 %)	2 (1,7 %)	3 (2,6 %)
Bylo v posledních 6 měsících natočeno urážlivé či ponižující video s tvou osobou a sdíleno na internetu bez tvého souhlasu?	103 (88,0 %)	10 (8,5 %)	2 (1,7 %)	1 (0,9 %)	0	0	1 (0,9 %)
Byl/byla jsi v posledních 6 měsících vyfocena v ponižující či zesměšňující situaci a byla tato fotografie umístěna na internet bez tvého souhlasu?	96 (82,1 %)	13 (11,1 %)	2 (1,7 %)	2 (1,7 %)	1 (0,9 %)	1 (0,9 %)	2 (1,7 %)

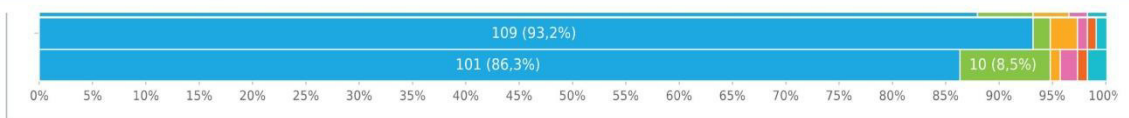

15. Jakým způsobem ti bylo v posledních 6 měsících ublíženo nebo jsi byl zesměšněn?

Matice výběru z možností, zodpovězeno 117x, nezodpovězeno 0x

Odpověď	● VŮBEC	● MÁLO (1 - 3 případy v posledních 6 měsících)	● OBČAS (3 - 6 případů v posledních 6 měsících)	● ČASTO (ve více než 6 případech v posledních 6 měsících)	● VELMI ČASTO (každý měsíc)	● TĚMĚR DENNĚ (každý týden)	● DENNĚ
Útočným nebo urážejícím e-mailem.	106 (90,6 %)	5 (4,3 %)	2 (1,7 %)	2 (1,7 %)	0	0	2 (1,7 %)
Vytvořením nelichotivých webových stránek o tvé osobě	111 (94,9 %)	3 (2,6 %)	1 (0,9 %)	1 (0,9 %)	0	0	1 (0,9 %)
Útočnou nebo zesměšňující SMS	99 (84,6 %)	11 (9,4 %)	2 (1,7 %)	2 (1,7 %)	0	1 (0,9 %)	2 (1,7 %)
Vytvořením pomlouvačného blogu o tobě	111 (94,9 %)	1 (0,9 %)	2 (1,7 %)	1 (0,9 %)	0	0	2 (1,7 %)
Pomlouváním v chatroomu (např. qip, ICQ, Skype)	97 (82,9 %)	9 (7,7 %)	3 (2,6 %)	3 (2,6 %)	1 (0,9 %)	0	4 (3,4 %)
Zesměšněním či uražením prostřednictvím Ask.fm	110 (94,0 %)	2 (1,7 %)	0	2 (1,7 %)	1 (0,9 %)	1 (0,9 %)	1 (0,9 %)
Vytvořením pomlouvačných stránek na Facebooku o tvé osobě	107 (91,5 %)	7 (6,0 %)	0	1 (0,9 %)	1 (0,9 %)	0	1 (0,9 %)
Tebe zesměšňující počítačovou hrou	107 (91,5 %)	4 (3,4 %)	0	2 (1,7 %)	2 (1,7 %)	1 (0,9 %)	1 (0,9 %)
Zesměšněním nebo uražením na sociální síti Twitter.com	111 (94,9 %)	2 (1,7 %)	0	2 (1,7 %)	1 (0,9 %)	0	1 (0,9 %)
Publikováním a šířením nelichotivé fotografie prostřednictvím internetu (mail, stránky, blog, Facebook atd.)	103 (88,0 %)	6 (5,1 %)	4 (3,4 %)	2 (1,7 %)	0	0	2 (1,7 %)
Publikováním a šířením videa prostřednictvím internetu (mail, stránky, blog, Facebook atd.)	109 (93,2 %)	2 (1,7 %)	3 (2,6 %)	1 (0,9 %)	1 (0,9 %)	0	1 (0,9 %)
Krádeží některého z svých účtů (e-mail, Facebook, Ask.fm atd.)	101 (86,3 %)	10 (8,5 %)	1 (0,9 %)	2 (1,7 %)	1 (0,9 %)	0	2 (1,7 %)

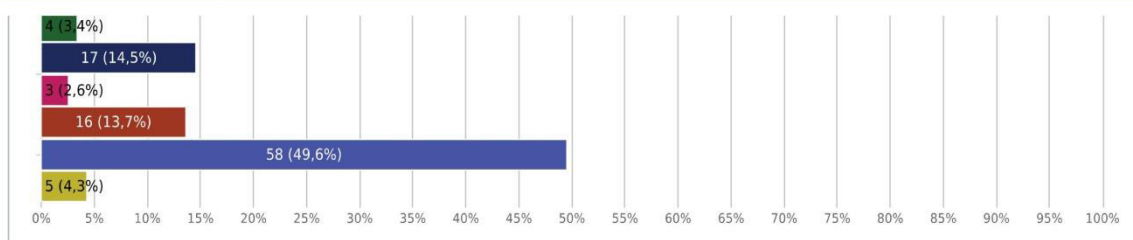

16. Jak jsi tuto situaci řešil/a? (vyznač všechny odpovědi, které se tě týkají)

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 117x, nezodpovězeno 0x

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
● Neudělal/a jsem nic	23	19,7 %
● Požádal/a jsem útočníka, aby toho zanechal	27	23,1 %
● Zablokoval/a jsem uživatele	29	24,8 %
● Začal/a jsem se chovat stejně či podobně	10	8,5 %
● Změnil/a jsem si přezdívku či ID	10	8,5 %
● Kontaktoval/a jsem administrátora sítě či telefonního operátora	5	4,3 %
● Řekl/a jsem to rodičům	11	9,4 %
● Řekl/a jsem to sourozencům	8	6,8 %
● Řekl/a jsem to spolužákovi nebo spolužákům	17	14,5 %
● Obrátil/a jsem se na učitele	4	3,4 %
● Obrátil/a jsem se na výchovného poradce	1	0,9 %
● Psal/a jsem anonymně na internetovou poradnu	4	3,4 %
● Uložil/a jsem si konverzace	17	14,5 %
● Nahlásil/a jsem to policii	3	2,6 %
● Smazal/a jsem to	16	13,7 %
● Takovou situaci jsem zatím nemusel/a řešit	58	49,6 %
● Jinak:	5	4,3 %

- nic se mi nestalo
- gjdgtjdfjdgddj
- žádná situace nebila
- Jan55Husty55@seznam.cz
- samé blbosti

17. Vyznač, prosím, na škále, jak často dané jevy provozuješ:

Matice výběru z možností, zodpovězeno 117x, nezodpovězeno 0x

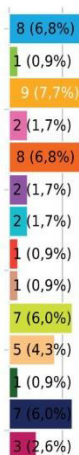
Odpověď	● VŮBEC	● MÁLO (1 - 3 případy v posledních 6 měsících)	● OBČAS (3 - 6 případů v posledních 6 měsících)	● ČASTO (ve více než 6 případech v posledních 6 měsících)	● VELMI ČASTO (každý měsíc)	● TĚMĚŘ DENNĚ (každý týden)	● DENNĚ
Natočil/a jsi v posledním půl roce někoho ze svých spolužáků a video umístil/a na internet?	100 (85,5 %)	6 (5,1 %)	4 (3,4 %)	3 (2,6 %)	2 (1,7 %)	1 (0,9 %)	1 (0,9 %)
Souhlasil spolužák s pořízením videozáznamu a následným sdílením na internetu?	95 (81,2 %)	6 (5,1 %)	4 (3,4 %)	1 (0,9 %)	2 (1,7 %)	1 (0,9 %)	8 (6,8 %)
Vyfotil/a jsi v posledních 6 měsících někoho ze svých spolužáků a fotografie umístil/a na internet?	89 (76,1 %)	9 (7,7 %)	7 (6,0 %)	4 (3,4 %)	5 (4,3 %)	2 (1,7 %)	1 (0,9 %)
Souhlasil spolužák s fotografováním a následným umístěním na internet?	91 (77,8 %)	7 (6,0 %)	3 (2,6 %)	5 (4,3 %)	4 (3,4 %)	1 (0,9 %)	6 (5,1 %)
Nazýval/a jsi v posledních 6 měsících opakovaně někoho ze třídy/školy hanlivými jmény na internetu?	97 (82,9 %)	7 (6,0 %)	3 (2,6 %)	3 (2,6 %)	1 (0,9 %)	1 (0,9 %)	5 (4,3 %)
Rozšiřoval/a jsi v posledních 6 měsících o někom z třídy/školy pomluvy prostřednictvím internetu?	106 (90,6 %)	3 (2,6 %)	5 (4,3 %)	2 (1,7 %)	0	0	1 (0,9 %)
Zajistil/a jsi během posledních 6 měsíců, aby se někdo s někým přestal kamarádit a použil/a jsi k tomu i internet?	106 (90,6 %)	4 (3,4 %)	4 (3,4 %)	2 (1,7 %)	0	0	1 (0,9 %)
Přihlásil/a ses na účet spolužáka a změnil/a heslo, aby jej nemohl spolužák dále používat?	112 (95,7 %)	0	1 (0,9 %)	4 (3,4 %)	0	0	0

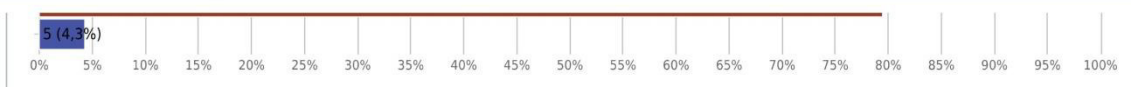
18. Použil/a jsi některý z následujících prostředků k ublížení nebo k zesměšnění někomu v posledních 6 měsících? (zaškrtni všechny možnosti, které se tě týkají)

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 117x, nezodpovězeno 0x

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
● E-mail	8	6,8 %
● Web	1	0,9 %
● SMS zpráva	9	7,7 %
● Blog	2	1,7 %
● Instagram	8	6,8 %
● qip	2	1,7 %
● ICQ	2	1,7 %
● Ask.fm	1	0,9 %
● Viber	1	0,9 %
● Snapchat	7	6,0 %
● Skype	5	4,3 %
● Vytvoření hry	1	0,9 %
● Facebook (vytvoření stránek, falešného profilu apod.)	7	6,0 %
● Pomluvy na sociální síti v různých skupinách na Facebooku	3	2,6 %
● Nikomu jsem neublížil/a	93	79,5 %
● Jinak:	5	4,3 %

93 (79,5%)

- hdghdhdgh
- XDDDDDDDDDDDDDDDD ta poslední odpověď
- ne
- kkt
- ne nepouzila

19. Následující otázky se týkají tvého chování na síti. Vyznač, prosím, na škále četnost, s jakou jmenované věci děláš:

Matice výběru z možností, zodpovězeno 117x, nezodpovězeno 0x

Odpověď	VŮBEC	MÁLO (1 - 3 případy v posledních 6 měsících)	OBČAS (3 - 6 případy v posledních 6 měsících)	ČASTO (ve více než 6 případech v posledních 6 měsících)	VELMI ČASTO (každý měsíc)	TÉMĚŘ DENNĚ (každý týden)	DENNĚ
Jak často někoho zesměšňuješ (případně pomlouváš, někomu nadáváš) prostřednictvím internetu a sms?	96 (82,1%)	12 (10,3%)	4 (3,4%)	1 (0,9%)	0	2 (1,7%)	2 (1,7%)
Byl/a jsi svědkem něčeho podobného v posledních 6 měsících?	68 (58,1%)	25 (21,4%)	10 (8,5%)	5 (4,3%)	2 (1,7%)	1 (0,9%)	6 (5,1%)
Svěřil/a se ti kamarád/kamarádka o tom, že něco takového někomu dělá?	92 (78,6%)	15 (12,8%)	3 (2,6%)	1 (0,9%)	2 (1,7%)	1 (0,9%)	3 (2,6%)
V posledních 6 měsících jsem viděl/a ponižující nebo zesměšňující fotografii někoho, kdo navštěvuje naši školu.	88 (75,2%)	13 (11,1%)	6 (5,1%)	5 (4,3%)	0	2 (1,7%)	3 (2,6%)
V posledních 6 měsících jsem viděl/a ponižující nebo zesměšňující video, na kterém je natočený někdo z naší školy.	96 (82,1%)	9 (7,7%)	4 (3,4%)	5 (4,3%)	0	1 (0,9%)	2 (1,7%)

Odpověď	VŮBEC	MÁLO	OBČAS	ČASTO	VELMI ČASTO	TÉMĚŘ DENNĚ	DENNĚ
Jak často někoho zesměšňuješ...	96 (82,1%)	12 (10,3%)	4 (3,4%)	1 (0,9%)	0	2 (1,7%)	2 (1,7%)
Byl/a jsi svědkem něčeho podobného...	68 (58,1%)	25 (21,4%)	10 (8,5%)	5 (4,3%)	2 (1,7%)	1 (0,9%)	6 (5,1%)
Svěřil/a se ti kamarád/kamarádka...	92 (78,6%)	15 (12,8%)	3 (2,6%)	1 (0,9%)	2 (1,7%)	1 (0,9%)	3 (2,6%)
V posledních 6 měsících jsem viděl/a...	88 (75,2%)	13 (11,1%)	6 (5,1%)	5 (4,3%)	0	2 (1,7%)	3 (2,6%)
V posledních 6 měsících jsem viděl/a...	96 (82,1%)	9 (7,7%)	4 (3,4%)	5 (4,3%)	0	1 (0,9%)	2 (1,7%)